

BARANYA VÁRMEGYE TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA II. KÖTET

2022-2030

MESÉS MECSEK
TÉRSÉGI TURISZTIKAI TÁRSULÁS

MELLÉKLETEK

A tanulmányt készítette az:

MSB Fejlesztési Tanácsadó Zrt.

TARTALOMJEGYZÉK

1. A KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS KIÉRTÉKELÉSE

1.1. Baranya megye turizmusának értékelése az érintett önkormányzatok körében (kérdőív)	5
1.2. Baranya megye turizmusának értékelése az érintett önkormányzatok körében	12
1.3. Baranya megye turizmusának értékelése az érintett vállalkozások, turisztikai egyesületek/szövetségek körében	24
1.4. Baranya megye turizmusának értékelése az érintett vállalkozások, turisztikai egyesületek/szövetségek körében	29

2. WORKSHOPOKON ELHANGZOTT HOZZÁSZÓLÁSOK, JAVASLATOK KIVONATA

2.1. Egészségturizmus - gyógy-, wellness- és medical turizmus	49
2.2. Gasztroturizmus workshop	51
2.3. Kulturális és MICE Turizmus workshop	53
2.4. Ökoturizmus és természeti értékek és aktív turizmus workshop	55
2.5. Szálláshely szolgáltatók workshopja	57
2.6. Önkormányzati workshop	59

3. INTERJÚK, BESZÉLGETÉSEK KIVONATA

3.1. Baranya Megyei Természetbarát Szövetség	63
3.2. Magyar Kajak-kenu Szövetség	65
3.3. Magyar Kerékpáros Turisztikai Szövetség	66
3.4. Magyar Lovas Turisztikai Közhasznú Szövetség	68
3.5. Aktív- és Ökoturisztikai Fejlesztési Központ Nonprofit Kft.	71
3.6. Duna-Dráva Nemzeti Park	72
3.7. Mecsekerdő Zrt.	74
3.8. Mecsek Egyesület	77
3.9. Dél-dunántúli Vízügyi Igazgatóság	78
3.10. Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata	80
3.11. Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata	82
3.12. Komló Város Önkormányzata	84
3.13. Mohács Város Önkormányzata	86
3.14. Baranyai Gasztronómiai Klaszter	88
3.15. Pécsi Egyházmegye	89

3.16. Siklósi Termálfürdő (Aquaplus Kft)	91
3.17. Siklós Város Önkormányzata	92
3.18. Sikonda (Ambient Hotel & AromaSPA)	94
3.19. Pécsi Tudományegyetem	96
3.20. Pécs Pont Tourinform Iroda	97
3.21. Bikali Élménybirtok	98
3.22. Orfú Községi Önkormányzat	100
3.23. Aktív Víziturisztikai Központ (Orfú)	101
3.24. Open Turisztikai Nonprofit Kft. (Mecseknádasd)	102
3.25. Hosszúhetény Községi Önkormányzata	104
3.26. Harkányi Gyógyfürdő Zrt.	106
3.27. Sellye Kommunális Kft, Sellye	108
3.28. Villány-Siklós Borút Egyesület	111
3.29. MAKETUSZ, Magyar Kerékpáros Turisztikai Szövetség	112
3.30. Magyar Szállodák és Éttermek Szövetsége	114
3.31. Pannon Európai Terület Társulás	116

4. A TURISZTIKAI SZEMPONTBÓL JELENTŐSEBB VÁROSOK TERVEZETT FEJLESZTÉSEINEK ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZATAI

118

ÁBRÁK ÉS TÁBLÁZATOK JEGYZÉKEI

129

1

A KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS KIÉRTÉKELÉSE

1.1. BARANYA MEGYE TURIZMUSÁNAK ÉRTÉKELÉSE AZ ÉRINTETT ÖNKORMÁNYZATOK KÖRÉBEN (KÉRDŐÍV)

Kérdőív

Tisztelt Hölgyem/Uram! Baranya megye turizmusfejlesztési stratégiájának elkészítése kapcsán kérdőíves felmérést végzünk Baranya megye önkormányzatainak körében, melynek kapcsán Baranya megye turizmusának kihívásaival, problémáival és jövőjével kapcsolatos véleményükre vagyunk kíváncsiak. A kérdőív kitöltése mintegy 25-30 percet vesz igénybe. Köszönjük szépen az értékes együttműködését!

A kitöltő adatai

1. Az önkormányzat/település neve:

Baranya megye turizmusának értékelése

2. Véleménye szerint az Ön településének gazdasági-társadalmi életében mekkora szerepet tölt be jelenleg a turizmus szektor?

(1 = egyáltalán nem tölt be szerepet; 10 = nagyon jelentős szerepet tölt be)

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

3. Véleménye szerint Baranya megye gazdasági-társadalmi életében mekkora szerepet tölt be jelenleg a turizmus szektor?

(1 = egyáltalán nem tölt be szerepet; 10 = nagyon jelentős szerepet tölt be)

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

4. Véleménye szerint az Ön településének gazdasági-társadalmi életében a rendelkezésre álló potenciál alapján mekkora szerepe lehetne (kedvező/ideális kihasználtság esetén) a turizmus szektor tekintetében?

(1 = egyáltalán nem tölt be szerepet; 10 = nagyon jelentős szerepet tölt be)

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

5. Véleménye szerint, ha megvalósulhatna Baranya megyén belül az Ön településén, vagy szűkebb térségén belül a most elkészítés alatt álló turizmusfejlesztési stratégiában kijelölésre kerülő összes turisztikai fejlesztés, akkor milyen/mekkora szerepe lenne a turizmus szektornak a települése társadalmi-gazdasági életében?

(1= egyáltalán nem tölt be szerepet; 10= nagyon jelentős szerepet tölt be)

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

6. Ön szerint mik a legfontosabb kihívások/problémák a közeljövőben Baranya turizmusa számára? Kérem, értékelje 1-10-ig a felsorolt kihívásokat, lehetséges problémákat.

(1 = egyáltalán nem fontos kihívás/probléma Baranya megye turizmusa számára;
10 = nagyon jelentős kihívás/probléma Baranya megye turizmusa számára)

a megfelelő munkaerő (szakképzett, elhivatott, megbízható, stb.) alkalmazása	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
a munkatársak megfelelő bérezésének megteremtése	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

a munkavállalók gyors fluktuációja	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
a fizetőképes külföldi kereslet jelenlétének csökkenése/hiánya	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
a fizetőképes belföldi kereslet jelenlétének csökkenése/hiánya	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
az erős versenyhelyzet okozta problémák, kihívások	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
további fejlesztési pályázatok hiánya	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
Baranya megye társadalmi-gazdasági fejlettségi szintje és annak további csökkenése	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
a turizmus biztonsági kérdései (egészségügyi, terrorizmus, természeti katasztrófák, stb.)	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
a kormányzat/állam turizmust kevésbé támogató hozzáállása	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
alkalmazkodás a digitális társadalomhoz, a digitális kultúrához	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
Pécs, Villány és Harkány dominanciája a turizmusban	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

egyéb tényezők, éspedig: _____

7. Ön szerint mik a legfontosabb kihívások/problémák a közeljövőben az Ön településének turizmusa számára? Kérem, értékelje 1-10-ig a felsorolt kihívásokat, lehetséges problémákat. (1 = egyáltalán nem fontos kihívás/probléma a településem turizmusa számára; 10 = nagyon jelentős kihívás/probléma a településem turizmusa számára)

nincs olyan mértékű turizmus a településemen, ami alapján válaszolni tudnék a kérdésre.

a megfelelő munkaerő (szakképzett, elhivatott, megbízható, stb.) alkalmazása	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
a munkatársak megfelelő bérezésének megteremtése	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
a munkavállalók gyors fluktuációja	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
a fizetőképes külföldi kereslet jelenlétének csökkenése/hiánya	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
a fizetőképes belföldi kereslet jelenlétének csökkenése/hiánya	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
az erős versenyhelyzet okozta problémák, kihívások	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
további fejlesztési pályázatok hiánya	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
Baranya megye társadalmi-gazdasági fejlettségi szintje és annak további csökkenése	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
a turizmus biztonsági kérdései (egészségügyi, terrorizmus, természeti katasztrófák, stb.)	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
a kormányzat/állam turizmust kevésbé támogató hozzáállása	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
alkalmazkodás a digitális társadalomhoz, a digitális kultúrához	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10
Pécs, Villány és Harkány dominanciája a turizmusban	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

egyéb tényezők, éspedig: _____

8. Kérem, állítsa sorrendbe Baranya megye turisztikai desztinációit a turizmusban betöltött erejük/szerepük/pozícióik tekintetében! (1 = legerősebb, legkiemelkedőbb desztináció, 6 = legkevésbé erős/kiemelkedő desztináció)

Ormánság és a Drávamenti térség	1-2-3-4-5-6-
Siklós-Villány-Harkány térsége	1-2-3-4-5-6-
Pécs és környéke	1-2-3-4-5-6-
Szigetvár és Dél-Zselic	1-2-3-4-5-6-

Mohács és a Duna déli szakasza	1-2-3-4-5-6-
Mecsek-hegység, azon belül Orfű és környéke, Mecsek-hegyhát, Kelet-Mecsek	1-2-3-4-5-6-

9. Kérem, értékelje az alábbi turisztikai trendeket a tekintetben, hogy Ön szerint milyen mértékben fogják befolyásolni az elkövetkezőkben a Baranya megyei turisztikai folyamatokat? Kérem, jelölje az 1-et, ha az adott állítással egyáltalán nem ért egyet, míg az 5-öt, ha teljes mértékben egyetért (0, ha nem akar, vagy nem tud válaszolni)

	TURISZTIKAI TREND	EGYETÉRTÉS FOKA
1.	A digitális/virtuális turizmus megerősödése	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
2.	A turisták különleges turisztikai termékek/szolgáltatások iránti igényének növekedése	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
3.	A szenior turisták részarányának rohamos növekedése	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
4.	Az aktív turizmus iránt érdeklődők növekedés	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
5.	Az egészség megőrzésének fontossága	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
6.	Gyógyturisztikai szolgáltatások igénybe vétele	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
7.	A biztonsági kérdések desztinációk közti fluktuációt eredményeznek – biztonságos térségek előtérbe helyezése	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
8.	A turizmus szerepének erősödése a fejlődő országok tekintetében (kiutazó, beutazó turizmus egyaránt)	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
9.	A klímaváltozás negatív hatásainak előtérbe kerülése	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
10.	A sharing economy (közösségi, vagy megosztáson alapuló gazdaság) erősödése/jelenléte	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
11.	A turisztikai brandek iránti elvárások tovább nőnek	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
12.	A szegmentáció erősítése, testreszabott szolgáltatások nyújtása iránti igény növekedése	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
13.	Az autentikus élmények keresésének erősödése	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
14.	A technikai eszközök összeköttetésének biztosítása	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
15.	A bizonytalan világgazdasági és világpolitikai helyzet	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV

10. Kérem, értékelje az alábbi turisztikai trendeket a tekintetben, hogy Ön szerint milyen mértékben fogják befolyásolni az elkövetkezőkben az Ön településén a turisztikai folyamatokat? Kérem, jelölje az 1-et, ha az adott állítással egyáltalán nem ért egyet, míg az 5-öt, ha teljes mértékben egyetért (0, ha nem akar, vagy nem tud válaszolni)

	TURISZTIKAI TREND	EGYETÉRTÉS FOKA
0.	Nincs olyan mértékű turizmus a településemen, ami alapján válaszolni tudnék a kérdésre.	Igen / Nem
1.	A digitális/virtuális turizmus megerősödése	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
2.	A turisták különleges turisztikai termékek/szolgáltatások iránti igényének növekedése	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
3.	A szenior turisták részarányának rohamos növekedése	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
4.	Az aktív turizmus iránt érdeklődők növekedés	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
5.	Az egészség megőrzésének fontossága	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
6.	Gyógyturisztikai szolgáltatások igénybe vétele	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
7.	A biztonsági kérdések desztinációk közti fluktuációt eredményeznek – biztonságos térségek előtérbe helyezése	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
8.	A turizmus szerepének erősödése a fejlődő országok tekintetében (kiutazó, beutazó turizmus egyaránt)	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
9.	A klímaváltozás negatív hatásainak előtérbe kerülése	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
10.	A sharing economy (közösségi, vagy megosztáson alapuló gazdaság) erősödése/jelenléte	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
11.	A turisztikai brandek iránti elvárások tovább nőnek	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
12.	A szegmentáció erősítése, testreszabott szolgáltatások nyújtása iránti igény növekedése	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
13.	Az autentikus élmények keresésének erősödése	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
14.	A technikai eszközök összeköttetésének biztosítása	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
15.	A bizonytalan világgazdasági és világpolitikai helyzet	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV

11. Ön hallott már arról, hogy a Magyar Turisztikai Ügynökség régióinkban is létrehozott egy turisztikai térséget Pécs-Villány turisztikai térség megnevezéssel?

igen   nem

12. A Magyar Turisztikai Ügynökség 2019-ben létrehozta a Pécs-Villány turisztikai térséget, ahol az alábbi települések (22 db.) kerültek lehatárolásra: Abaliget, Csarnóta, Cserkút, Drávacsehi, Harkány, Kisharsány, Kővágószőlős, Kovácsszénája, Magyarhertelend, Nagyharasny, Óbánya, Orfű, Palkonya, Pécs, Pécsvárad, Pogány, Siklós, Szaporca, Tésenfa, Villány, Villánykövesd, Zengővárkony.

Ön hiányol-e Baranya megyei településeket erről a listáról? Ha igen, kérem nevezze meg ezen településeket!

- Igen, hiányolok még több, turizmus tekintetében kiemelt/fontos baranyai települést erről a listáról
- Nem, szerintem ez a lista megfelelő.

Hiányzó települések: _____

13. Ön szerint az alábbi turisztikai termékek közül Baranya megye adottságait figyelembe véve mely, vagy melyek kiemelt fejlesztése lenne a legfontosabb? Kérem, jelölje meg a 3 legfontosabbat!

- Egészségturizmus
- Kulturális turizmus
- Ökoturizmus
- Falusi turizmus
- Vízparti turizmus
- MICE, üzleti turizmus
- Bor és gasztroturizmus
- Aktív turizmus
- Városi turizmus

Egyéb, éspedig: _____

14. Ön mely területeken érez hiányosságokat/problémákat Baranya megye turizmusa kapcsán? (több válasz is bejelölhető)

- turisztikai együttműködések hiánya vállalati és települési-térségi szinten
- megyei turisztikai desztináció menedzsment szervezet hiánya
- állami támogatás mértéke
- Baranya megye általános gazdasági-társadalmi helyzete
- Baranya megye általános infrastruktúrája
- Baranya megye turisztikai infrastruktúrája
- Baranya megye turisztikai kínálatának nem kellő mértékű vonzereje
- Baranya megye turizmusa kapcsán a nemzetközi kapcsolatok erősítése (különösen Horvátországgal)
- Baranya megye turizmusmarketingjének az erősítése
- Baranya megye desztinációi, vonzerői tekintetében a turizmusmarketing erősítése
- a képzett munkaerő jelenléte
- a képzett munkaerő megtartása
- fokozott belföldi és külföldi versenyhelyzet

Egyéb, éspedig: _____

15. Ön mely területeken érez hiányosságokat/problémákat az Ön településének turizmusa kapcsán? (több válasz is bejelölhető)

- nincs olyan mértékű turizmus a településemen, ami alapján válaszolni tudnék a kérdésre
- turisztikai együttműködések hiánya vállalati és települési-térségi szinten
- megyei turisztikai desztináció menedzsment szervezet hiánya
- állami támogatás mértéke
- Baranya megye általános gazdasági-társadalmi helyzete
- A településem általános gazdasági-társadalmi helyzete
- Baranya megye általános infrastruktúrája
- A településem általános infrastruktúrája
- Baranya megye turisztikai infrastruktúrája
- A településem turisztikai infrastruktúrája
- Baranya megye turisztikai kínálatának nem kellő mértékű vonzereje
- A településem turisztikai kínálatának nem kellő mértékű vonzereje
- Baranya megye turizmusa kapcsán a nemzetközi kapcsolatok erősítése (különösen Horvátországgal)
- Baranya megye turizmusmarketingjének az erősítése
- A településem turizmusmarketingjének az erősítése
- Baranya megye desztinációi, vonzerői tekintetében a turizmusmarketing erősítése
- a képzett munkaerő jelenléte
- a képzett munkaerő megtartása
- fokozott belföldi és külföldi versenyhelyzet

- Egyéb, éspedig: _____

16. Ön szerint milyen okai lehetnek annak, hogy Baranya kiemelt turisztikai települései (Pécs, Harkány) csak a 23.-26. helyen szerepelnek hazánk leglátogatottabb településeinek a listáján? (nyitott kérdés)

17. Kérem, nevezzen meg olyan fejlesztéseket, projektötleteket, amelyekkel véleménye szerint megfelelő mértékben lehetne fejleszteni Baranya megye turizmusát!

18. Kérem, nevezzen meg olyan fejlesztéseket, projektötleteket, amelyekkel véleménye szerint megfelelő mértékben lehetne fejleszteni az Ön településének turizmusát!

19. Van-e olyan fejlesztési terve, projekt ötlete, amit pályázati támogatás (pénzügyi támogatás) nélkül, önerőből is meg szeretne/tudna csinálni? Ehhez pontosan mire lenne szüksége? Kérjük, fejtse ki válaszát maximum 10 sorban!

20. Az Ön önkormányzata/települése részt vesz-e bármilyen turisztikai együttműködési formában?

- Igen, éspedig: _____
- Nem

21. Az Ön önkormányzata/települése éves szinten mennyit költ marketingtevékenységre?

- Nem költök/költünk marketingre és nem is érzem szükségességét.
- Nem költök marketingre/költünk, de tudom, hogy fontos lenne.
- Csak nagyon kis mértékben költök marketingre, de nem is tervezem nagyobb költségek szükségességét.
- Csak nagyon kis mértékben költök/tudok költeni marketingre, de szeretném, ha jóval több forrás jutna erre a tevékenységre.
- Lehetőségeimhez képest közepes mértékben költök/tudok költeni marketingre, de nem tervezem nagyobb költségek szükségességét.
- Lehetőségeimhez képest közepes mértékben költök/tudok költeni marketingre, de szeretném, ha jóval több forrás jutna erre a tevékenységre.
- Lehetőségeimhez képest nagy mértékben költök/tudok költeni marketingre, és nem tervezem nagyobb költségek szükségességét.
- Lehetőségeimhez képest nagy mértékben költök/tudok költeni marketingre, de szeretném, ha még ennél is jóval több forrás jutna erre a tevékenységre.

Nagyon köszönjük, hogy a kérdőív kitöltésével segítette a munkánkat!

1.2. BARANYA MEGYE TURIZMUSÁNAK ÉRTÉKELÉSE AZ ÉRINTETT ÖNKORMÁNYZATOK KÖRÉBEN

Kérdőíves felmérés elsődleges eredményei

Kérdőívünkre összesen 19 baranyai önkormányzat válaszolt az alábbiak szerint:

1. Abaliget Község Önkormányzata
2. Almamellék Községi Önkormányzat
3. Alsómocsolád Község Önkormányzata
4. Drávacsehi Község Önkormányzata
5. Drávaszabolcs Község Önkormányzat
6. Kisharsány Községi Önkormányzat
7. Komló Város Önkormányzat
8. Magyarhertelend Község Önkormányzat
9. Mecseknádasd Önkormányzata
10. Orfű Községi Önkormányzat
11. Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata
12. Pécsvárad Város Önkormányzata
13. Pogány Községi Önkormányzat
14. Sellye Város Önkormányzat
15. Siklós Város Önkormányzata
16. Szaporca Községi Önkormányzat
17. Szászvár Nagyközség Önkormányzat
18. Szigetvár Város Önkormányzat
19. Villány Város Önkormányzata

Első körben arra voltunk kíváncsiak, hogy a kitöltők településének gazdasági-társadalmi életében mekkora szerepet tölt be jelenleg a turizmus szektor. A válaszok alapján a településeket 3 fő kategóriába lehet sorolni: (1) a település életében kiemelten nagyon fontos szereppel bír a turizmus; (2) a település életében mérsékelten fontos/közepes szereppel bír a turizmus, (3) a település életében elenyésző vagy semmilyen szereppel nem bír a turizmus. A válaszadó települések döntő többségében a turizmus fontos, kiemelt szereppel bír, így természetesnek is vehető tehát, hogy a válaszadók a kérdőív kitöltését fontosnak vélték és közülük került ki a válaszadók nagy része (összesen 11 település 7, vagy afölötti értéket adott meg).

A kérdőív következő kérdésében arra voltunk kíváncsiak, hogy a kitöltő önkormányzati munkatárs véleménye szerint Baranya megye gazdasági-társadalmi életében mekkora szerepet tölt be jelenleg a turizmus szektor (1= egyáltalán nem tölt be szerepet; 10= nagyon jelentős szerepet tölt be). A megadott válaszok 3 és 9 közötti értékek közt szóródtak, az 5-ös, 6-os és 7-es értékek dominanciájával, így leszűrhető, hogy a válaszadók szerint Baranya megye társadalmi-gazdasági életében a turizmus közepesen erős-erős, de nem kiemelkedő szereppel bír.

Ezek után azt firtattuk, hogy a válaszadó véleménye szerint a településének gazdasági-társadalmi életében a rendelkezésre álló potenciál alapján mekkora szerepe lehetne (kedvező/ideális kihasználtság esetén) a turizmus szektor tekintetében (1= egyáltalán nem tölt be szerepet; 10= nagyon jelentős szerepet tölt be). A megadott válaszok mindegyike 7, vagy afölötti értékeket mutatott a 7-es, 9-es és 10-es értékek dominanciájával, ami azt jelenti, hogy a válaszadók nagy része azt látja, hogy a településének számottevő turisztikai értékei még messze nem kellően kiaknázottak.

A következőkben arra voltunk kíváncsiak, hogy a válaszadó véleménye szerint, ha megvalósulhatna Baranya megyén belül a válaszadó településén vagy szűkebb térségén belül a most elkészítés alatt álló turizmusfejlesztési stratégiában kijelölésre kerülő összes turisztikai fejlesztés, akkor milyen/mekkora szerepe lenne a turizmus szektornak a települése társadalmi-gazdasági életében (1= egyáltalán nem tölt be szerepet; 10= nagyon jelentős szerepet tölt be). A válaszok alapján elmondható, hogy bizakodó álláspontot képviselnek a válaszadók, hiszen itt is 7 alatti értékekkel nem találkozunk, a legtöbben pedig 8, vagy afölötti értékeket adtak meg.

A kérdőív ezt követő kérdésében megkérdeztük, hogy a válaszadó szerint melyek a legfontosabb kihívások/problémák a közeljövőben Baranya turizmusa számára? Itt is 1-10-ig kellett értékelni a felsorolt kihívásokat, lehetséges problémákat, ahol 1= egyáltalán nem fontos kihívás/probléma Baranya megye turizmusa számára; 10= nagyon jelentős kihívás/probléma Baranya megye turizmusa számára. A kérdésben megadott tényezők (trendek/kihívások/problémák) a következők voltak:

a megfelelő munkaerő (szakképzett, elhivatott, megbízható stb.) alkalmazása
a munkatársak megfelelő bérezésének megteremtése
a munkavállalók gyors fluktuációja
a fizetőképes külföldi kereslet csökkenése/hiánya
a fizetőképes belföldi kereslet csökkenése/hiánya
az erős versenyhelyzet okozta problémák, kihívások
további fejlesztési pályázatok hiánya
Baranya megye társadalmi-gazdasági fejlettségi szintje és annak további csökkenése
a turizmus biztonsági kérdései (egészségügyi, terrorizmus, természeti katasztrófák stb.)
a kormányzat/állam turizmust kevésbé támogató hozzáállása
alkalmazkodás a digitális társadalomhoz, a digitális kultúrához
Pécs, Villány és Harkány dominanciája a turizmusban

A válaszok alapján elmondható, hogy a trendeket/kihívásokat/problémákat két nagyobb csoportra lehet bontani:

1. csoport: A válaszadók fontosnak, vagy nagyon fontosnak értékelték az alábbi, Baranya megye turizmusát a jövőben alakító turisztikai folyamatokat (minimum 7-es értékeket adtak meg):

- a megfelelő munkaerő (szakképzett, elhivatott, megbízható stb.) alkalmazása
- a munkatársak megfelelő bérezésének megteremtése
- Baranya megye társadalmi-gazdasági fejlettségi szintje és annak további csökkenése
- a kormányzat/állam turizmust kevésbé támogató hozzáállása

2. csoport: A válaszadók fontosnak, vagy nagyon fontosnak értékelték az alábbi, Baranya megye turizmusát a jövőben alakító turisztikai folyamatokat, de néhányan 3 és 6 közti értékeket is megadtak:

- a munkavállalók gyors fluktuációja
- a fizetőképes külföldi kereslet csökkenése/hiánya
- a fizetőképes belföldi kereslet csökkenése/hiánya
- az erős versenyhelyzet okozta problémák, kihívások
- további fejlesztési pályázatok hiánya

3. csoport: A válaszadók kevésbé fontosnak, vagy nem fontosnak egy megadott trendet értékelték (többségében 1 és 6 közti értékeket adtak meg):

- a turizmus biztonsági kérdései (egészségügyi, terrorizmus, természeti katasztrófák stb.)
- alkalmazkodás a digitális társadalomhoz, a digitális kultúrához
- Pécs, Villány és Harkány dominanciája a turizmusban

Kérdésünk utolsó részét nyitva hagytuk és megkértük a válaszadókat, hogy jelöljenek meg egyéb, Baranya turizmusa számára fontos problémákat, kihívásokat, amelyre a következő válaszok érkeztek:

Egyéb tényezők:

- Egy település vagy egy térség vonzóvá válásához szükséges a közterületek infrastruktúrájának megfelelő minősége is. Üdvözlendő, hogy az elmúlt időben az utak, járdák, közterületek felújítására, fejlesztésére nőttek az elérhető források, de sokkal magasabb források elérésére lenne szükség.
- Közlekedési infrastruktúra (nemzetközi fapados forgalmat is kiszolgáló repülőtér fejlesztésének hiánya, csak Budapest irányába van bekötés, egyébként elzárt, nehezen megközelíthető, illetve a térségen belüli közlekedési kapcsolatok – kerékpárút hálózat hiánya, közösségi közlekedési kapcsolatok, vasút elzártsága).
- Egységes kommunikáció és ahhoz kapcsolódó szervezeti és pénzügyi háttér hiánya.
- Megyeszékhely vizes attrakcióinak hiánya (sportuszoda, élményfürdő, spa).
- TDM gondolat működésének hiánya
- Orfű hiánya, Siklós és Máriagyűd, Megyei Duna-, Dráva szakasz kihasználatlansága.
- Előnyös volna a 3 domináns város mellé növelni a többi település turisztikai fejlesztéseit is.

A kérdőív következő kérdése kapcsán arra voltunk kíváncsiak, hogy az előző kérdésben felsorolt trendek tekintetében a válaszadók szerint melyek a legfontosabb kihívások/problémák a közeljövőben a válaszadó településének turizmusa vonatkozásában (1= egyáltalán nem fontos kihívás/probléma a településem turizmusa számára; 10= nagyon jelentős kihívás/probléma a településem turizmusa számára).

Ebben az esetben a válaszok kapcsán azt lehetett észrevenni, hogy a saját településre vonatkoztatva kevésbé értékelték fontosnak, vagy nagyon fontosnak az adott trendet, a megadott értékek tehát nagyobb százalékban jelentek meg az 1-5 kategóriákban.

A fontos, vagy fontosabb trendek/kihívások/problémák közé tartozott:

- a megfelelő munkaerő (szakképzett, elhivatott, megbízható stb.) alkalmazása
- a munkatársak megfelelő bérezésének megteremtése
- a munkavállalók gyors fluktuációja
- további fejlesztési pályázatok hiánya
- Baranya megye társadalmi-gazdasági fejlettségi szintje és annak további csökkenése
- a kormányzat/állam turizmust kevésbé támogató hozzáállása
- alkalmazkodás a digitális társadalomhoz, a digitális kultúrához

A legkevésbé fontos trendek/kihívások/problémák közé tartozott:

- a fizetőképes külföldi kereslet csökkenése/hiánya
- a fizetőképes belföldi kereslet csökkenése/hiánya
- az erős versenyhelyzet okozta problémák, kihívások
- a turizmus biztonsági kérdései (egészségügyi, terrorizmus, természeti katasztrófák stb.)
- Pécs, Villány és Harkány dominanciája a turizmusban

Kérdésünk utolsó részét itt is nyitva hagytuk és megkértük a válaszadókat, hogy jelöljenek meg egyéb, a településük turizmusa számára fontos problémákat, kihívásokat, amelyre a következő válaszok érkeztek:

Egyéb tényezők:

- Közlekedési infrastruktúra hiányosságai (település elzártsága, bekötöttségének hiánya); Repülőtér fejlesztése; Helyi közösségi közlekedés hiányosságai; Mecsek komplex aktív turisztikai fejlesztéseinek elmaradása, alacsony kiaknázottsága; Bányászati múlt negatív hatásai helyett ennek attrakcióvá konvertálása; Gasztronómiai identitás erősítése; Vizes attrakciók fejlesztése (versenyuszoda, élményfürdő, spa); MICE turisztikai infrastruktúra hiányosságai (Konferenciaszállás hiánya); PTE-re alapozott konferenciaturizmus fejlesztése; Kulturális kínálat hosszú távú fenntartható fejlesztése (múzeumok, kortárs kultúra, kreatív ipar);
- Erdei iskolák támogatása és kerékpárút hiánya;
- Szélesebb körű turisztikai források elérése: termálvíz, kereskedelmi szálláshely, aktív turizmus, közterületek felújítása, infrastruktúra fejlesztés;
- Országúti megközelítés, domborzati, természeti adottságok, sportturizmus kihasználatlansága;
- Helyi önkéntes segítők motiválása.

A következőkben azt kértük a válaszadóktól, hogy állítsák sorrendbe Baranya megye turisztikai desztinációit a turizmusban betöltött erejük/szerepük/pozícióik tekintetében.

A válaszok kapcsán az előzetesen általunk meghatározott 5 desztinációból (Ormánság és a Drávamenti térség, Siklós-Villány-Harkány térsége, Pécs és környéke, Szigetvár és Dél-Zselic, Mohács és a Duna déli szakasza) a következő sorrend alakult ki:

1. Pécs és környéke (egyértelműen első helyen szerepel, hiszen az eleve magas számok mellett a válaszadók egy része új kategóriát nyitva a Kelet-Mecseket is megadta, amely térség a desztináció kiterjedése alapján ide tartozik)
2. Siklós-Villány-Harkány térsége
3. Mohács és a Duna déli szakasza
4. Szigetvár és Dél-Zselic
5. Ormánság és a Drávamenti térség

A következőkben arra kértük a válaszadókat, hogy értékeljék az általunk felsorolt turisztikai trendeket a tekintetben, hogy szerintük milyen mértékben fogják azok befolyásolni az elkövetkezőkben a Baranya megyei turisztikai folyamatokat (Kérem, értékelje az alábbi turisztikai trendeket a tekintetben, hogy Ön szerint milyen mértékben fogják befolyásolni az elkövetkezőkben a Baranya megyei turisztikai folyamatokat? Kérem, jelölje az 1-et, ha az adott állítással egyáltalán nem ért egyet, míg az 5-öt, ha teljes mértékben egyetért. (0, ha nem akar, vagy nem tud válaszolni)).

Az általunk meghatározott trendek az alábbiak voltak:

A digitális/virtuális turizmus megerősödése
A turisták különleges turisztikai termékek/szolgáltatások iránti igényének növekedése
A szenior turisták részarányának rohamos növekedése
Az aktív turizmus iránti érdeklődés növekedés
Az egészség megőrzésének fontossága
Gyógyturisztikai szolgáltatások igénybevétele

A biztonsági kérdések desztinációk közti fluktuációt eredményeznek – biztonságos térségek előtérbe helyezése
A turizmus szerepének erősödése a fejlődő országok tekintetében (kiutazó, beutazó turizmus egyaránt)
A klímaváltozás negatív hatásainak előtérbe kerülése
A sharing economy (közösségi, vagy megosztáson alapuló gazdaság) erősödése/jelenléte
A turisztikai brandek/márkák iránti elvárások tovább nőnek
A szegmentáció erősítése, testreszabott szolgáltatások nyújtása iránti igény növekedése
Az autentikus élmények keresésének erősödése
A technikai eszközök összeköttetésének biztosítása
A bizonytalan világgazdasági és világpolitikai helyzet

A válaszok alapján elmondható, hogy a trendek legnagyobb részét a válaszadók fontosnak, vagy nagyon fontosnak értékelték a Baranya megye turizmusát a jövőben alakító turisztikai folyamatok kapcsán, a megadott trendek közül mindössze a „digitális/virtuális turizmus megerősödése”, a „biztonsági kérdések desztinációk közti fluktuációt eredményeznek – biztonságos térségek előtérbe helyezése”, a „turizmus szerepének erősödése a fejlődő országok tekintetében” és a „sharing economy erősödése/jelenléte” trendeknél láthatunk kevésbé fontos értékeléseket.

A folytatásban az előző kérdés a válaszadók településére vonatkozóan is feltettük (*Kérem, értékelje az alábbi turisztikai trendeket a tekintetben, hogy Ön szerint milyen mértékben fogják befolyásolni az elkövetkezőkben az Ön településén a turisztikai folyamatokat? Kérem, jelölje az 1-et, ha az adott állítással egyáltalán nem ért egyet, míg az 5-öt, ha teljes mértékben egyetért.*)

Itt meg kell jegyeznünk, hogy több válaszadó szerint nincs olyan mértékű turizmus a településén, ami alapján válaszolni tudna a kérdésre (0, ha nem akar, vagy nem tud válaszolni).

Az itt kapott válaszok alapján is elmondható, hogy a trendek legnagyobb részét a válaszadók fontosnak, vagy nagyon fontosnak értékelték az adott önkormányzat településének turizmusát a jövőben alakító turisztikai folyamatok kapcsán, a megadott trendek közül mindössze a „biztonsági kérdések desztinációk közti fluktuációt eredményeznek – biztonságos térségek előtérbe helyezése”, a „turizmus szerepének erősödése a fejlődő országok tekintetében” és kisebb mértékben ugyan, de a „klímaváltozás negatív hatásainak előtérbe kerülése” és a „sharing economy erősödése/jelenléte” trendeknél láthatunk kevésbé fontos értékeléseket.

A következő kérdésben rákérdeztünk, hogy a válaszadók hallottak-e már arról, hogy a Magyar Turisztikai Ügynökség régióinkban is létrehozott egy turisztikai térséget Pécs-Villány turisztikai térség megnevezéssel. A válaszok alapján az önkormányzatok döntő része (83%) hallott már erről, elgondolkodtató azonban, hogy 17%-hoz nem jutott el az az információ.

Ezek után természetesen leírtuk, hogy a Magyar Turisztikai Ügynökség javaslata alapján a Kormány 2019-ben létrehozta¹ a Pécs-Villány turisztikai térséget, amelynek kapcsán megadtuk az MTÜ által lehatárolt 22 települést is és arra kérdeztünk rá, hogy a válaszadó hiányol-e baranyai településeket erről a listáról. A válaszadók 52%-a hiányosnak ítélte meg ezt a listát és mivel a következő kérdésben kértük, hogy jelölje meg az általuk hiányolt településeket, az alábbi válaszokat adták:

¹ 429/2020 (IX.14.) 18

Felsorolt hiányzó települések:

- Sellye
- Hosszúhetény, Mohács, Mecseknádasd, Szigetvár, Bóly, Komló
- Hosszúhetény, Mecseknádasd, Feked
- Alsómocsolád, Bikal
- Drávaszabolcs
- Mohács
- Bikal, Hosszúhetény, Mecseknádasd
- Szászvár
- Komló-Sikonda vonzáskörzete, Hosszúhetény, Mágocs, Bikal, Alsómocsolád, Máza, Szászvár
- Mecseknádasd

Az említések gyakorisága alapján a következő települések hiánya a legerősebb a válaszadóknál:

- Hosszúhetény; Mecseknádasd; Mohács; Szászvár; Bikal; Alsómocsolád; Bikal.

A következő kérdésben arra voltunk kíváncsiak, hogy az általunk felsorolt turisztikai termékek közül Baranya megye adottságait figyelembe véve mely, vagy melyek kiemelt fejlesztése lenne a legfontosabb. Összesen 3 turisztikai terméket lehetett megjelölni, a megadott turisztikai termékek a következők voltak:

- Egészségturizmus
- Kulturális turizmus
- Ökoturizmus
- Falusi turizmus
- Vízparti turizmus
- MICE, üzleti turizmus
- Bor és gasztroturizmus
- Aktív turizmus
- Városi turizmus

A válaszadók szerint elsősorban az aktív turizmus, az egészségturizmus, a kulturális turizmus és a bor- és gasztroturizmus termékei a legfontosabbak Baranya megye turizmusában, amelyet az az ökoturizmus, a falusi turizmus és a vízparti turizmus követett. A legkevesebb értékeléseket a MICE, üzleti turizmus, a városi turizmus és a sportturizmus kapott.

A következő kérdésünk már Baranya megye turizmusának hiányosságaira kérdezett rá (Ön mely területeken érez hiányosságokat/problémákat Baranya megye turizmusa kapcsán? (több válasz is bejelölhető). A kérdés kapcsán a következő tényezők közül lehetett választani:

turisztikai együttműködések hiánya vállalati és települési-térségi szinten
megyei turisztikai desztináció menedzsment szervezet hiánya
állami támogatás mértéke
Baranya megye általános gazdasági-társadalmi helyzete
Baranya megye általános infrastruktúrája
Baranya megye turisztikai infrastruktúrája
Baranya megye turisztikai kínálatának nem kellő mértékű vonzereje
Baranya megye turizmusa kapcsán a nemzetközi kapcsolatok erősítése (különösen Horvátországgal)

Baranya megye turizmusmarketingjének az erősítése
Baranya megye desztinációi, vonzerői tekintetében a turizmusmarketing erősítése
a képzett munkaerő jelenléte
a képzett munkaerő megtartása
fokozott belföldi és külföldi versenyhelyzet

A különböző tényezők értékelései kapcsán a legfontosabb hiányosságként (sorrendben) a turisztikai együttműködések hiánya vállalati és települési-társégi szinten, az állami támogatás mértéke, Baranya megye általános gazdasági-társadalmi helyzete, Baranya megye turisztikai infrastruktúrája és Baranya megye desztinációi, vonzerői tekintetében a turizmusmarketing erősítése adható meg, de erős problémának tűnik Baranya megye általános infrastruktúrája és Baranya megye turisztikai infrastruktúrája és a képzett munkaerő jelenlétének kérdésköre is.

Hasonlóan, mint eddig, a megyére vonatkozó kérdés után feltettük ugyanezt a kérdést immáron a válaszadó településére vonatkoztatva (Ön mely területeken érez hiányosságokat/problémákat az Ön településének turizmusa kapcsán? (több válasz is bejelölhető). A kérdés kapcsán a következő tényezők közül lehetett választani:

nincs olyan mértékű turizmus a településen, ami alapján válaszolni tudnék a kérdésre
turisztikai együttműködések hiánya vállalati és települési-társégi szinten
megyei turisztikai desztináció menedzsment szervezet hiánya
állami támogatás mértéke
Baranya megye általános gazdasági-társadalmi helyzete
A településem általános gazdasági-társadalmi helyzete
Baranya megye általános infrastruktúrája
A településem általános infrastruktúrája
Baranya megye turisztikai infrastruktúrája
A településem turisztikai infrastruktúrája
Baranya megye turisztikai kínálatának nem kellő mértékű vonzereje
A településem turisztikai kínálatának nem kellő mértékű vonzereje
Baranya megye turizmusa kapcsán a nemzetközi kapcsolatok erősítése (különösen Horvátországgal)
Baranya megye turizmusmarketingjének az erősítése
A településem turizmusmarketingjének az erősítése
Baranya megye desztinációi, vonzerői tekintetében a turizmusmarketing erősítése
a képzett munkaerő jelenléte
a képzett munkaerő megtartása
fokozott belföldi és külföldi versenyhelyzet
Egyéb, éspedig: _____

A különböző tényezők értékelései kapcsán a legfontosabb hiányosságként (sorrendben) a település turizmusmarketingjének az erősítése, a képzett munkaerő jelenléte, a település turisztikai infrastruktúrája és az állami támogatás mértéke kapta a legtöbb említést, de gyakorlatilag 1-2 tényező kivételével (Baranya megye turisztikai kínálatának nem kellő mértékű vonzereje, a település turisztikai kínálatának nem kellő mértékű vonzereje) mindegyik megadott hiányosságot, problémát fontosnak érezték az önkormányzatok képviselői.

Ezek után nyitott kérdésként megkérdeztük, hogy a válaszadók szerint milyen okai lehetnek annak, hogy Baranya kiemelt turisztikai települései (Pécs, Harkány) csak a 23.-26. helyen szerepelnek hazánk leglátogatottabb településeinek a listáján?

A kérdésre a következő válaszokat kaptuk:

- Infrastruktúra hiánya.
- A turizmusmarketing
- Egységes, összehangolt kommunikáció hiánya (PécsNYITVA kampány pl. támogatja a térségen belüli turizmust is).
- Vizes attrakciók fejlesztésének elmaradása, késése.
- Minőségi szálláskapacitás hiánya (konferencia és wellness hotel).
- A repülőtér fejlesztése.
- Nincs a megyének imázsa, elégtelen a (marketing)kommunikáció, gazdátlan a megyei turizmus mint feladat.
- Koncepció, szervező erő, marketing, összefogás, az egység megjelenítése és az akarat hiánya!
- Pécs: megfelelő marketing és stratégia hiánya. Harkány: megfelelő a stratégia? az „európai hírű” gyógyvíz sokszor elhangzó kifejezése alapján nem lehet, hogy egy európai hírű gyógyfürdő elérése lenne a legmegfelelőbb cél, ami egyben a mostanihoz képest sokkal fizetőképesebb fogyasztókat is jelentene?
- Infrastrukturális hiányosságok, gyengébb marketing tevékenység, erős versenyhelyzet, sokrétű turisztikai vonzerők hálózatosításának hiánya.
- Nem megfelelő marketing.
- Környékbeli turisták által vonzóan ítélt látnivalók/attrakciók kis száma.
- Fejlettebb, népszerűbb más desztinációk (fejlesztések hiánya), új attrakciók hiánya, hiányzó funkciók kialakítása.
- A térségben lévő attrakciók száma megfelelő, de hiányzik azok összehangolt, komplex fejlesztése, egységes turisztikai kínálat megjelenése. Komplex többnapos program lehetőségek, illetve azok az attrakciók kis számban találhatóak meg ahol a vendégek több napot el tudnának tölteni vegyes funkciókkal (aktív, öko, gasztronómia), ezt a helyzetet át lehetne hidalni a meglévő attrakciók együttes fellépésével és megszüntetni a külön-külön, - adott esetben egymással versengő - megjelenést.
- Nem megfelelő marketing tevékenység.
- Turizmus marketing hiány, Baranya megye turisztikai fejlesztési koncepciójának hiánya.
- A nem megfelelő turizmusmarketing miatt.
- A fejlesztések hiánya.
- Turisztikai vonzerőket fejleszteni szükséges.
- Nem tudom.
- A probléma forrása lehet, hogy nem nyújt a terület változatos, aktív részvételt nyújtó turisztikai elemeket, illetve nem elég erős a marketing.
- A turizmusmarketing újragondolása, erősítése szükséges.

A kérdőív utolsó részében arra kértük a válaszadókat, hogy nevezzenek meg olyan fejlesztéseket, projektötleteket, amelyekkel véleményük szerint megfelelő mértékben lehetne fejleszteni Baranya megye turizmusát.

A kérdésre a következő válaszokat kaptuk:

- Infrastruktúra fejlesztése.
- Kerékpárút létrehozása valamennyi településen.
- Repülőtér fejlesztése.
- Pécs élményfürdő fejlesztése.
- Közúti infrastruktúra fejlesztés.
- Mecsek komplex aktív turisztikai fejlesztése.
- Bányászati örökség turisztikai célú hasznosítása.
- Kerékpárút hálózat fejlesztése.
- Várak Útján a Magyar Történelemben - tematikus út; mecseki túrautak csomaggá szervezése.
- Kerékpár utakkal összekötött települések, ahol van élmény és látnivaló. Az ezüst gazdaság felvállalása a megyében és annak turizmus és egészségturizmus részének speciális fejlesztése. A turizmust közüggé tenni a megyébe és minél több aktort bevonni az érdekeltégi körbe. Kihaszni a meglévő potenciálokat és aktív turisztikai csomagokat készíteni. Pl.: Repülés, hajózás, barlangászat, vasalt utak kiépítése, kis borozással. Nem mindig a nagy fejlesztések kellenek, van, hogy a meglévők összefogása is eredményre vezet, ahogy ezt máshogy is csinálják, beleértve a buszos megyében végrehajtandó buszos körutazások megtervezését is!
- Villány: termásvíz elérése; kereskedelmi szálláshely kialakítása központi borvidéki konferencia központtal és fürdővel; a konferencia központhoz kapcsolódó látogatóközpont kialakítása; Borvidéki szintű hálózatos komplex aktív turisztikai központ Szársomlyó-hegy központtal (pl. Libegő vagy/és lombkoronasétány kialakítása); Aktív Városliget kialakítása; Villány keleti elkerülő út kialakítása. Siklós: a vár teljes körű fejlesztése, hasznosítása; a kereskedelmi szálláshely és fürdő bővítése. Harkány: a strandfürdő fejlesztésének folytatása és befejezése; a gyógyvíz és gyógyfürdő kiemelt fókuszba helyezése. Mohács: dunai turisztikai hajózási fejlesztések, ahonnan egész Dél-Baranya, Baranya turisztikai látogatása felfűzhető lenne.
- Általános és turisztikai infrastruktúra fejlesztése, területi, térségi hálózatok, közös arculat és marketing.
- Marketing, hálózatosodás, összeköttetés a turisztikai attrakciók közt (személyszállítás).
- Kapcsolt turisztikai attrakciók, látogatók hosszabb tartózkodásának elősegítése több turisztikai attrakcióval.
- Fürdők fejlesztése, kialakítása - egységes marketingkommunikáció, - turisztikai attrakciók fejlesztése, bővítése.
- Élő Ormánság program - Drávacsehi (ormánsági Hollókő), Dráva-menti jóléti Tó kialakítása (Drávaszabolcs-Dráwapalkonya-Drávacsehi, aktív turizmus), Andrásfalvy program (kulturális turizmus).
- Általános elérhetőség, infrastruktúra fejlesztése.
- Egységes arculat, online megjelenés, megyei turizmus menedzsment.
- Jól kiépített kerékpárutak, a természeti adottságok jobb kihasználása (turistautak, tanösvények, lombkoronasétányok), olcsó szálláshelyek számának növelése, aktív turizmus fejlesztése (kisvasutak, élményparkok, vadasparkok).
- Vízparti turizmus, Sportturizmus, M9 autópálya hiánya.
- Megfizethető országos hírű rendezvények szervezése.
- Nem tudom.
- Aktív és ökoturisztikai fejlesztések, turisztikai szolgáltatások fejlesztése.
- Attrakciófejlesztések, új attrakciók létrehozása. - Mobil applikáció, amely összefogja a Baranya megyei turisztikai termékeket, szolgáltatásokat, túraútvonalakat, vendéglátó és szálláshelyeket. Vezeti a turistát, javaslatokat kínál fel, programtervezési lehetőség, online GPS alapú túraveető.

Rákérdeztünk továbbá arra is, hogy a válaszadónak van-e olyan fejlesztési terve, projekt ötlete, amellyel véleményük szerint megfelelő mértékben lehetne fejleszteni a válaszadó településének turizmusát. A kérdésre a következő válaszokat kaptuk:

- Fürdő fejlesztés, szálláshely fejlesztés
- Falusi turizmus
- Repülőtér fejlesztése
- Pécs élményfürdő fejlesztése
- Közúti infrastruktúra fejlesztés
- Mecsek komplex aktív turisztikai fejlesztése
- Bányászati örökség turisztikai célú hasznosítása
- Kerékpárút hálózat fejlesztése
- Múzeumok fejlesztése
- A pécsváradi vár, mint a magyar állam- és egyházalapítás kiemelkedő emlékhelye méltó fejlesztése és történelmi emlékhellyé nyilvánítása; kerékpáros hálózatba való bekapcsolása; a Hármasház-projekt (Pécsvár, Szászvár, Mára vár) támogatása; Várak Útján a Magyar Történelemben - tematikus út
- Mocsoládiában meseház kialakítása, ami egy mesebolt is egyben, itt lehetősége van az idelátogatóknak élővé tenni a mesét, annak részeseivé válni, kipróbálni magukat, élményekben részesülni és maradandó emlékekkel hazatérni. A program során korszerű hagyományos és infotechnikai eszközök segítik a jobb megélést és támogatják a mese útvonalon történő előre jutást
- Villány: termásvíz elérése; belváros rehabilitáció; kereskedelmi szálláshely kialakítása központi borvidéki konferencia központtal és fürdővel; a konferencia központhoz kapcsolódó látogatóközpont kialakítása; Borvidéki szintű hálózatos komplex aktív turisztikai fejlesztés Szársomlyó-hegy központtal (pl. Libegő vagy/és lombkoronasétány kialakítása); Aktív Városliget kialakítása; Villány keleti elkerülő út kialakítása
- Aktív turisztikai bázis kialakítása a volt határőr laktanya épületében
- Belső közlekedés, szabad strand fejlesztés
- Településünk rendelkezik olyan természeti adottságokkal, amellyel képes kiemelt turisztikai célponttá válni, viszont az ezt kiszolgáló infrastruktúra elavultsága és hiánya gond jelenleg.
- Ifjúsági tábor, camp fejlesztése, kialakítása - szálláshelyek bővítése - fürdő és a vár további fejlesztése.
- Élő Ormánság program - Drávacsehi (ormánsági Hollókő), Dráva-menti jóléti Tó kialakítása (Drávaszabolcs-Dráwapalkonya-Drávacsehi, aktív turizmus), Andrásfalvy program (kulturális turizmus).
- Általános elérhetőség, infrastruktúra fejlesztése, gyógyfürdő fejlesztés, szálloda építés.
- Tavak környezetének fejlesztése, rendezvény helyszínek kialakítása. Termálfürdő fejlesztés, szálláshely fejlesztés.
- Kerékpárút létrehozása a megfelelő infrastruktúrával (pihenők vízvétellel, mosdóval, szervízpark stb.), olcsó szálláshelyek számának növelése, az egykori bánya területének hasznosítása), aktív turizmus fejlesztése (szabadulószoza).
- Sportturizmus, M9 autópálya hiánya
- Vendégcsalogató rendezvények megtartása.
- Aktív turisztikai szolgáltatásfejlesztés a TOP Plusz 1.1.3-21 keretén belül.
- Attrakciófejlesztések, új attrakciók létrehozása. 1. Komplex desztináció fejlesztés a Schlossberg kilátóhoz kapcsolódóan - Tanösvény kialakítása, 2. Sportolási lehetőségeket bővítő attrakciók kialakítása (Pumptrack pálya- pumpapálya, Rekortán borítású sportpálya kialakítása, Teke pálya és Teqball asztal, ping-pong asztalok kihelyezése, Piknik mozi) 3. Mecsek-nádasdi Tájház turisztikai vonzerejének erősítése (Interaktív múzeumpedagógiai eszközök alkalmazása, Pajtaszínház kialakítása, Élménypince) 7. Pincesorok és turista útvonalak összekötése, átjárhatóvá tétele.

Arra is rákérdeztünk, hogy a válaszadónak van-e olyan fejlesztési terve, projekt ötlete, amit pályázati támogatás (pénzügyi támogatás) nélkül, önerőből is meg szeretne/tudna csinálni és ha igen, ehhez pontosan mire lenne szüksége. A kérdésre a következő válaszokat:

- Van-e olyan fejlesztési terve, projekt ötlete, amit pályázati támogatás (pénzügyi támogatás) nélkül, önerőből is meg szeretne/tudna csinálni? Ehhez pontosan mire lenne szüksége? Kérjük, fejtse ki válaszát maximum 10 sorban!
- Kommunikációs és marketing kampányokat önerőből visszük 3 éve (PécsNYITVA).
- Repülőtér fejlesztés esetén a járatindítás megszervezésében szerepet vállalunk, részben anyagi forrást is biztosítunk.
- Vizes attrakciók fejlesztéséhez az Önkormányzat saját területet biztosít.
- Több, kisebb, folyamatost fejlesztést hajtottunk végre és tervezünk, ha a megye, vagy azon belül a Kelet-Mecsek egy tudatos és profi marketinget, kommunikációt tenne mellé, ami által az ország távoli pontjain és a határon túl is láthatóvá válna Pécsvárad, az óriási segítség lenne.
- Marketingre lenne szükségem: Alsómocsoládon 84 szálláshely van, erdei iskolások fogadására vagyunk berendezkedve. Van étkezési lehetőség, szálláshely, csónakázási, kenuzási és pletnázási lehetőség, valamint 50 fő befogadására alkalmas kemencés udvar.
- Van só szobánk és orgon szobánk, lombházunk, erdei tornapályánk és kilátónk, valamint egy planetáriumunk, csillagnéző teraszunk távcsóval és egy 737-es BÖING szimulátorunk. Tehát megfelelő infrastruktúrával rendelkezünk csoportok, szakmai és rekreációs lehetőségének a megteremtésére. Csoportvezetőket keresünk, akik a településen meglévő infrastruktúrát szeretnék kihasználni a szakmai csoportjuk számára. Ezen csoportvezetők megtalálásához szeretnénk kommunikációs segítséget kérni.
- Komolyabb saját erő hiányában csekélyebb mértékű városmarketing és közterületi infrastrukturális fejlesztések.
- Közterületek folyamatos fejlesztése, programok szervezése.
- Szálláshelyeink fejlesztése.
- Minimális beruházással (gépek, eszközök) a meglévő természeti értékeink környezetének rendben és karbantartása.
- Virág, növénytelepítés, helyi vállalkozók, turisztikai szereplőkkel való folyamatos kapcsolattartás, egyeztetés.
- Rendezvényhelyszín kialakítás, kisebb saját beruházás. Tavak viziturizmusának fejlesztése- pályázat. Kerékpár út fejlesztés- pályázat, Magyar Állam akarata. Vállalkozók, befektetők bevonása-Turizmus stratégia, HÉSZ.
- A saját erő jelenleg csak a meglévő elemek fenntartását teszi lehetővé, a fejlesztésekhez külső támogatásra lenne szükség.
- Gasztró - turizmusban történő fejlesztések, idelátogatók 21. századi kiszolgálása. Szociális blokkok építése: ez ma elengedhetetlen egy kulturált rendezvény megtartásához. Megfelelő képességű, aktív önzetlen segítő helybeni aktivizálása, mert segítők nélkül nem lehet megoldani. Önkéntesek toborzása.
- Nincs ilyen projektterv.
- Önerőből nem áll módunkban fejlesztéseket megvalósítani.

A hálózatosodás témakörére rátérve rákérdeztünk még továbbá, hogy a válaszadó önkormányzata részt vesz-e bármilyen turisztikai együttműködési formában (pl. tagja vagyok a Baranyai Gasztronómiai Klaszternek, részt veszek a Kopácsi Halnapokon). A válaszok alapján a megkérdezettek közel 70%-a tagja szakmai szervezetnek, vagy szervezeteknek.

Amennyiben igen, úgy az alábbi turisztikai együttműködési formában vesznek részt:

- Pécs Turizmus Egyesület tag, Irány Pécs Nkft kisebbségi társtulajdonos, Pécs-Mecseki Borút Egyesület tag, Pécsi Turisztikai Kerekasztal szervező-alapító, Magyar Turisztikai Ügynökség kiemelt és edukációs partner, Pécs-Villány turisztikai térség GINOP projekt konzorciumi tag, Villány-Siklós Borút Egyesület bormarketing műhely állandó meghívott
- Mecseki Óriáskaland; Mesés Mecsek; Hármasház; EDEN-desztinációk (elsősorban Orfú és a Zsolnay Kulturális Negyeddel való együttműködés)
- Keleti Mecsek egyesület. Mesés Mecsek társulás
- Villány-Siklós Borút
- Mesés Mecsek Önkormányzati társulás, Orfú Turisztikai Egyesület, Orfú TDM
- Orfú Turisztikai Egyesület TDM szervezete
- térségi együttműködés a környező településekkel, nemzetközi együttműködések (testvérvárosi kapcsolatokra támaszkodva), helyi turisztikai szolgáltatókkal/attrakciókkal való együttműködés,
- Mesés Mecsek, Komló TDM
- Keleti-Mecsek Egyesület, Közkincs Kerekasztal,
- Mecsek-Hegyhát
- Villány-Siklós Borút Egyesület, Harkányi Turisztikai Ügynökség
- Pécs-Villány turisztikai térség
- Mesés Mecsek Társulás

Végül arra voltunk kíváncsiak, hogy a megkérdezettek önkormányzata éves szinten mennyit költ marketingtevékenységre. Természetesen nem konkrét összegekre, hanem viszonyítási alapokra voltunk kíváncsiak, így a következő kategóriák közül lehetett választani:

- Nem költök/költünk marketingre és nem is érzem/érezzük szükségességét.
- Nem költök/költünk marketingre, de tudom/tudjuk, hogy fontos lenne.
- Csak nagyon kis mértékben költök/költünk marketingre, és nem is tervezek/tervezünk többet költeni erre.
- Csak nagyon kis mértékben költök/tudok költeni marketingre, de szeretném/szeretnék, ha jóval több forrás jutna erre a tevékenységre.
- Lehetőségeimhez/lehetőségeinkhez képest közepes mértékben költök (költünk)/tudok (tudunk) költeni marketingre, és nem tervezek/tervezünk többet költeni erre.
- Lehetőségeimhez/lehetőségeinkhez képest közepes mértékben költök (költünk)/tudok (tudunk) költeni marketingre, de szeretném/szeretnék, ha jóval több forrás jutna erre a tevékenységre.
- Lehetőségeimhez/lehetőségeinkhez képest nagymértékben költök (költünk)/tudok (tudunk) költeni marketingre, és nem tervezek/tervezünk többet költeni erre.
- Lehetőségeimhez/lehetőségeinkhez képest nagy mértékben költök (költünk)/tudok (tudunk) költeni marketingre, de szeretném/szeretnék, ha jóval több forrás jutna erre a tevékenységre.

A válaszok alapján elmondható, hogy a legtöbben csak nagyon kis mértékben költenek, tudnak költeni marketingre, de szeretnék, ha jóval több forrás jutna erre a tevékenységre. Ettől az értéktől nem sokkal maradt le az a csoport, akik lehetőségeihez/lehetőségeikhez képest közepes mértékben költenek/tudnak költeni marketingre, de szeretnék, ha jóval több forrás jutna erre a tevékenységre. Megemlíthető még az a két csoport, ahol nem költenek marketingre, de tudják, hogy fontos lenne, illetve a nem költenek marketingre és nem is érzik szükségességét.

1.3. BARANYA MEGYE TURIZMUSÁNAK ÉRTÉKELÉSE AZ ÉRINTETT VÁLLALKOZÁSOK, TURISZTIKAI EGYESÜLETEK/SZÖVETSÉGEK KÖRÉBEN

Kérdőív

Tisztelt Hölgyem/Uram! Baranya megye turizmusfejlesztési stratégiájának elkészítése kapcsán kérdőíves felmérést végzünk Baranya megye turizmushoz köthető cégeinek vezetői és munkatársai körében, melynek kapcsán cégének működési kihívásaira és Baranya megye turizmusának kihívásaival, problémáival és jövőjével kapcsolatos véleményükre vagyunk kíváncsiak. A kérdőív kitöltése mintegy 15-20 percet vesz igénybe. Köszönjük szépen az értékes együttműködését!

A kitöltő adatai

1. A turizmus területén milyen tevékenységet folytat a cég? Több válasz is lehetséges.

- szálláshely-szolgáltatás
- vendéglátás
- utazási irodai szolgáltatás
- rendezvény szervezés
- attrakció üzemeltetés
- turisztikai attrakció fejlesztés,
- pályázati tanácsadás
- TDM menedzsment feladatok
- önkormányzat turizmussal kapcsolatos feladatai
- idegenvezetés
- személyszállítás
- PR, marketing tevékenység
- egyéb, és pedig: _____

2. Mikor alapították a céget? _____

3. Összesen hány főt foglalkoztat a cég? _____ főt

4. Név: _____

5. Cégnév: _____

6. E-mail cím: _____

7. Telefonszám: _____

Baranya megye turizmusának értékelése

8. Ön szerint mennyire fontosak az alábbi kihívások/problémák a közeljövőben Baranya turizmusa számára? Kérem, értékelje az alábbi tényezőket 1-től 7-ig, ahol 1= legkevésbé fontos kihívás/probléma Baranya megye turizmusa számára, 7= legfontosabb kihívás/probléma Baranya megye turizmusa számára.

a megfelelő munkaerő (szakképzett, elhivatott, megbízható, stb.) alkalmazása	1-2-3-4-5-6-7
a munkatársak megfelelő bérezésének megteremtése	1-2-3-4-5-6-7
a munkavállalók gyors fluktuációja	1-2-3-4-5-6-7
a fizetőképes külföldi kereslet csökkenése/hiánya	1-2-3-4-5-6-7
a fizetőképes belföldi kereslet csökkenése/hiánya	1-2-3-4-5-6-7
az erős versenyhelyzet okozta problémák, kihívások	1-2-3-4-5-6-7
további fejlesztési pályázatok hiánya	1-2-3-4-5-6-7
Baranya megye társadalmi-gazdasági fejlettségi szintje és annak további csökkenése	1-2-3-4-5-6-7
a turizmus biztonsági kérdései (egészségügyi, terrorizmus, természeti katasztrófák, stb.)	1-2-3-4-5-6-7
a kormányzat/állam turizmust kevésbé támogató hozzáállása	1-2-3-4-5-6-7
alkalmazkodás a digitális társadalomhoz, a digitális kultúrához	1-2-3-4-5-6-7
Pécs, Villány és Harkány dominanciája a turizmusban	1-2-3-4-5-6-7
egyéb tényezők, és pedig: _____	

9. Kérem, állítsa sorrendbe Baranya megye turisztikai desztinációit a turizmusban betöltött erejük/szerepük/pozícióik tekintetében! (1= legerősebb, legkiemelkedőbb desztináció, 6= legkevésbé erős/kiemelkedő desztináció)

Ormánság és a Drávamenti térség	1-2-3-4-5-6-
Siklós-Villány-Harkány térsége	1-2-3-4-5-6-
Pécs és környéke	1-2-3-4-5-6-
Szigetvár és Dél-Zselic	1-2-3-4-5-6-
Mohács és a Duna déli szakasza	1-2-3-4-5-6-
Mecsek-hegység, azon belül Orfű és környéke, Mecsek-hegyhát, Kelet-Mecsek	1-2-3-4-5-6-

10. Kérem, értékelje az alábbi turisztikai trendeket a tekintetben, hogy Ön szerint milyen mértékben fogják befolyásolni az elkövetkezőkben a Baranya megyei turisztikai folyamatokat? Kérem, jelölje az 1-et, ha az adott állítással egyáltalán nem ért egyet, míg az 5-öt, ha teljes mértékben egyetért (0, ha nem akar, vagy nem tud válaszolni)

	TURISZTIKAI TREND	EGYETÉRTÉS FOKA
1.	A digitális/virtuális turizmus megerősödése	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
2.	A turisták különleges turisztikai termékek/szolgáltatások iránti igényének növekedése	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV

3.	A szenior turisták részarányának rohamos növekedése	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
4.	Az aktív turizmus iránti érdeklődés növekedés	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
5.	Az egészség megőrzésének fontossága	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
6.	Gyógyturisztikai szolgáltatások igénybe vétele	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
7.	A biztonsági kérdések desztinációk közti fluktuációt eredményeznek – biztonságos térségek előtérbe helyezése	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
8.	A turizmus szerepének erősödése a fejlődő országok tekintetében (kiutazó, beutazó turizmus egyaránt)	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
9.	A klímaváltozás negatív hatásainak előtérbe kerülése	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
10.	A sharing economy (közösségi, vagy megosztáson alapuló gazdaság) erősödése/jelenléte	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
11.	A turisztikai brandek/márkák iránti elvárások tovább nőnek	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
12.	A szegmentáció erősítése, testreszabott szolgáltatások nyújtása iránti igény növekedése	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
13.	Az autentikus élmények keresésének erősödése	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
14.	A technikai eszközök összeköttetésének biztosítása	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV
15.	A bizonytalan világgazdasági és világpolitikai helyzet	1 – 2 – 3 – 4 – 5 0 NT/NV

11. Ön hallott már arról, hogy a Magyar Turisztikai Ügynökség régióinkban is létrehozott egy turisztikai térséget Pécs-Villány turisztikai térség megnevezéssel?

igen   nem

12. A Magyar Turisztikai Ügynökség 2019-ben létrehozta a Pécs-Villány turisztikai térséget, ahol az alábbi települések (22 db.) kerültek lehatárolásra: Abaliget, Csarnóta, Cserkút, Drávacsehi, Harkány, Kisharsány, Kővágószőlős, Kovácsszénája, Magyarherotelend, Nagyharasány, Óbánya, Orfű, Palkonya, Pécs, Pécsvárad, Pogány, Siklós, Szaporca, Tésenfa, Villány, Villánykövesd, Zengővárkony.

Ön hiányol-e Baranya megyei településeket erről a listáról? Ha igen, kérem nevezze meg ezen településeket!

- Igen, hiányolok még több, turizmus tekintetében kiemelt/fontos baranyai települést erről a listáról
- Nem, szerintem ez a lista megfelelő.

Hiányzó települések: _____

13. Ön szerint az alábbi turisztikai termékek közül Baranya megye adottságait figyelembe véve mely, vagy melyek kiemelt fejlesztése lenne a legfontosabb? Kérem, jelölje meg a 3 legfontosabbat!

- Egészségturizmus
 Kulturális turizmus
 Ökoturizmus
 Falusi turizmus
 Vízparti turizmus
 MICE, üzleti turizmus
 Bor és gasztroturizmus
 Aktív turizmus
 Városi turizmus

Egyéb, éspedig: _____

14. Ön mely területeken érez hiányosságokat/problémákat Baranya megye turizmusa kapcsán? (több válasz is bejelölhető)

- turisztikai együttműködések hiánya vállalati és települési-térségi szinten
 megyei turisztikai desztináció menedzsment szervezet hiánya
 állami támogatás mértéke
 Baranya megye általános gazdasági-társadalmi helyzete
 Baranya megye általános infrastruktúrája
 Baranya megye turisztikai infrastruktúrája
 Baranya megye turisztikai kínálatának nem kellő mértékű vonzereje
 Baranya megye turizmusa kapcsán a nemzetközi kapcsolatok erősítése (különösen Horvátországgal)
 Baranya megye turizmusmarketingjének az erősítése
 Baranya megye desztinációi, vonzerői tekintetében a turizmusmarketing erősítése
 a képzett munkaerő jelenléte
 a képzett munkaerő megtartása
 fokozott belföldi és külföldi versenyhelyzet

Egyéb, éspedig: _____

15. Ön szerint milyen okai lehetnek annak, hogy Baranya kiemelt turisztikai települései (Pécs, Harkány) csak a 23.-26. helyen szerepelnek hazánk leglátogatottabb településeinek a listáján? (nyitott kérdés)

16. Kérem, nevezzen meg olyan fejlesztéseket, projektötleteket, amelyekkel véleménye szerint megfelelő mértékben lehetne fejleszteni Baranya megye turizmusát!

17. Van-e olyan fejlesztési terve, projekt ötlete, amit pályázati támogatás (pénzügyi támogatás) nélkül, önerőből is meg szeretne/tudna csinálni? Ehhez pontosan mire lenne szüksége? Kérjük, fejtse ki válaszát maximum 10 sorban!

18. Az Ön vállalkozása/egyesülete/szakmai szervezete részt vesz-e bármilyen turisztikai együttműködési formában? pl. tagja vagyok a Baranyai Gasztronómiai Klaszternek, részt vesznek a Kopácsi Halnapokon.

- Igen, éspedig: _____
- Nem

19. Az Ön vállalkozása/egyesülete/szakmai szervezete éves szinten mennyit költ marketing-tevékenységre?

- Nem költök/költünk marketingre és nem is érzem/érezzük szükségességét.
- Nem költök/költünk marketingre, de tudom/tudjuk, hogy fontos lenne.
- Csak nagyon kis mértékben költök/költünk marketingre, és nem is tervezek/tervezünk többet költeni erre.
- Csak nagyon kis mértékben költök/tudok költeni marketingre, de szeretném/szeretnénk, ha jóval több forrás jutna erre a tevékenységre.
- Lehetőségeimhez/lehetőségeinkhez képest közepes mértékben költök (költünk)/tudok (tudunk) költeni marketingre, és nem tervezek/tervezünk többet költeni erre.
- Lehetőségeimhez/lehetőségeinkhez képest közepes mértékben költök (költünk)/tudok (tudunk) költeni marketingre, de szeretném/szeretnénk, ha jóval több forrás jutna erre a tevékenységre.
- Lehetőségeimhez/lehetőségeinkhez képest nagymértékben költök (költünk)/tudok (tudunk) költeni marketingre, és nem tervezek/tervezünk többet költeni erre.
- Lehetőségeimhez/lehetőségeinkhez képest nagy mértékben költök (költünk)/tudok (tudunk) költeni marketingre, de szeretném/szeretnénk, ha jóval több forrás jutna erre a tevékenységre.

Nagyon köszönjük, hogy a kérdőív kitöltésével segítette a munkánkat!

1.4. BARANYA MEGYE TURIZMUSÁNAK ÉRTÉKELÉSE AZ ÉRINTETT VÁLLALKOZÁSOK, TURISZTIKAI EGYESÜLETEK/SZÖVETSÉGEK KÖRÉBEN

Kérdőíves felmérés elsődleges eredményei

1. A kitöltők adatai

Kérdéseink első részében a megkérdezett cégek profilját szerettük volna megismerni. Első kérdésünk kapcsán tehát felmértük, hogy milyen tevékenységi háttérrel bírnak a megkérdezett vállalkozások. Ezek szerint a kérdőívünket kitöltő vállalkozások legnagyobb része a szálláshely-szolgáltatás tevékenységeihez (64%), a vendéglátáshoz (43,6%) és a rendezvényszervezéshez (33,3%) köthető, de nagyobb arányban kaptunk választ az attrakció üzemeltetéssel (23,1%), turisztikai attrakció fejlesztéssel (15,4%) foglalkozó cégektől, továbbá az önkormányzatok turizmussal kapcsolatos feladatait végzőktől (15,4%), illetve PR és marketing tevékenységgel foglalkozó vállalkozásoktól (10,3%) is. Megjegyzendő, hogy több válasz is lehetséges volt, így természetesen a több tevékenységet végző cégek miatt haladja meg nagy mértékben az összesített %-os érték a 100%-ot.

A megkérdezett cégek további profiljai utazási irodai szolgáltatás, idegenvezetés, pályázati tanácsadás, és – számosságuk okán is – jóval kisebb részben TDM menedzsment feladatok és személyszállítás (1. ábra).

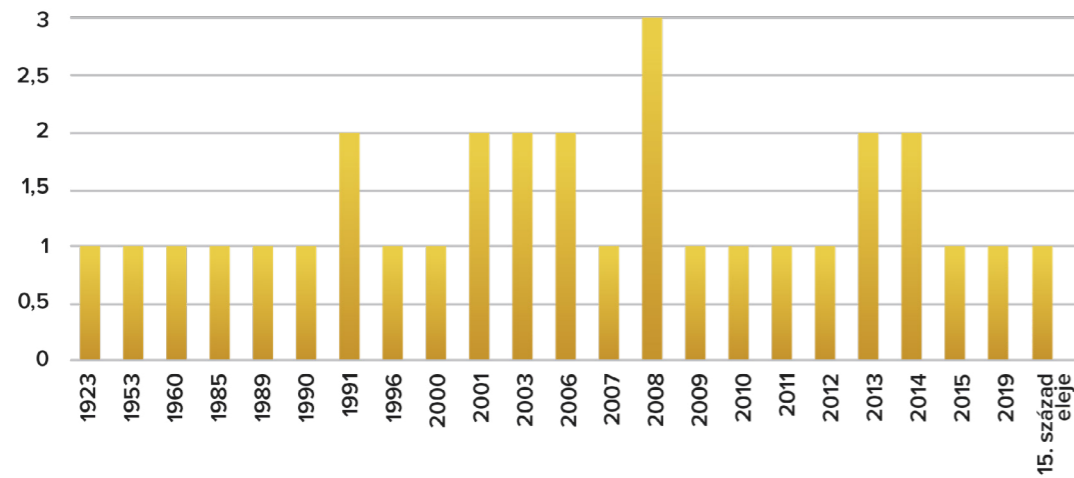
1. ábra A megkérdezett cégek tevékenység szerinti megoszlása

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján, 2022.

A cégalapítás idejét firtató kérdésünk eredményeit a 2. ábra mutatja be. A válaszok alapján a megkérdezett cégek jelentős része már legalább 10 éve tevékenykedik a Baranya megyei turisztikai és munkaerő piacon, a cégalapítás idejének átlaga 1998 volt (a 15. század eleje a Szigetvári varrá vonatkozó adat, azonban itt eltekintünk attól, hogy ezt az értéket az átlagba számoljuk).

2. ábra A megkérdezett cégek megoszlása a cégalapítás ideje szerint

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján, 2022.

Végül, az első kérdésblokk végén arra voltunk kíváncsiak, hogy a megkérdezett cég összesen hány főt foglalkoztat. A beérkezett válaszok alapján az 1 fős vállalkozásoktól egészen a 308 fős cégekig terjedt a skála, ahol körülbelül 1/3-1/3-1/3 arányban szerepeltek az 1-10 főt, 11-50 főt és 50 főnél több munkavállalót foglalkoztató cégek.

2. Baranya megye turizmusának értékelése

A kérdőív következő szakaszában rátértünk a közvetlen kutatási terület lekérdezésére, így a válaszadók Baranya megye turizmusának értékelésével folytatták a válaszadást. Kiemelten fontos kérdésnek tartottuk a felmérésben azt a kérdéskört, ahol arra voltunk kíváncsiak, hogy a megkérdezettek milyen tényezőket tartanak a legfontosabb kihívásoknak, problémáknak a közeljövőben Baranya turizmusa számára (Ön szerint mik a legfontosabb kihívások/problémák a közeljövőben Baranya turizmusa számára? (Kérem, állítsa sorrendbe az alábbi tényezőket, illetve, ha meg tud nevezni egyéb tényezőket, kérem adja meg azokat is. 1= legfontosabb kihívás/probléma Baranya megye turizmusa számára, 11= legkevésbé fontos kihívás/probléma Baranya megye turizmusa számára). A kérdésben megadott tényezők a következők voltak:

- a megfelelő munkaerő (szakképzett, elhivatott, megbízható stb.) alkalmazása
- a munkatársak megfelelő bérezésének megteremtése
- a munkavállalók gyors fluktuációja
- a fizetőképes külföldi kereslet csökkenése/hiánya
- a fizetőképes belföldi kereslet csökkenése/hiánya
- az erős versenyhelyzet okozta problémák, kihívások
- további fejlesztési pályázatok hiánya
- Baranya megye társadalmi-gazdasági fejlettségi szintje és annak további csökkenése
- a turizmus biztonsági kérdései (egészségügyi, terrorizmus, természeti katasztrófák stb.)
- a kormányzat/állam turizmust kevésbé támogató hozzáállása
- alkalmazkodás a digitális társadalomhoz, a digitális kultúrához
- Pécs, Villány és Harkány dominanciája a turizmusban

Sajnos a válaszadók jellemzően nem töltötték ki megfelelően a tényezők értékelését, a válaszok alapján mégis a megfelelő munkaerő (szakképzett, elhivatott, megbízható stb.) alkalmazása tűnt a legtöbbször által megjelölt kiemelhető problémának. Az általunk megjelölt további tényezők jelenléte lényegében elenyésző volt a válaszadásnál.

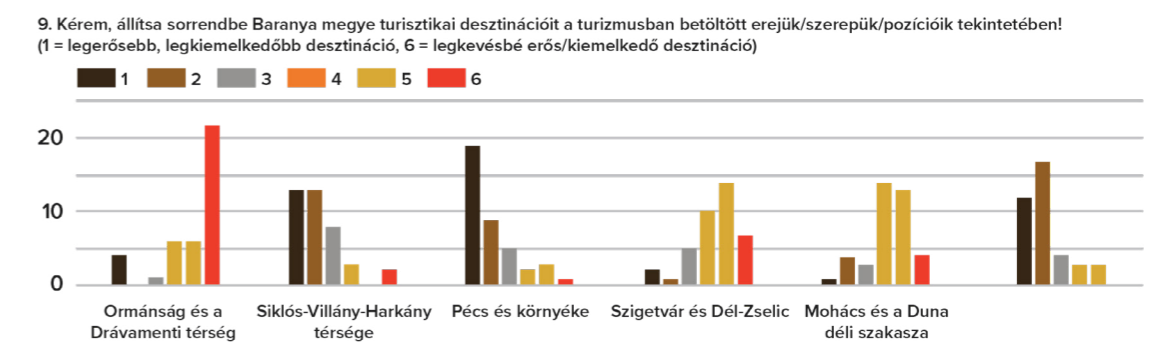
Kérdésünk utolsó részét nyitva hagytuk és megkértük a válaszadókat, hogy jelöljenek meg egyéb, Baranya turizmusa számára fontos problémákat, kihívásokat, amelyre – itt már nagyobb hajlandósággal – a következő válaszok érkeztek (a szövegben az elütéseket és a helyesírási hibákat javítottuk):
Egyéb tényezők:

- Stratégia, komplexitás és szinergiákhoz kapcsolódó fejlesztések hiánya
- Munkavállalók tanulási hajlandóságának alacsony szintje, kisebb települések vezetésének korlátai, fejlődéstől való félelem a kisebb településeken, korlátolttság, nincs turisztikai termékfejlesztési koncepció - sem településmarketing Harkányban stb. Egyesület munkáját bekebelezte a helyi politika
- Idegen nyelvek ismeretének hiánya.
- Idegen nyelvek ismeretének hiánya
- Határon átnyúló kapcsolatok elégtelensége; együttműködés hiánya; koordináló-összefogó-szakmai támogatást kínáló szervezet hiánya
- Attrakciók hiánya
- Kerékpáros turizmus fejlesztése, ahol a célközönség a külföldi fizetőképes vendégek
- A pécsi desztináció vonzereje gyenge nemzetközi és hazai viszonylatban is. A térség gazdasági szereplői országos szinten szintén alacsony gazdasági erőt képviselnek, így vendégforgalmuk, megrendelési állományuk is ehhez mérhető.
- A turisztikai cégek reklám-, és PR tevékenységének intenzitása
- Együttműködés hiánya a helyi turisztikai attrakciókkal, stratégia hiánya, egy elképzelés hiánya. A pályázati pénzek szűk csoport érdekeit szolgálják, tényleges turizmus fejlesztő szerepe nincs.
- A helyi vezetők, polgármesterek inkompetens hozzáállása a turizmus különféle szegmenseihez=szűklátókörűség
- Covid és háborús helyzet gazdasági hatásai

A következőkben azt kértük a válaszadóktól, hogy állítsák sorrendbe Baranya megye turisztikai desztinációit a turizmusban betöltött erejük/szerepük/pozícióik tekintetében. A válaszok kapcsán az előzetesen általunk meghatározott 5 desztinációból (Ormánság és a Drávamenti térség, Siklós-Villány-Harkány térsége, Pécs és környéke, Szigetvár és Dél-Zselic, Mohács és a Duna déli szakasza) a következő sorrend alakult ki (3. ábra):

- Pécs és környéke (egyértelműen első helyen szerepel, hiszen az eleve magas számok mellett a válaszadók egy része új kategóriát nyitva a Kelet-Mecseket is megadta, amely térség a desztináció kiterjedése alapján ide tartozik)
- Siklós-Villány-Harkány térsége
- Szigetvár és Dél-Zselic
- Mohács és a Duna déli szakasza
- Ormánság és a Drávamenti térség

3. ábra Turisztikai desztinációk sorrendje a turizmusban betöltött erejük/szerepük/pozícióik tekintetében

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján, 2022.

A következőkben arra kértük a válaszadókat, hogy értékeljék az általunk felsorolt turisztikai trendeket a tekintetben, hogy szerintük milyen mértékben fogják azok befolyásolni az elkövetkezőkben a Baranya megyei turisztikai folyamatokat (Kérem, értékelje az alábbi turisztikai trendeket a tekintetben, hogy Ön szerint milyen mértékben fogják befolyásolni az elkövetkezőkben a Baranya megyei turisztikai folyamatokat? Kérem, jelölje az 1-et, ha az adott állítással egyáltalán nem ért egyet, míg az 5-öt, ha teljes mértékben egyetért. (0, ha nem akar, vagy nem tud válaszolni)).

Az általunk meghatározott trendek az alábbiak voltak:

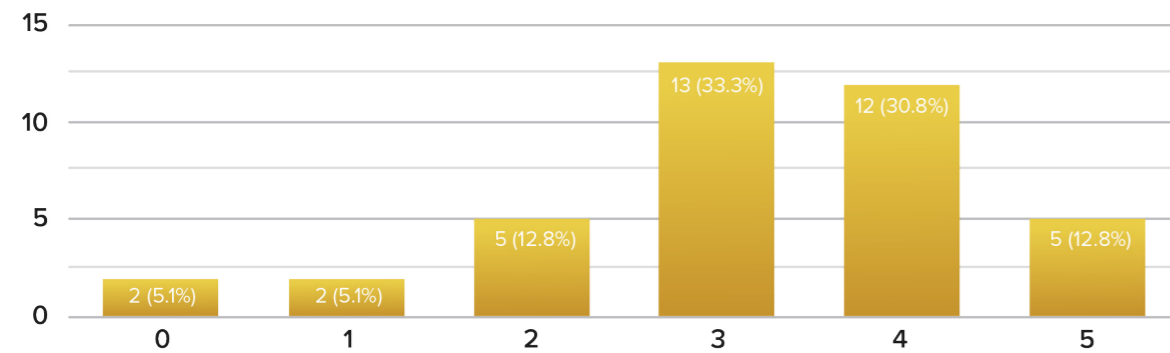
A digitális/virtuális turizmus megerősödése
A turisták különleges turisztikai termékek/szolgáltatások iránti igényének növekedése
A szenior turisták részarányának rohamos növekedése
Az aktív turizmus iránti érdeklődés növekedés
Az egészség megőrzésének fontossága
Gyógyturisztikai szolgáltatások igénybevétele
A biztonsági kérdések desztinációk közti fluktuációt eredményeznek – biztonságos térségek előtérbe helyezése
A turizmus szerepének erősödése a fejlődő országok tekintetében (kiutazó, beutazó turizmus egyaránt)
A klímaváltozás negatív hatásainak előtérbe kerülése
A sharing economy (közösségi, vagy megosztáson alapuló gazdaság) erősödése/jelenléte
A turisztikai brandek/márkák iránti elvárások tovább nőnek
A szegmentáció erősítése, testreszabott szolgáltatások nyújtása iránti igény növekedése
Az autentikus élmények keresésének erősödése
A technikai eszközök összeköttetésének biztosítása
A bizonytalan világgazdasági és világpolitikai helyzet

A különböző trendek értékeléseit az alábbi ábrák mutatják:

4. ábra: A különböző trendek értékeléseinek ábrás bemutatása

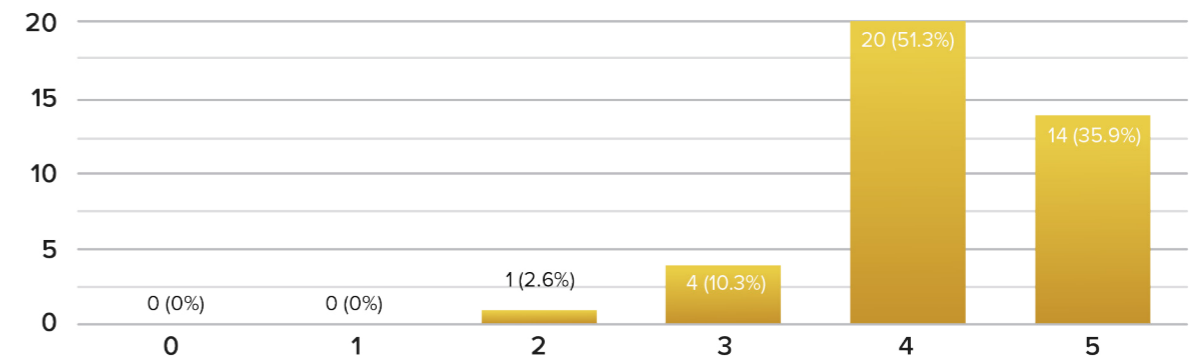
A digitális/virtuális turizmus megerősödése

39 responses

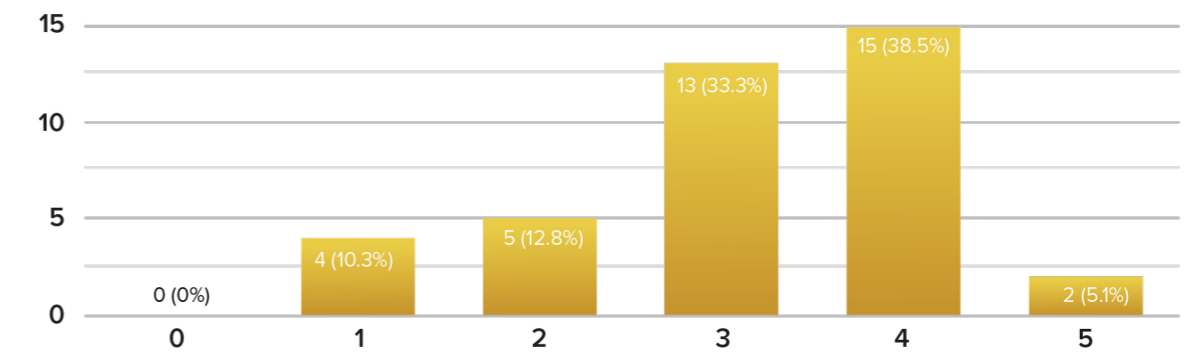
A turisták különleges turisztikai termék/szolgáltatások iránti igényének növekedése

39 responses

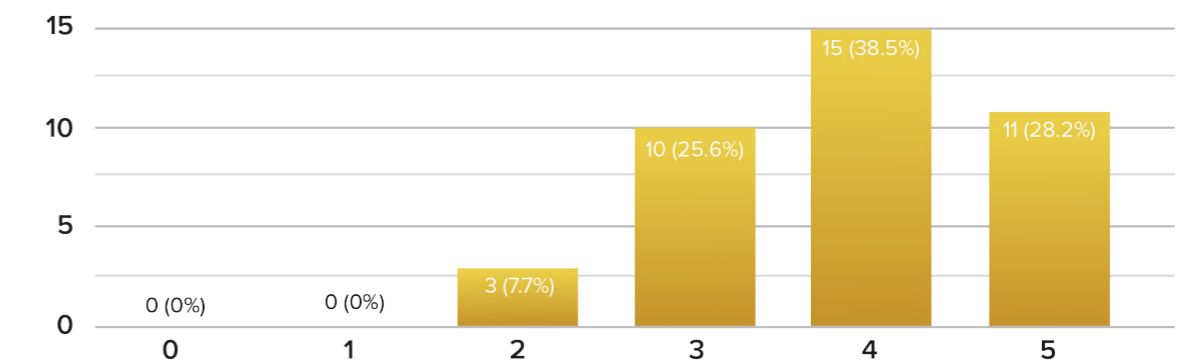
A szenior turisták részarányának rohamos növekedése

39 responses

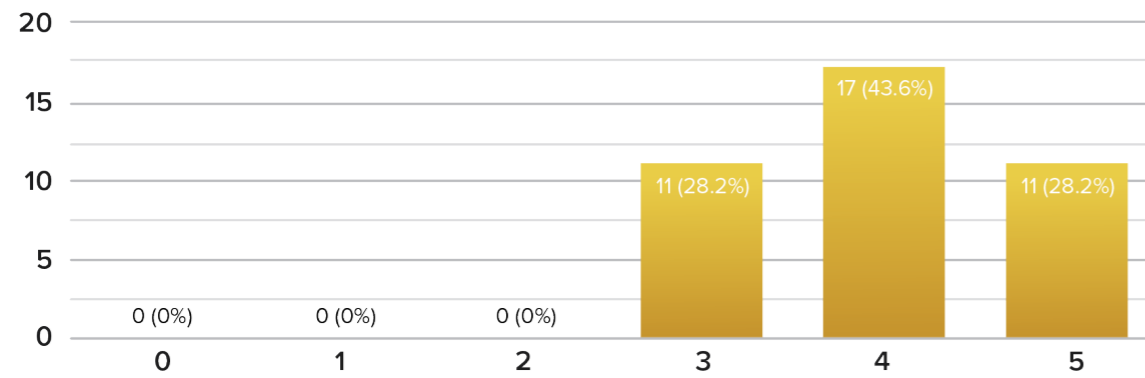
Az aktív turizmus iránti érdeklődés növekedése

39 responses

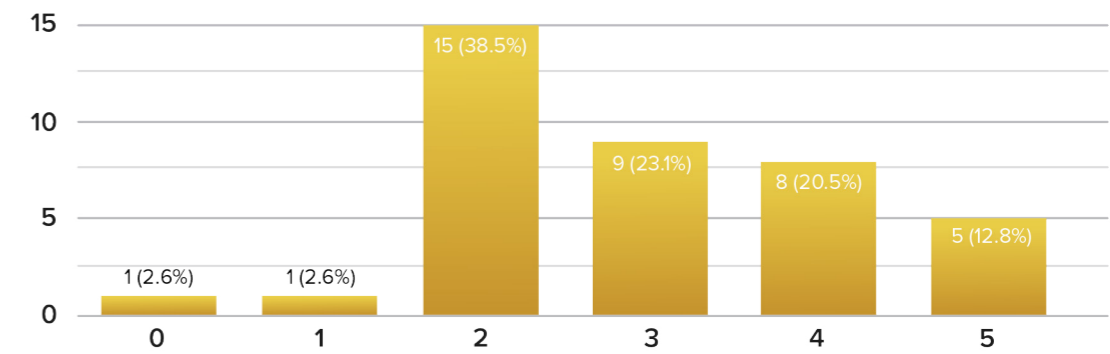
Az egészség megőrzésének fontossága

39 responses

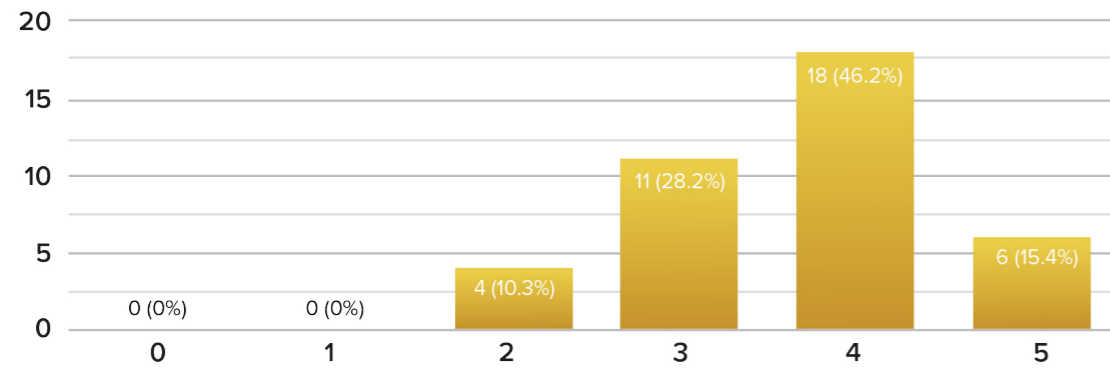
A turizmus szerepének erősödése a fejlődő országok tekintetében (kiutazó, beutazó turizmus)

39 responses

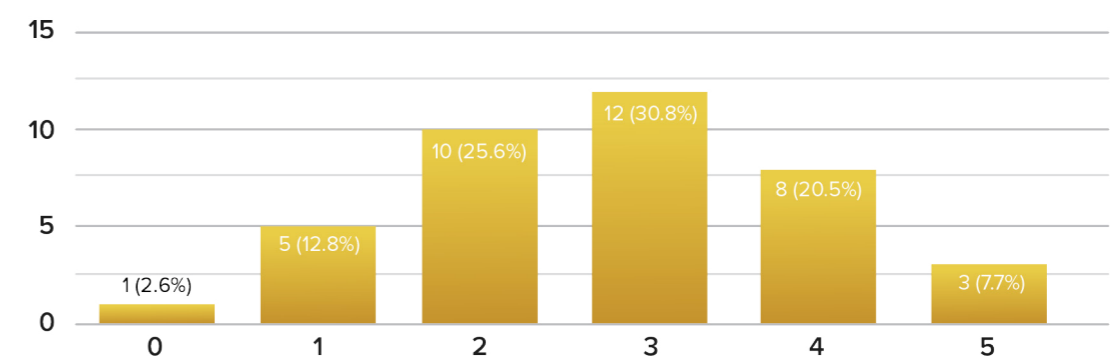
Gyógyturisztikai szolgáltatások igénybe vétele

39 responses

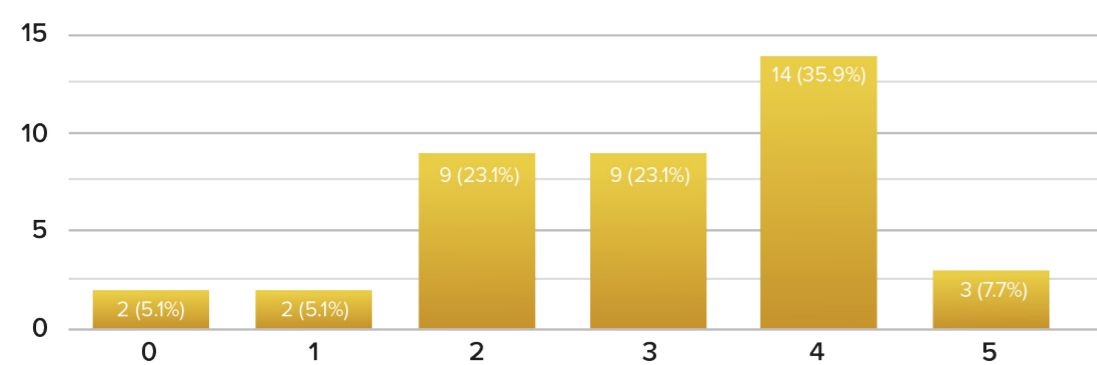
A klímaváltozás negatív hatásainak előtérbe kerülése

39 responses

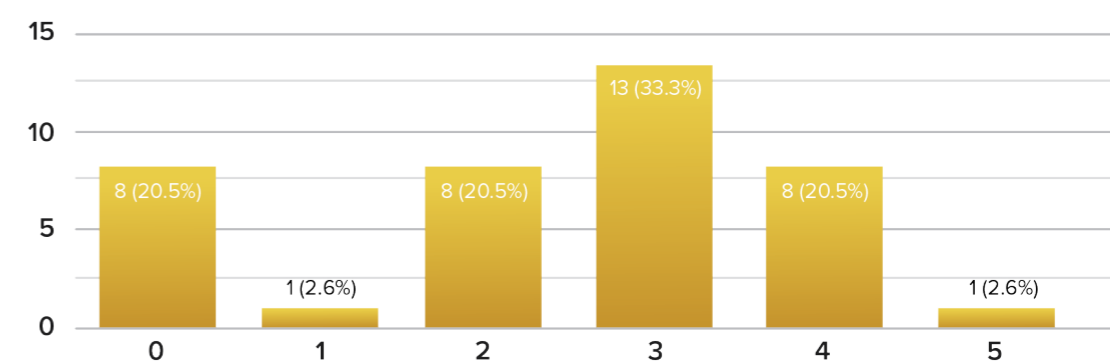
A biztonsági kérdések desztinációk közti fluktuációt eredményeznek - biztonságos térségek előtérbe helyezése

39 responses

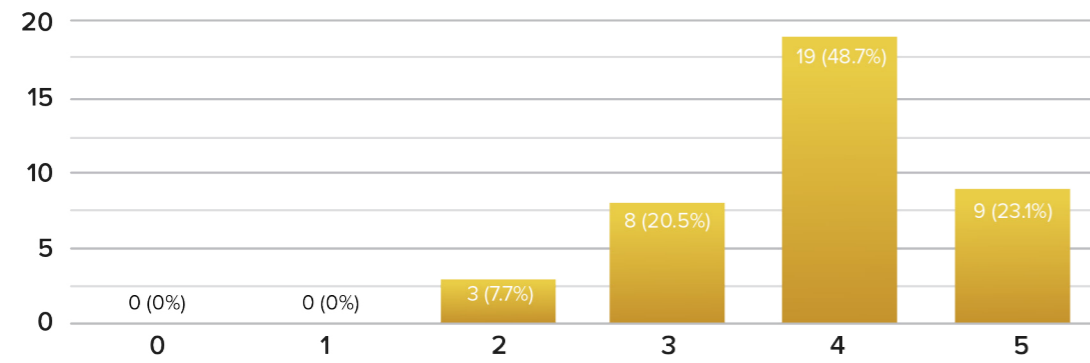
A sharing economy (közösségi, vagy megosztáson alapuló gazdaság) erősödése/jelenléte

39 responses

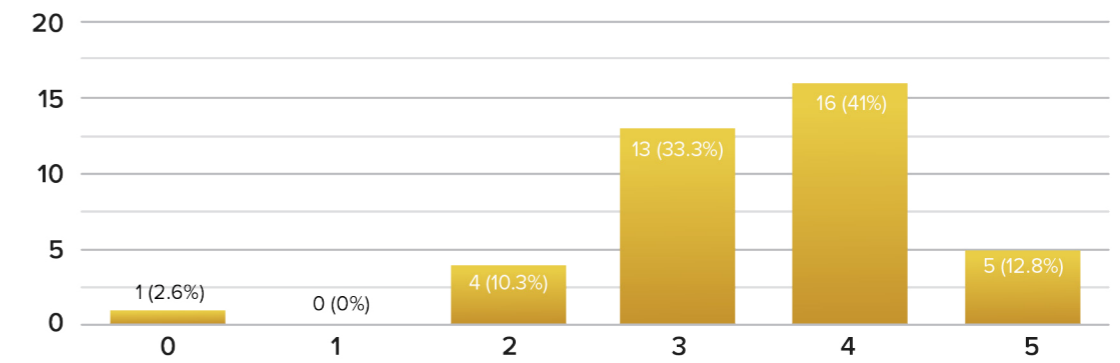
A turisztikai brandek/márkák iránti elvárások tovább nőnek

39 responses

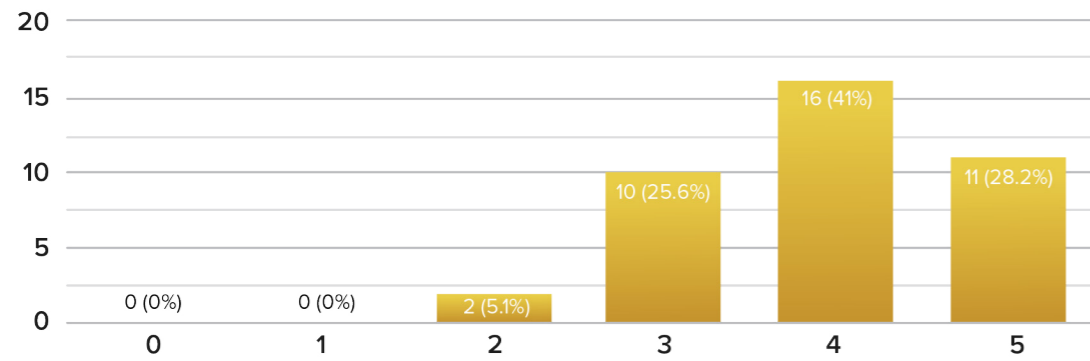
A technikai eszközök összeköttetésének biztosítása

39 responses

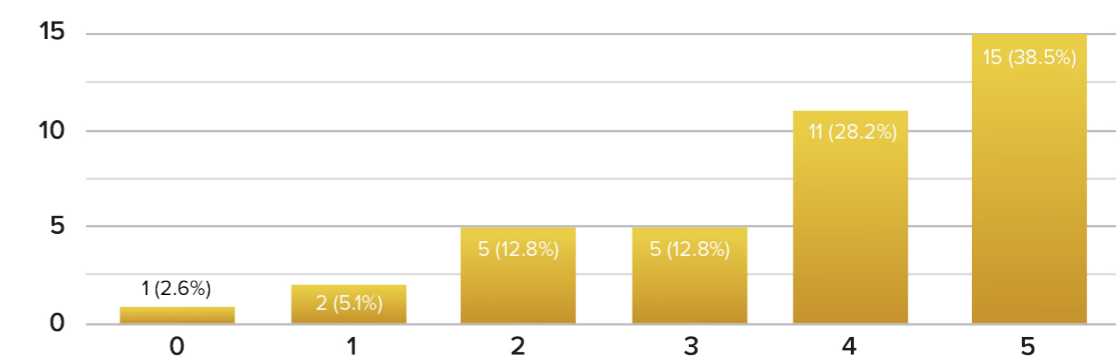
A szegmentáció erősítése testreszabott szolgáltatások nyújtása iránti igény növekedése

39 responses

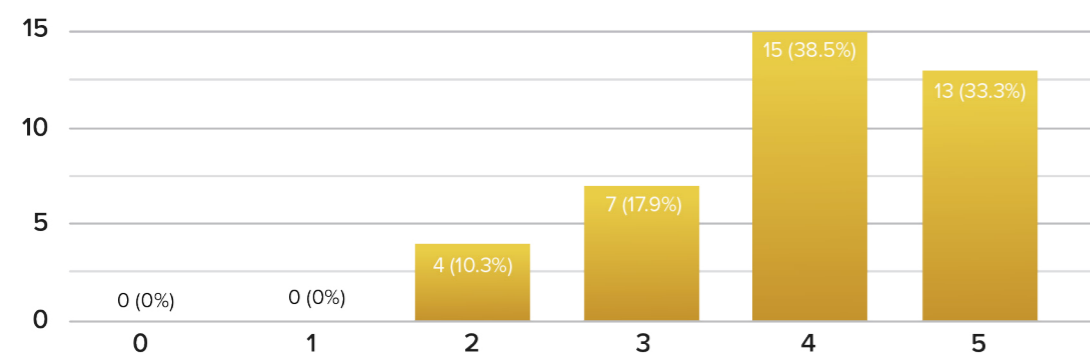
A bizonytalan világgazdasági és világpolitikai helyzet

39 responses

Az autentikus élmények keresésének erősödése

39 responses

A válaszok alapján elmondható, hogy a trendek legnagyobb részét a válaszadók fontosnak, vagy nagyon fontosnak értékelték a Baranya megye turizmusát a jövőben alakító turisztikai folyamatok kapcsán, a megadott trendek közül mindössze a „senior turisták részarányának rohamos növekedése”, a „biztonsági kérdések desztinációk közti fluktuációt eredményeznek – biztonságos térségek előtérbe helyezése”, a „turizmus szerepének erősödése a fejlődő országok tekintetében”, a „klímaváltozás negatív hatásainak előtérbe kerülése” és a „sharing economy erősödése/jelenléte” trendeknél láthattunk kevésbé fontos értékeléseket.

A következő kérdésben rákérdeztünk, hogy a válaszadók hallottak-e már arról, hogy a Magyar Turisztikai Ügynökség régióinkban is létrehozott egy turisztikai térséget Pécs-Villány turisztikai térség megnevezéssel. A válaszok alapján a vállalkozók döntő része (76,9%) hallott már erről, elgondolkodtató azonban, hogy 23,1%-hoz nem jutott el az az információ.

Ezek után tényszerűen leírtuk, hogy a Magyar Turisztikai Ügynökség 2019-ben létrehozta a Pécs-Villány turisztikai térséget, amelynek kapcsán megadtuk az MTÜ által lehatárolt 22 települést is és arra kérdeztünk rá, hogy a válaszadó hiányol-e baranyai településeket erről a listáról. A válaszadók 53,8%-a hiányosnak ítélte meg ezt a listát és mivel a következő kérdésben kértük, hogy jelölje meg az általuk hiányolt településeket, az alábbi válaszokat adták:

Felsorolt hiányzó települések:

- Hosszúhetény, Mecseknádasd
- Hosszúhetény, Püspökszentlászló, Mecseknádasd
- Máriagyúd
- Szajk, Bóly, Mohács
- Sikonda
- Szászvár, Magyaregregy, Hosszúhetény
- Magyaregregy, Kárász, Szászvár, Bikal, Alsómocsolád, Mecseknádasd, Hosszúhetény,
- Magyaregregy, Mecseknádasd, Szászvár, Bikal, Hosszúhetény, Alsómocsolád
- Hosszúhetény, Mecseknádasd, Mohács
- Mohács, Bóly, Szederkény
- Szigetvár, Mohács
- Szigetvár, Sikonda
- Szigetvár, Mecseknádasd, Hosszúhetény
- Nyugat mecseki kistelepülések
- Túrny
- Magyaregregy, Kisújványa
- Komló

Az említések gyakorisága alapján a következő települések hiánya a legerősebb a válaszadóknál:

- Hosszúhetény; Mecseknádasd; Magyaregregy; Mohács; Szászvár; Bikal; Szigetvár; Sikonda

5. ábra A Pécs-Villány turisztikai térségből hiányzó települések a megkérdezettek szerint

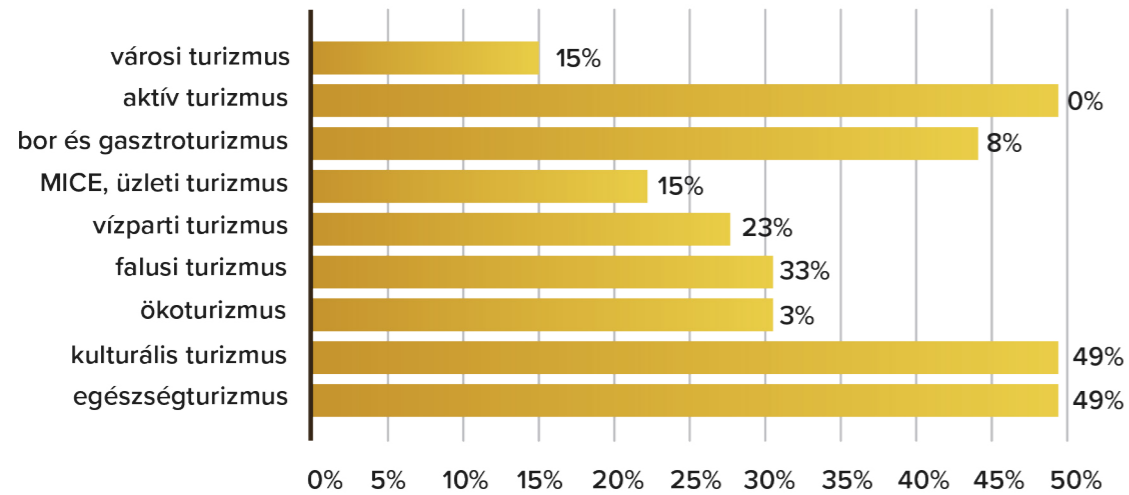
Forrás: Saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján, 2022.

A következő kérdésben arra voltunk kíváncsiak, hogy az általunk felsorolt turisztikai termékek közül Baranya megye adottságait figyelembe véve mely, vagy melyek kiemelt fejlesztése lenne a legfontosabb. Összesen 3 turisztikai terméket lehetett megjelölni, a megadott turisztikai termékek a következők voltak:

- Egészségturizmus
- Kulturális turizmus
- Ökoturizmus
- Falusi turizmus
- Vízparti turizmus
- MICE, üzleti turizmus
- Bor és gasztroturizmus
- Aktív turizmus
- Városi turizmus

A válaszadók szerint az egészségturizmus, a kulturális turizmus és az aktív turizmus termékei a legfontosabbak (mindegyik egyaránt 19 említéssel) Baranya megye turizmusában, amelyet a bor- és gasztroturizmus, az ökoturizmus és a falusi turizmus követett (6. ábra).

6. ábra Fejlesztendő turisztikai termékek fontossági sorrend szerinti rangsorolása

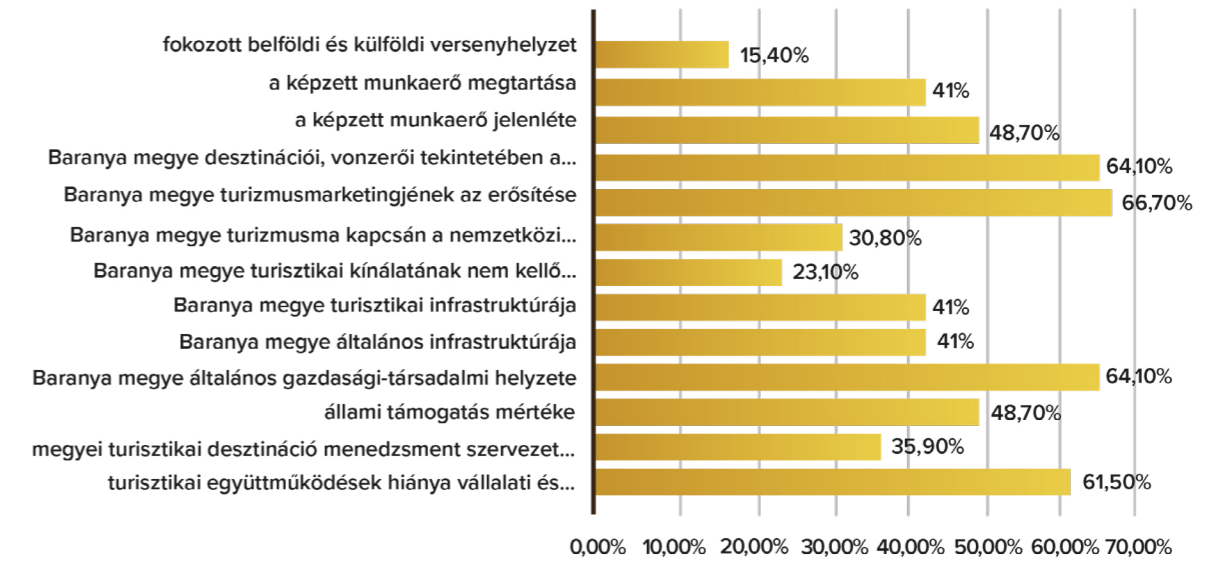
Forrás: Saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján, 2022.

A következő kérdésünk már Baranya megye turizmusának hiányosságaira kérdezett rá (Ön mely területeken érez hiányosságokat/problémákat Baranya megye turizmusa kapcsán? (több válasz is bejelölhető). A kérdés kapcsán a következő tényezők közül lehetett választani:

- turisztikai együttműködések hiánya vállalati és települési-térségi szinten
- megyei turisztikai desztináció menedzsment szervezet hiánya
- állami támogatás mértéke
- Baranya megye általános gazdasági-társadalmi helyzete
- Baranya megye általános infrastruktúrája
- Baranya megye turisztikai infrastruktúrája
- Baranya megye turisztikai kínálatának nem kellő mértékű vonzereje
- Baranya megye turizmusa kapcsán a nemzetközi kapcsolatok erősítése (különösen Horvátországgal)
- Baranya megye turizmusmarketingjének az erősítése
- Baranya megye desztinációi, vonzerői tekintetében a turizmusmarketing erősítése
- a képzett munkaerő jelenléte
- a képzett munkaerő megtartása
- fokozott belföldi és külföldi versenyhelyzet

A különböző tényezők értékeléseit a 6. ábra mutatja. Ezek szerint a legfontosabb hiányszámként (sorrendben) Baranya megye turizmusmarketingjének az erősítése, Baranya megye desztinációi, vonzerői tekintetében a turizmusmarketing erősítése, Baranya megye általános gazdasági-társadalmi helyzete és a turisztikai együttműködések hiánya adható meg, de erős problémának tűnik az állami támogatás mértéke, Baranya megye általános infrastruktúrája és Baranya megye turisztikai infrastruktúrája és a képzett munkaerő jelenlétének kérdésköre is.

7. ábra Baranya megye turizmusának hiányosságai

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján, 2022.

Ezek után nyitott kérdésként megkérdeztük, hogy a válaszadók szerint milyen okai lehetnek annak, hogy Baranya kiemelt turisztikai települései (Pécs, Harkány) csak a 23.-26. helyen szerepelnek hazánk leglátogatottabb településeinek a listáján? A kérdésre a következő válaszokat kaptuk (a szövegben az elütéseket és a helyesírási hibákat javítottuk):

- Pécsen kevés az országosan is elismert, nagy kapacitású hotel. Harkány megkopott imázsa.
  - A kérdés hosszabb kifejtést igényel
  - Gyenge marketing
  - Infrastruktúra, marketing, kiemelés szubjektív alapon történt
  - 1. A turizmusmarketing hiánya, 2. Bp-től való távolság, mi nem esünk bele a 100-150 km-be, manapság, (felgyorsult világ) csak 3 nap/2 éjszakára utaznak az emberek és ezért minél közelebbre, Bp-en él a lakosság 20%-a, fizetőképes keresletük nekik a legnagyobb, erre alapozva Bp 100 km-es körzetében rengeteg kiváló szálláshely, fürdő, desztináció (Balaton), turisztikai attrakció (pl. Mátra) jött létre, amelyek elszívják az utazókat, 3. alulárzott Harkány, nyilván esetleges színvonal problémák is vannak, ez önmagában körkörös folyamat, ez pedig az alacsonyabb fizetőképes keresletet vonzza be, akik nem költenek a szálláson kívül további program elemekre, ezért nem is alakulnak ki, illetve nem költenek jobb minőségű, drágább éttermekre. Eddig Harkányban egész éves viszonylatban inkább csak a gyógyfürdő üzemelt, ami főként az 55+ célcsoport igényeit elégítette ki. Ősztől nyílt meg a Harka Vizivilág, bízok benne, hogy a fiatalabbakhoz, családokhoz is eljut a hír 2-3 év alatt, és nagyobb lesz a kereslet Harkány iránt a nyáron kívüli időszakokban is.
- Alapvetően két részre kell bontani a fürdő tekintetében a célcsoportot 1. helyeik max. 30-40 km, akik napi belépővel jönnek 2. távolabbról érkezők, szállást is foglalnak, itt mindenképp törekedni kell helyi együttműködésre komplex program és szolgáltatás kínálattal Siklós, Villány, Dráva. Véleményem szerint Harkány tekintetében az egyedi gyógyvíz, az arra épülő egészségturizmus, gyógykezelések, szakterületek tekintetében kell egységes álláspontot képviselni, és egyedi niche marketinget kell alkalmazni, pl. nőgyógyászati kezelések, meddőség kezelés, psoriasis kezelés. Egyébként is előretörő trend az egészséges életmód, prevenció, ezt minden korosztályban már el lehet kezdeni, három generációs nyaralások hirdetése, nagyszülők gyógykezelésen (rehabilitáción vesznek részt) szülők prevenció célzattal, a gyerekeknek pedig az élményelemek kínálata.

Ne feledjük el jelenleg az átlagos tartózkodási idő 1,5 -2 nap, egészségturizmusban ez a szám 4,5-6 nap körül mozog. Finanszírozási oldalról Szép Kártya, Egészségpénztárak bevonása. Végül nekünk a 100 km-es körzetünk nem csak Baranya, Somogy és Tolna, hanem a határon túl Horvátországi rész, Eszék stb., most a benzinturizmus fellendülésével lehetőségünk is van jobban megmutatni magunkat, szolgáltatásainkat és jobban idecsábítani őket.

- Harkány: a helyi nagyobb szolgáltatók próbálják meg pótolni a városmarketinget, csekély forrásból. 11 év alatt nem találkoztam városmarketinggel, koncepcióval. Nincs a városban olyan kijelölt szakember, aki a legnagyobb adófizetőkkel egyeztetne. A fürdő nem ad jutalékot a szolgáltatóknak, nem tudjuk a jegyet értékesíteni.
- Marketing hiánya
- Elavult szállások és vendéglátás, infrastruktúra fejlesztés lenne szükséges.
- Fővárostól, repülőterektől való távolság, alacsonyabb általános társadalmi gazdasági szint, gyenge marketing
- Az emberek általánosságban nem ismerik megyénk természeti és kulturális értékeit.
- Nincs komolyabb vonzó tényező. Szállás lehetőségek, wellness hotel/wellness lehetőség / turisztikai látványosságok hiánya.
- Infrastruktúra hiánya, repülőtér hiánya.
- Megközelíthetőség, közlekedés infrastruktúra hiánya, repülőtér - légi kapcsolatok hiánya.
- Gyenge infrastruktúra, hiányos együttműködés helyi szinten, egymásra épülő szolgáltatások, szinergiák kihasználatlansága, turizmusmarketing hiánya.
- Elmaradt fejlesztések, elégtelen marketingkommunikáció, erőtlen imázs.
- Társadalmi, gazdasági lemaradás. támogatások, marketing hiánya.
- Marketing hiánya, attrakciók hiánya. Ki kellene találni egy imázst, ami megkülönbözteti ezt a desztinációt a többtől, pl. a mediterrán, délies hangulat. Ez azonban még önmagában nem pótolja a hiányzó attrakciókat (pl. élményfürdő).
- Megfelelő marketing, stratégia és infrastruktúra hiánya.
- Erős a verseny, Budapest és a Balaton mindent visz.
- Marketing és fürdőlehetőségek.
- Ahogy korábban írtam: Pécs és Harkány turisztikai kínálata, vonzereje, a desztináció és ezek utóbbi időszaki fejlesztései messze elmaradnak a nemzetközi és sok esetben a hazai kínálattól is.
- Harkány nem tartja a lépést a többi fürdővárossal, nagyon lemaradt! Hajdúszoboszló és Bükkfürdő is fényévekre van.
- Közös programkínálat hiánya, belső közlekedési kapcsolatok hiánya.
- Nem megfelelő turizmusmarketing.
- Általános «elhanyagolása» a térségnek, a turisztikai desztináció és a vonzerők nem megfelelő definiálása a Turizmus 2.0 stratégiában, a fejlesztési irányok központi meghatározása nem igazodik a helyi igényekhez, sem szolgáltatói-, sem vendégigények szintjén.
- Menedzsment hiánya, vagy diszfunkciója, közlekedés, infrastruktúra fejlesztése.
- 1,5-2 órányi autótávolságra élő lakosság száma, amely elsősorban a saját és a szomszédos megyék lakosságát jelenti. Pécs esetében az így elérhető lakosság szám 13%-a az ország lakosságának, mely más régiókban akár 50%-os is lehet.
- Attrakciók száma megfelelő lehetne, de hiányzik egy átfogó rendszer ezek összehangolásában. Komplex fejlesztési stratégia hiánya.
- Pécs-Harkány környékének kevésbé vonzóbb a marketingje, sok más térséggel ellentétben. Nagyobb mértékű fejlesztésekre van szükség a mai generáció megragadásához.
- Palkonya, Villány megelőzte a programok tekintetében
- Vezetői felkészületlenség.
- Rossz marketing.
- Kommunikáció, marketing.
- A kínálatuk, szolgáltatásaik nem eléggé vonzóak.

- A közelmúltban adtak át Harkányban egy többmilliárdos fürdő komplexumot. Kérem tájékoztasson, melyik országos médiakampányban hallott róla. Pécs esetében kérem tájékoztasson, hogy melyik minőségi szálláshely 5 csillagos kategóriájú. Kérem tájékoztasson melyik Baranya megye turisztikai üzenete, ami alapján országos médiakampányban találkozhattam.
- Elavult, nem megújuló kínálat és élmények, - turisztikai szolgáltatások és szolgáltatók száma, minősége, - érték-ár arány, - nem összefogott kínálat - így nem felismerhető a többnapos utazások lehetősége, - imidzs-márka hiánya, - talán nem megfelelő célközönség megszólítása, - fejlődő-feltörekvő turisztikai desztinációk nem megfelelő szintű kezelése - Kelet-Mecsek, Orfű, aktív-öko-rekreációs-családi turizmus stb.
- Baranya megye értékeit bemutató összehangolt, jól időzített marketing kampány sokat javítana a turisztikai szereplők helyzetén (a Balaton és környékét bemutató kampányhoz hasonlóra gondolok, ahol tv riportok, reklámfilmek és többféle hirdetés jelent meg néhány hónapon át, majd időnként ismételve).
- Úgy gondolom a jelenleginél több ember is szívesen látogatna Baranya megyébe, ha többet tudna Pécs kulturális értékeiről vagy Harkány különleges gyógyvizéről, Siklósról, ahol a vár több száz éven át a mai napig lakható állapotú és számtalan kiállítás : régi bútorok eszközök és modern művészeti alkotások is megtekinthetők, Szigetvári gyógyvíz és vár együttese is kellemes úticél lehet, vagy a Magyarherotelendi gyógy és strand fürdő, Orfű és környéke és még számtalan lehetséges úticél lenne, amit bemutatva turisták jönnének Baranyába.

A kérdőív utolsó részében arra kértük a válaszadókat, hogy nevezzenek meg olyan fejlesztéseket, projektötleteket, amelyekkel véleményük szerint megfelelő mértékben lehetne fejleszteni Baranya megye turizmusát. A kérdésre a következő válaszokat kaptuk (a szövegben az elütéseket és a helyesírási hibákat javítottuk):

- Legyen Baranya Európa Gasztronómiai Régiója 2026-ban. Orfűn valósuljon meg a választási hajrában beígért 17 milliárdos turisztikai fejlesztés.
- A kérdés alaposabb munkát igényel, mint egy sornyi választ.
- Több térség létrehozása, ezek egyforma szintre emelése, majd egy rendszerbe kötése.
- Programfejlesztés, szolgáltatásportfólió kialakítása, idegenvezetés, élmények, rendezvények, események, az infrastruktúra már elég jó és megfelelő, csak eseményekkel kell megtölteni, persze ez a leginkább HR igényesebb terület, amire sokszor elfogy a lendület az ötlet, de leginkább a valós operatív megvalósítók.
- Google adwords.
- Programkínálat bővítése.
- Wellness fürdő és szálló, vidámpark és szórakoztató családi park.
- Útfejlesztés (M9 autópálya), kerékpárutak építése, turisztikai infrastruktúra fejlesztése (szállodák, fürdők, konferenciaközpontok), többközpontúság érdekében városi turizmus fejlesztése (Komló, Szigetvár).
- Mesés Mecsek, ökoturizmus erősítése, kulturális turizmus kiemelése, aktív turizmus fejlesztése, kerékpárút hálózat kiépítése, közös arculat.
- Wellness/strand lehetőség fejlesztése.
- A mecseki óriások tovább gondolása.
- A fent említett 5 baranyai desztináció saját arculatának kialakítása.
- Közlekedés infrastruktúra fejlesztése
- A Mecsekben rejlő adottságok jobb kiaknázása
- Meglévő infrastruktúra működtetése, fejlesztése (pl. orfűi aquapark), téli attrakciók fejlesztése, síelési lehetőségek, korcsolyázási lehetőségek fejlesztése a térségben, kerékpárutak, aktív turisztikai elemek további fejlesztése, őszi, téli programok fejlesztése, országos hírűvé tétele a régióban.

- Mecsek, mint vonzerő komplex kínálati elemmé fejlesztése; várakat összekötő tematikus út kialakítása, mint „történelmi kalandtúra”
- Marketing erősítése.
- Élmenyfürdő Pécs, tematikus park (pl. vidámpark) kerékpárutak és útvonalak megfelelő infrastruktúrális háttérrel pl. applikáció
- Villányi Borvidék Aktív Turisztikai Központ kialakítása. Villány kereskedelmi szálláshely, konferencia és látogató központ létrehozása. Üzleti turizmus erősítése. Termásvíz turisztikai hasznosítása.
- Az Eurovelo 13 (Dráva menti) és Eurovelo 6 (Duna menti) nemzetközi kerékpárutak fejlesztése, a Dráva mellett hiányzik a Vejtí-Szaporca szakasz, a Duna mellett hiányzik a Bár-Dunaszekcső-Báta szakasz
- Egészségturizmus, rehabilitáció - mohácsi gyógyvíz
- Aquapark
- Ezt kellene közösen kitalálnunk.
- Jobb vonatközlekedés, közvetlen járatok Villányba, Harkányba kerékpárszállítással is, több rendezvény, amely népszerűsíti a vidéket. Különleges, egyedi programok!
- Kényelmes tömegközlekedés kiépítése Orfű-Pécs-Harkány-Siklós-Villány-Pécs között, erre felhúzott programelemekkel.
- Több szervezett program, PR kiadványok, turista információk.
- Helyi közös marketing tevékenység, közös megjelenés és kínálat. Melyhez igény szerint lehet csatlakozni (nem felkérésen alapul).
- Kölcsönös összekapcsolódás az ágazat szereplői között, párbeszéd.
- Itt csak a saját érdekünket tudom megemlíteni. Ha egy állatkertben a hasznosan eltölthető idő megnövekszik 3-4 órára, úgy ez az idő a vonzaskörzetben is arányosan növekszik. Tudom, hogy ez nem pontos mutató, de állatkerti szakmában azt az állatkertet nevezik országos bevonzással rendelkezőnek, amely eléri a 300.000 látogatót. Nálunk 1,5-2 óra a hasznosan eltölthető idő, ez meg is látszik a vonzaskörzeten. Bár ez nagyon komplex téma, ami természetesen sok mindentől függ. (Pl. bemutató terület nagysága.)
- Élő Ormánság program – Drávacsehi, Drávamenti jóléti tó (aktív turisztikai produkció) – Drávaszabolcs-Drávapalkonya, Drávacsehi. Andrásfalvy Bertalan program.
- Modernizáció például. Modern és jól felszerelt személyszállítás, parkok, éttermek, szálláshelyek. Amely eleget tenne a 21. századi generációk elvárásainak.
- Wellness, spa központ Villányba
- Marketing stratégia fejlesztése.
- Koordinált programok - programcsomagok.
- Vizi élményekhez kötött turizmus fejlesztés
- A gyönyörű természeti adottságok jobb kihasználása; falusi turizmus, slow tourism lehetőségeinek jobb kihasználása
- Tematikus utak létrehozása a meglévő és igen gazdag kulturális, gasztronómiai, és aktív turisztikai kínálatra.
- Minőségi családi látogatóközpont vidámpark pl. https://www.familypark.at/?gclid=Cj0KCQjwnNyUB-hCZARIsAI9AYIHmA1SRyBvOxTKNdTigCCbBfPpxT4N7-fq2Hbk6HFHSH-hXzTCx90aAtoBEALw_wcB
- A Pécs-Villány turisztikai térségben tematikus utak-csillagtúrák összeállítása és összefűzése (hosszabb változatosabb tartózkodás). Akár utaztatással, akár egyéni utazással, akár szervezeten, akár egyéni szervezéshez ajánlatok. Szálláshelyfejlesztés -nem kiemelt minőségben, hanem a gyakorlatias, keresett kategóriában, pl.: 3*-os kikapcsolódást, pihenést, aktív programokat biztosító, családi szállodák, illetve a térség falvaiban, vidékén.
- Megerősíteni tudom, hogy elsősorban Baranya megye marketingjét fejleszteném, majd a turisztikai ágazat szereplőinek egyéni fejlesztését támogatnám pályázatokkal, például energiahatékonyság növelése, szálláshelyek és vendéglátóhelyek színvonalas ellátást segítő felszerelések berendezések beszerzése, egyéni attrakciók kialakítása terén.
- A marketing támogatás mellett minden szereplő számára fontos az infrastruktúra fejlesztése.

Rákérdeztünk továbbá arra is, hogy a válaszadónak van-e olyan fejlesztési terve, projekt ötlete, amit pályázati támogatás (pénzügyi támogatás) nélkül, önerőből is meg szeretne/tudna csinálni és ha igen, ehhez pontosan mire lenne szüksége. A kérdésre a következő válaszokat kaptuk (a szövegben az elütéseket és a helyesírási hibákat javítottuk):

- Orfűn további szállásfejlesztést tervezek a prémium szegmensben.
- A Nemzeti Emlékhely státusz megerősítése, kiemelése, ezzel kapcsolatosan kisebb mértékű fejlesztések, autentikus hozzáállás, tudás, ismeretek aktualizálása felhasználása.
- Tudásátadás, informálás, információs napok szervezése. Kórházunk szívesen menne be a PTE karaira szemléletfejlesztéssel főként a női hallgatók tekintetében endometriózis, fájdalmas menstruáció, meddőségkezelés témakörben, sokszor csak karrier tanácsadás van, és mire 35 évesen a nagy karrierépítésben rájönnek, hogy kellene család, akkor már lehet sokkal nehezebb, mint 30 év körül. Szívesen tartunk felvilágosító napokat munka és magánélet összehangolásában, női egészség témakörben. Kapcsolatok, lehetőség a csatorna kiépítésére. Házi orvosoknak, szakorvosoknak tájékoztató napok tartása a harkányi gyógykezelésekről. Vállalkozásoknak innovatív információs napok keretében bemutatnánk mennyivel hatékonyabb a munkavállalója, ha beiktatott időszakos prevenció/rehabilitációs kezeléseken vesz részt, utána, sokkal kisebb a hiányzás, táppénz, frissebb a munkavállaló, motiváltabb és végül jobb az egész vállalkozás teljesítménye, árbevétele, profitabilitása, kisebb a cégnél a fluktuáció, véleményem szerint.
- Csak ilyen fejlesztési terveink vannak.
- Szelektív hulladékgyűjtés, kupak gyűjtés.
- Támogatás nélkül megfizethetetlen és kitermelhetetlen a fejlesztés jelenleg.
- Szállodán belül konferenciaközpont fejlesztése történt a közelmúltban.
- A meglévő projektek országos marketing támogatása, összefogás, egymás támogatása.
- A településeken tenni akarók összefogását egyesületi szinten véghez vinni.
- A turizmusban érdekeltek összefogása, koordinálása egyesületi szinten. LEADER pályázati lehetőségek bemutatása.
- Összefogás és pénzügyi támogatás nélkül nincs.
- Szálláshelyek bővítése.
- Technikai eszközök korszerűsítése.
- Kulturális nyári programok szervezése.
- Igen, egy tematikus útvonal létrehozása Kelet-Baranyában, honlap és applikáció, valamint marketingeszközök kellenének hozzá.
- Városmarketing. Meglévő turisztikai attrakciók promotálása.
- Egyesületünk több, mint 30 éve készít a baranyai kerékpárutak nyomvonalára javaslatokat, vázlatterveket, ezek ingyenesen hozzáférhetőek honlapunkon: <http://www.kerekvaros.hu/pkmcs/>
- Ötletet úgy lenne érdemes megvalósítani saját forrásból, ha az illeszkedne a többiek erőfeszítéseivel. Illetve, ha látszana annak megtérülése. Most mindkettő kérdéses.
- Sportegyesületként nincs idevágó.
- Vízügyi Múzeum létrehozása, megfelelő ingatlan szükséges hozzá
- Szálláshely szolgáltatás bővítés, kiegészítő szolgáltatások fejlesztése, étterem és rendezvényszervezési szolgáltatások fejlesztése, ezekhez kapcsolódó marketing
- Bővebben programjainkról: www.pnsz.hu
- A fenti gondolatmenetet folytatva, jelen állatkertünk önálló bevonzás közege Baranya megye és szomszédos megyék. Kulturális szolgáltatókkal, közös kampányba összeállva lehet a vonzaskörzetet országossá tenni. A Pécsi Állatkert jelen területi behatároltsága miatt a környezet tudatos nevelésre helyezi a hangsúlyt. Ehhez eszközeink, infrastruktúránk, humán erőforrásunk rendelkezésre áll. Ennek népszerűsítése a feladat.
- Drávacsehi Önkormányzatának pillanatnyilag 3 turizmus irányultságú programja van.

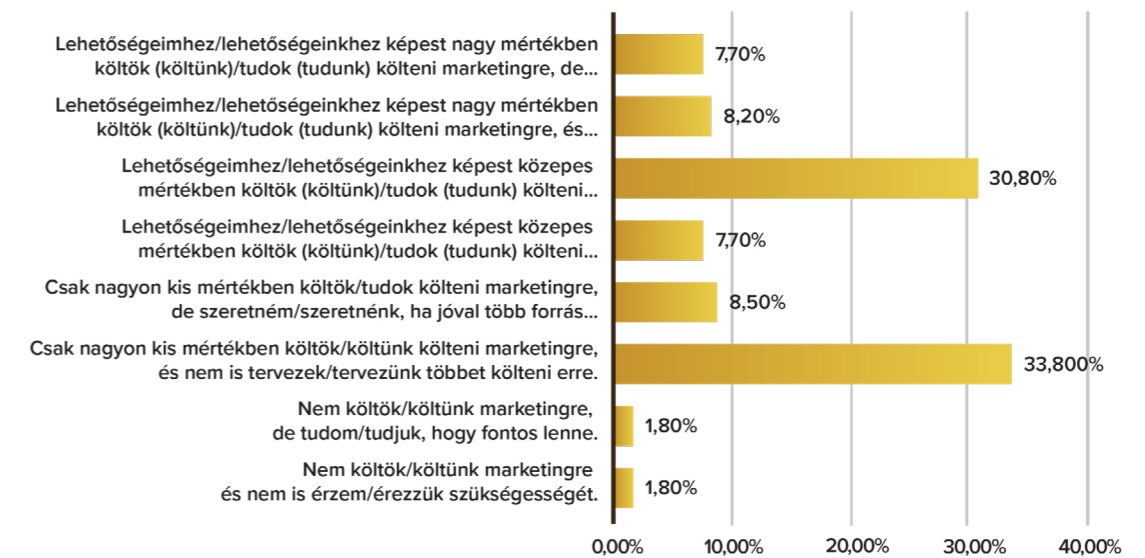
- Élő Ormánság (ormánsági Hollókő), Andrásfalvy Bertalan program (kulturális turizmus), Drávamenti jóléti Tó kialakítása (aktív turizmus). Leginkább hiányzik a megfelelő szakember gárda a programok fejlesztésére és megvalósítására. Polgármesterként minden energiát felemészt a programok megvalósítása/fejlesztése.
- Szakmai és személyi továbbképzés a munkavállalóknak/alkalmazottaknak, ami a szakmai tudásukat és emberi hozzáállásukat fejleszti a vendéglátással és turizmussal kapcsolatban. Legfőképp olyan személyekre lenne szükség, akik ezeket a továbbképzéseket megtartják, akik inspirálják a résztvevőket és megteremthetnék újra, egy jól működő, profi, vendég-orientált térést. Mert ez jelenleg nem megy. Már nagyon szakmában dolgozó személyeket se találunk.
- Saját Borterasz, vendéglátó helyiség Palkonyán.
- Kerékpár, videókamera.
- Együttműködés, kommunikáció a helyi turisztikai attrakciók üzemeltetőitől - de ismét - ha a cél a pályázati pénzek eldurantani pár milliót és ebből egy szűk kört megfizetni 30-40 fős látogatottsággal akkor pontosan jó így, ahogy van.
- Elvi támogatás, odafigyelés, több empátia és érdeklődés a település vezetőitől, polgármesteri és jegyzői szinten.
- Van ötletem, de sajnos pénzügyi támogatás nélkül nem tudom megvalósítani.
- Támogatás nélkül nincs
- Minden vállalkozás számára fontos a fejlődés. Jelenleg a szálláshelyeink szolid fejlesztése szinten tartása, amit önerőből meg tudunk csinálni. Nagyon hasznos lenne egy energetikai korszerűsítés, napelemes rendszer, ami önerőből jelenleg nem megy.
- A technikai fejlesztés is részben megoldható, potenciális vendégek megtalálása, de modern technika által ez még jobb lehetne. Felgyorsult világunkban ehhez jól jönne némi támogatás.

A hálózatosodás témakörére rátérve rákérdeztünk még továbbá, hogy a válaszadó vállalkozása/ egyesülete/szakmai szervezete részt vesz-e bármilyen turisztikai együttműködési formában (pl. tagja vagyok a Baranyai Gasztronómiai Klaszternek, részt veszek a Kopácsi Halnapokon). A válaszok alapján a megkérdezettek közel 70%-a tagja szakmai szervezetnek, vagy szervezeteknek.

- Végül arra voltunk kíváncsiak, hogy a megkérdezettek vállalkozása/egyesülete/szakmai szervezete éves szinten mennyit költ marketingtevékenységre. Természetesen nem konkrét összegekre, hanem viszonyítási alapokra voltunk kíváncsiak, így a következő kategóriák közül lehetett választani:
- Nem költök/költünk marketingre és nem is érzem/érezzük szükségességét.
- Nem költök/költünk marketingre, de tudom/tudjuk, hogy fontos lenne.
- Csak nagyon kis mértékben költök/költünk marketingre, és nem is tervezek/tervezünk többet költeni erre.
- Csak nagyon kis mértékben költök/tudok költeni marketingre, de szeretném/szeretnék, ha jóval több forrás jutna erre a tevékenységre.
- Lehetőségeimhez/lehetőségeinkhez képest közepes mértékben költök (költünk)/tudok (tudunk) költeni marketingre, és nem tervezek/tervezünk többet költeni erre.
- Lehetőségeimhez/lehetőségeinkhez képest közepes mértékben költök (költünk)/tudok (tudunk) költeni marketingre, de szeretném/szeretnék, ha jóval több forrás jutna erre a tevékenységre.
- Lehetőségeimhez/lehetőségeinkhez képest nagymértékben költök (költünk)/tudok (tudunk) költeni marketingre, és nem tervezek/tervezünk többet költeni erre.
- Lehetőségeimhez/lehetőségeinkhez képest nagy mértékben költök (költünk)/tudok (tudunk) költeni marketingre, de szeretném/szeretnék, ha jóval több forrás jutna erre a tevékenységre.

A válaszok alapján (7. ábra) elmondható, hogy a legtöbben (33,8%) csak nagyon kis mértékben költenek, tudnak költeni marketingre, és nem terveznek jóval több forrás kiadni erre a tevékenységre. Ettől az értéktől nem sokkal maradt le (30,8%) az a csoport, akik lehetőségeihez/lehetőségeikhez képest közepes mértékben költenek/tudnak költeni marketingre, de szeretnék, ha jóval több forrás jutna erre a tevékenységre.

8. ábra Megkérdezett szervezetek marketingköltségének vizsgálata

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján, 2022.

2 WORKSHOPOKON ELHANGZOTT HOZZÁSZÓLÁSOK, JAVASLATOK KIVONATA

2.1. EGÉSZSÉGTURIZMUS - GYÓGY-, WELLNESS- ÉS MEDICAL TURIZMUS

Helyszín: Baranya Megyei Önkormányzat Díszterme
Időpont: 2022. 05. 11.

A Baranya Megyei Önkormányzat köszöntő beszédét követően elhangzottak rövid, kivonatos összefoglalója.

- márkázás fontos lenne (Kincses Baranya), Pécs-Villány tengely. Erősebb megyei arculaton szükséges dolgozni. Lehetne Kincses Baranya kártya, helyi kedvezménykártya (adatgyűjtésre, információgyűjtésre is jó lehet).
- Hangsúlyosabb lett az informatikai háttér, rugalmas megoldások alkalmazása a piac kihívásaira, jobb együttműködési készség. Fontos, hogy egészében kell fejleszteni a turizmust, nem elemeiben külön-külön kellene pontszerű fejlesztéseket megvalósítani. Közös gondolkodás szükséges és nagyon fontos közös cél. Mi legyen az irány, amihez igazodni kell a szereplőknek és azt követni (ha Harkány fejlődik, fejlődjön pl. az orvos képzés is vele együtt azon az adott területen.).
- Harkány nem látható Budapestről, ez komoly baj. Harkányra alig keresnek rá google-ben, közösen kell dolgozni ezen, ez nem az egyedi kisebb szolgáltatók feladata/felelőssége egyedül. Működésben nehézség, hogy nincs elég jó munkaerő. Mi saját képzéseket tartunk, inkább egyetemistákat alkalmazunk annyira rossz a munkaerő (tehát strukturálisan is munkaerő hiány van). Ahhoz, hogy legyen jó együttműködés az egyes szolgáltatók között, magasabb jutalék is kell (min 30%). Például a Harkányi Gyógyfürdőbe jegyet nem tudnak így értékesíteni jelenleg, mert ha rajtuk keresztül történik, akkor az általa fizetendő jutalék miatt veszítenek rajta, mínuszos lesz az ügylet.
- Versenyelőny kulcsa az egyediség, ez Harkányban a gyógyvíz. Németországban nincs standardizálva, elfogadva, akkreditálva az itteni eljárás, ezt németeknél kéne rendezni, ehhez segítség kellene központi szinten. Belföldön is probléma, van szálloda, aki masszázstra kapott orvosi-támogatást, ezt szakmailag helyre kell rakni. Munkaerő szempontból gond, hogy nincs elég orvosi kapacitás, orvos hiány van. A célcsoport növekszik, ez növekvő piac számunkra és a prevencióban is van potenciál: fiatalok meddőség kezelése, mozgásszervi problémák. Jelenleg sajnos ezek kutatási háttérrel, szakmai cikkekkel nincsenek kellően elfogadva, kutatva, alátámasztva, ezért a piac sem felépített. Szükséges lenne egy pilot program, mely ezt felépíti hosszú távon. Így 3 generációssá tehető a harkányi gyógykezelés, és nem csak idősök jönnének. Az igaz, hogy sajnos van színvonalbeli probléma, de alul is árazott a szolgáltatás, ez ördögi kör így.
- 3 generációs dolog már adott, működik a fürdőben. A szakképzés maradék elven működik, nagy hiányosságok vannak, de mérnök, gépész sincs elég. Bigdata kérdéskör: megy folyamatosan az adatszolgáltatás (MTÜ felé), de visszafelé nem kapnak semmit a szolgáltatók, precíziós marketinghez kellenének ezek, pl. cella információk, merre járnak a vendégek. Ilyen adatokhoz nem jutnak hozzá pedig az MTÜ gyűjti őket, ezekkel olcsóbb és hatékonyabb lehetne a marketing. Kulcsfontosságú a reptér fejlesztése (Hévízen is fontos volt), persze ezután repülőjárat is kellene fog. Vendégminőséggel is baj van, de ez is egy ördögkör, szolgáltatás fejlesztéssel lehet a magasabb fizetési kategóriájú vendégeket megfogni.
- A pályázatoknál az energetikai (fenntartható) fejlesztésekre nagyobb hangsúlyt kell helyezni. A Fürdő számára probléma az is, hogy az egészségügyi bérrendezéssel nem tudunk versenyezni, sok a nehezen teljesíthető feltétel, főleg a jelen munkaerőpiaci helyzetben (a Harkányi Gyógykórház gyakorlatilag munkaerőkeresletet tekintve versenytársa a Fürdőnek jelenleg).
- Szükséges a vendégkör átalakítás, ehhez pedig minőségibb szolgáltatások kellenek a megyében. A működést illetően munkaerő probléma van, szakképzettek is alul motíváltak, sok a pályaelhagyó. Mi úgy tudunk ez ellen tenni, hogy saját képzéseket indítunk.

Szerencsére mi egy nagyobb szállodalánchoz tartozunk, így tudunk élni ennek előnyeivel a működési problémák megoldását illetően. A kelet-mecseki brandet kell közösen erősíteni, sajnos jelenleg nehezen megközelíthető a környék.

- A Magyarhertelendi Fürdő működését illetően komoly gond, hogy nincs megközelíthetőség, Magyarhertelend jelenleg csak Komlórról érhető el busszal. Ez a működésben is visszaüt, nehéz a szükséges munkaerő biztosítása, illetve a főszezon többletigénye is gond. Sajnos a környéken kevés a szállás kapacitás, így nem jellemző a hosszú tartózkodási idő. Egy ideig Orfúval volt egyfajta kínálat koordináció, ők vitték a fiatalabb korosztályt (Aqua-park a csúszdák okán). Ott új fejlesztést terveznek, mely még nem indult el és kevés róla az információ, lehet nekünk is újra kell majd terveznünk pár dolgot a jövőben.
- Az MTÜ részéről a szolgáltatók felé nyújtott adatszolgáltatás fontos lenne, hogy ők is rálássanak a piacra jobban. Országos szinten kéne megegyezés hogy mi legyen a fő irány a turizmust illetően, amihez igazodni tudnak a szereplők. Harkányban városi szinten és szállodai szinten is van egész jó együttműködés, aktuális problémákról zajlik eszmecsere (jelenleg pl. képzések).
- Jó lenne valami megyei szintű egységes applikáció, weboldal ami a megyével foglalkozik, itt legyen összegyűjtve kultúra, aktív, gyógyturizmus stb, hol mik a látnivalók a megyében. Szászvárnak szüksége lenne támogatásra is a strand fejlesztéséhez. Kérdés, hogy van e helyük országos szinten a turisztikai térképen (covid óta az emberek szeretik a kevésbé zsúfolt helyeket, így azt gondoljuk, hogy Szászvár számára a kisebb lépték, barátságos helyi környezet előny lehet).
- A Hullámfürdőben jellemzően elavult az infrastruktúra, jelentős fejlesztésre szorul a teljes fürdő. A kiszolgáló épületek elég öregek, lenne létjogosultsága a fejlesztésnek, 150 ezres város, pl. nincs sehol gyerek pancsoló, vízfelület nem elég, profi sportolók eddzenek itt minden nap + civil felhasználásra is van igény. Nem rentábilis az intézmény, így fejlesztésre nem igen jön pénz, csak fenntartásra. A PSN Zrt hiába önkormányzati tulajdon, nagyon sok pályázaton nem indulhat, amin amúgy önkormányzat indulhatna. A vízfelület és gyógyszolgáltatások bővítése lenne szükséges egy ilyen nagyságrendű és súlyú városban.
- A fürdők esetében sok probléma származik a működtetési költségek emelkedéséből, ebből is kiemelkedik az energia ára, munkabér, a korábbiakban taglalt ördögi kör (szolgáltatás/infra – ár probléma).
- Finanszírozási modellhez és keretösszegekhez muszáj hozzányúlni. Infrastruktúrából mi digitalizálható, mik az ÁNTSZ elvárásai, ezek mind 90-es évekbeli jogszabályok által rögzítettek, ezek változtatása nélkül humánerőforrás probléma nem megoldható.
- A sellyei fürdő szezonális fürdő, májustól nyit 3 hónapra, évi 22 ezer fő, helyben név, kistérségben húzó, de megyei szinten nagyon periféria. Van termálvíz, 2030-as fejlesztési koncepciója van a fürdőnek: célunk a termálvizet gyógyvízzé minősíteni, kül- és beltéri elemek fejlesztése, szálláshely fejlesztés is a tartózkodási idő hosszabbítása érdekében.

2.2. GASZTROTURIZMUS WORKSHOP

Helyszín: Baranya Megyei Önkormányzat Díszterme

Időpont: 2022. 05. 19.

Baranya megye térsége jellemzően a Kultúra és a borgasztronómia által ismert.

Felmerülő problémák:

- Ha a gasztroturizmust vizsgáljuk, akkor jellemzően számos vendég a bor vagy a sör miatt érkezik a környékre. Pécsről indulva – Magyarhertelend – Orfú – Villány települések gépjármű nélkül majdnem megközelíthetetlenek. A busz és vasút hálózatok által nyújtott tömegközlekedési lehetőségek csak időközönként vehetőek igénybe, kevés induló járat van, igény azonban lenne rá. Télen még nehezebb megközelíteni ezeket a településeket. (Pl. ha egy nagyobb társaság szeretne Pécsről Villányba menni borozni, akkor buszbérléshez kellene folyamodniuk, mivel visszaérkező járat vagy túl korán indul vagy egyáltalán nem is indul. Ez a szolgáltatás igen drága és megnehezíti a nem gépjárművel érkező vendégek idelátogatását.)
- Borászat mellett a sörfőzde is népszerű a környéken (Pécs, Magyarhertelend). Ezekről sok turista nem is tud, érdemes lenne népszerűsíteni körükben ezt is.
- Kommunikáción jelentős mértékben változtatni kell, hogy elérhető legyen minden látványosság, nevezetesség és attrakció, ami a környéken megtalálható. (TV-ben történő népszerűsítés, egységes weboldal)
- Szálláshelyek esetén hiány van a térségben. Gyakran nagyobb csoportok érkeznek és őket nehezen lehet elszállásolni.
- Sok konferenciát szerveznek, azonban Pécs és térsége, valamint azok szálláshelyei nem igazán rendelkezik ilyen eseményre alkalmas konferenciateremmel.
- Szükséges a szálláshelyek fejlesztése (akár méretük bővítése) és számuk növelése.
- Megyén belül kell először megismerni és felmérni a jelenlegi adottságainkat, mert sok olyan lehetőség és szolgáltatás van a térségben, amiről nem is tudunk. Tehát a megyén belüli turizmus élénkítése is fontos cél lenne!
- MEGYEI SZINTŰ EGYÜTTMŰKÖDÉS szükséges. Be kell mutatni, hogy hol milyen lehetőségek állnak rendelkezésre a turisták számára. (Bor, kultúra, attrakciók) együttes bevonása ebbe a koordinációba.
- Prospektusok, online felületek kialakítása szükséges a megismerhetőség okán. Tájékoztatni kell mindenről az embereket. Közös platform a különböző igényeknek megfelelően.
- Hoteleknek az alábbi problémákkal kell megküzdeniük: nem megfelelő szelektív hulladék-szállítás, helyi termékek népszerűsítése nehéz, munkaerőhiány (minőségi munkavállalók – nyelvtudás, szakképzettség), eszközbeszerzések nincsenek megfelelően irányítva, önkormányzatokkal nehézkes az együttműködés, országos szintű marketing hiányzik.
- Megyei szintű menedzsment szétesett. Nincsen megfelelő szervezés és koordinálás. Az együttműködés hiánya áll fent.
- Villány kivételével érdemben nincsen a megyének minőségi gasztroturizmusa. Jelenleg nincsen olyan szolgáltatás, ami egyedi vonzerőt jelent a megyében gasztronómia területen. A meglévő gasztrokultúrával foglalkozó egységeket támogatni kell, hogy minőségi étek-jöhessenek létre és azok is felhúzzák a többi vendéglátóhelyeket.
- Nem megoldott a szakemberek képzése a turisztikai területen. Egyre kevesebb a turisztikai szakember, ezért a színvonal is csökken. Több szakember kell, azonban az árak egyre magasabb lesz.
- Helyi alapanyagokat népszerűsíteni is használni kell, be kell vonni a termelőket, hogy egy megfelelő értékesítési lánc jöhessen létre.
- Kevés a vendéglátóhely is (pl. Magyarhertelenden nincsen egy étterem sem).

- Nincsen egy konkrét helyi tradicionális étel. Ez persze nem feltétlen probléma, mert pont ennek ellenkezőjét a sokszínűséget érdemes népszerűsíteni, hiszen nagyon széles a választék az ideérkezők számára minden tekintetben.
- Erősebb, intenzívebb marketingtevékenységre van szükség megyei/desztináció szinten. Fel kell hívni a figyelmet a térségre.
- Helyi meghatározó vendéglátóegységek kellene.
- Zenei fesztiválok nagy tömegeket vonzanak, ki kellene használni ezt a lehetőséget is. Ezek a rendezvények is népszerűsíteni tudják a helyi kultúrát és a helyi termékeket is. Több országos jelentőségű fesztivál rendezése szükséges, hogy ezzel is növelni tudjuk a térség a hírnevét az idelátogatók számát.
- Szükség lenne egy kutatásra, mely során felmérnénk, hogy mik azok a tényezők, melyek vonzóvá teszik a térséget és mitől más ez, mi miatt érdemes idejönni nem pedig máshová, milyen identitás jellemző ránk és mi lehetne a hívószó.
- Villány előnyös helyzetben van, mert elég területközpontú (2 km-es körzetben megtalálható minden pince), továbbá a borkultúra mellett már a gasztrokultúrája is elég ismert országos szinten.
- Kincses Baranya sok újdonságot rejt magában, érdemes megfontolni ennek a továbbfejlesztését is.
- TDM hiányzik - strukturáltabb információ, hozzáférhető és nyilvános adatbázis a fogalmakról stb.

2.3. KULTURÁLIS ÉS MICE TURIZMUS WORKSHOP

Helyszín: Baranya Megyei Önkormányzat Díszterme
Időpont: 2022. 05. 18.

Pécs – Villány Turisztikai Térség jelenleg 22 települést foglal magába, azonban ezt a listát jóval bővíteni szükséges. E desztináció hátrébb sorolható több térséghez képest a statisztikai adatok alapján. Van honnan elindítani a fejlesztéseket a vendégéjszakák növelése érdekében. Az elmúlt időszakban a térség turizmusa során a belföldi turisták száma dominál és csak nagyon kis számban fordulnak elő külföldi turisták (ezek közül is a legtöbb német, szlovák, esetleg szláv, horvát, bosnyák). Földrajzilag egy teljesen lehatárolt területnek tekinthetjük Pécs-Mecsek térségét, mely egy érett desztinációnak tekinthető. Legtöbb turisztikai vonzerő Pécs, Szigetvár, Siklós, Harkány és a Kelet-Mecsek területén lelhető fel. Megfigyelhető, hogy ezen térségben nem mindenhol található a kereslet és a kínálat, amit meg kéne változtatni.

Vendégoldalról nézve leszállóágban van ez a Dél-Dunántúli térség. Ennek számos oka van. Felmerülő problémák:

- a piaci szereplők nem tudtak kellően „felőni” a turisztikai ágazatban;
- nincsen egy megfelelő kommunikáció – nem megfelelő a térség turisztikai központú marketingje (pl.: Nyíregyházi állatkert jobb marketinggel rendelkezik, mint maga Pécs és a térség) – ennek persze oka az erőforrás hiánya is;
- számos kihasználatlan adottsággal, nem is tudjuk mennyi turisztikai kínálattal rendelkezik ez a vidék;
- minőségi munkaerő hiánya
- folyamatosan egyeztetni és beszélni kell a fejlesztésekről és ezeket tudni kell megtartani, fenntartani és üzemeltetni állandó jelleggel;
- **KÖZÖS ÖSSZEFOGÁS, EGYÜTTMŰKÖDÉS SZÜKSÉGES TUDÁSÁTADÁSSAL.**
  - Megyei szinten jelenleg nincsen egy olyan koordináció, együttműködés a partnerekkel, ahol közös céllal irányítva lenne a térség turizmusa. Szükség van egy ilyen Koordinációra és meg kell fogalmazni az üzenetet megvizsgálva azt, hogy mit gondol egy budapesti erről a térségről és az alapján kell meghatározni a fejlesztéseket.
- Ez a stratégia illeszkedjen a korábbi stratégiákban megfogalmazott célokhoz és azok prioritizálását is figyelembe kell venni.
- Az Ormánság műemlék/örökség védelme elmaradott – fontos, hogy a turisták lássák ezeket a kulturális és történelmi örökségeket is természetesen egy fejlesztett településkép keretében.
- Magyar Kongresszusi Irodával történő egyeztetés során fény derült a következőkre:
  - Nincsen egy olyan koordináció, ami irányítja EU-s szintnek megfelelő rendezvényeket, konferenciákat (pl.: ne legyen egy időben több rendezvény, konferencia).
  - Szabadidős programlehetőségeket kellene biztosítani.
- Jelenleg nem áll rendelkezésre egy egységes terület, amely magát az egész térséget és annak turizmusát bemutatja. (látnivalók, nevezetességek, fürdők, várak stb.)
- Fontos, hogy ennek idegennyelvűnek kell lennie, legalább kétnyelvűnek, hogy ezzel is szélesebb körben terjesztve legyen a környék turisztikai jelentősége a külföldi turisták körében is.
- A vendégéjszaka számok elég alacsonyak, ezt mindenképp növelni szükséges, azonban neheztől tényező, hogy nincsen egy olyan attrakció, ami miatt több napot is eltöltenének az idelátogatók. Elég népszerű a vidéken a hétvégi turizmus (gyakori például, hogy sok Budapestről érkező turista csak egy-két napra - jellemzően egy hétvégére - érkeznek Villányba borospincék meglátogatása céljából).
- Rövid idő alatt sok látnivalót néznek meg az idelátogatók, így kevés vendégéjszakát töltenek el a településeken. Ezt az értéket növelni kell.

- Központi szinten is szükséges népszerűsíteni a térséget (MTÜ által, tv reklámok stb.)
- Kitűzött cél, hogy akik ellátogatnak erre a térségre, azok visszajöjjenek máskor is, illetve másokat is invitáljanak ide elégedettségük révén.
- Turisztikai szempontból kulturális jelentőségű attrakciósorozat lehetne a „VÁRTURIZMUS”, mely keretében egy teljes történelmi körutazást tehetnének az idelátogató turisták, gyermekes családok.
- Kevés a külföldi kapcsolat. Szinte minden településnek van testvérvárosa. Ezt a lehetőséget ki kell használni, hogy külföldi országokba is lehessen népszerűsíteni a Baranya megyei régiót.
- Kelet-Mecsek elég elmaradott, pedig számos aktív turisztikai lehetőséggel bír a festői környezetének és természeti adottságainak köszönhetően. Kiemelkedő példa lehet Bikal, Hosszúhetény.
- Rendezvények, fesztiválok által el lehet érni a célirányos turistákat, akik esetlegesen csak az adott koncertekre érkeznek egy hétvégére. Ezzel az utazással jelentősen meg lehet növelni a vendéglátóegységek és a szálláshelyek vendégforgalmait. Jelenleg is megrendezett Fényfesztivál, Ördögkatlan-fesztivál nagy vonzóerő, ezek kínálatát érdemes lenne kibővíteni több rendezvénnyel (minden időszakban), akár minőségi kulturális fesztiválokkal, hiszen ezekre távolabbi településekről is érkeznek vendégek, különböző korosztályokat mozgatnak meg és ezáltal a vendégforgalmak, vendégéjszakák is tovább növelhetők a térségben.

Önállóan nem képes egy szervezet a jelenlegi állapotoknál tovább fejleszteni a desztinációt, ehhez a közös turisztikai érdekek érvényesítéséhez egy együttműködő szakmai szervezet szükséges kormányzati, önkormányzati, piaci szereplők részvételével!

2.4. ÖKOTURIZMUS ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEK ÉS AKTÍV TURIZMUS WORKSHOP

Helyszín: Baranya Megyei Önkormányzat Díszterme

Időpont: 2022. 05.20.

A Baranya Megyei Önkormányzat köszöntő beszédét követően elhangzottak rövid, kivonatos összefoglalója.

- Van egy előkészített lovas túra útvonal kialakítási projekt Tolna megyében. Ezt azért fontos megemlíteni, mert a lovas turizmus mindig háttérbe szorult az elmúlt években, pedig kiaknázatlan terület a megyében.
- Bükkösd külsőn 80-90 vendégéjszaka van, nincs igazán attrakció a környéken.
- Vállalkozói-szolgáltatói együttműködések erősítése fontos lenne, 30 km-es körzetben ismerjék meg egymást a vállalkozók, ebből nőhetnek ki tényleges, piaci alapú együttműködések, melyek támogatás nélkül is fenntarthatóak lennének.
- Fejlesztéseknél fontos figyelembe venni a fenntartási költségeket is, mert véges az erőforrás a köz- és magán szférában is, legyen lokális szennyvíztisztítás, saját kút, napenergia, stb. Ezekről a lehetőségekről, módszerekről jó lenne több információt kapni szervezeten, ez ténylegesen segítené a szolgáltatók munkáját és magasabb minőséget tudnának a vendégeknek is kínálni.
- Marketing területen egy közös portál valóban hasznos lenne, de csak úgy működne jól, mint például a szállás.hu. Ezt mindenki saját maga tudja kezelni, kell back office támogatás
- Nagyon fontos az infrastruktúra fejlesztés, attrakció is fontos, de ezek komfortos elérése – pl. közlekedés - is ugyan ilyen fontos (például megfelelő úthálózat, parkolók kialakítása).
- Különböző látogatói csoportok igényeit össze kell hangolni, nem lehet mindenhol mindent kínálni. Attrakciók és szolgáltatások összehangolása valóban nagyon fontos lenne megyei szinten.
- Pontos statisztikai adatbázisra lenne szükség (jelenleg a szolgáltatók nem férnek hozzá a tényleges és valós idejű ágazati adatokhoz).
- Jelentős probléma a megfelelő munkaerő hiánya.
- Közös marketinget kell folytatni, régen megyei Tourinform volt, de ez megszűnt.
- Kis „zászlóvivők” is kapjanak támogatást, akik menedzselik a helyi együttműködések.
- Minden térségi együttműködés a megyei szolgáltatók között elhalt eddig, ezekkel kell kezdeni valamit.
- Környezetvédelem, örökségvédelem is fontos. Vidéken sok a védett ház, ezeket méltó módon kellene kezelni, és turisztikai szempontból is hasznosítani.
- CSOK és magyar falu is ellene hat ennek, ezeket a szabályokat szinkronizálni kellene. Az Ormánság természeti értékei egyediek, erdők mocsarak mára eltűntek.
- Probléma jelenleg, hogy a turisták Baranya megyéről nem kapnak rendszerezett információkat. Fontos lenne, hogy ne a vendégnek kelljen keresgélni, egy közös kommunikációs felület kell, ahol minden elérhető és az egyedi igények alapján a vendég össze tudja válogatni azokat az attrakciókat, szolgáltatásokat, melyek érdekesek számára.
- TDM/megyei szervezet kommunikációval is tudna segíteni olyan problémákban, mint például a közlekedési nehézségek, (egy villányi, gasztronómiai program esetén a turistáknak kell megszervezni a sofórt, mert nem tudnak alkoholt fogyasztani, hiába része a programnak pl. egy borkostoló). Van olyan település, ahová például busszal nem is lehet eljutni (pl. Magyarhertelend) pedig több turisztikai attrakció is van ott.
- TDM abban is segíthetne, hogy pl időjárásfüggő programok esetén (pl. eső) milyen alternatív program lehetőségek vannak, mit lehetne még meglátogatni és elérni.
- Vállalkozók számára lehetne képzést, támogatást nyújtani abban, hogy hogyan tudnak online megjeleníteni (pl google cégem, ezt kezelni, frissen tartani). Sajnos sokan nincsenek tisztában az alapokkal, de a mai világban ez elengedhetetlen. Segíteni szükséges őket abban,

hogyan lehet kezelni ezeket a felületeket, mit tudnak saját maguk tenni pénzügyi erőforrás nélkül.

- Közösségi közlekedést jobban helyzetbe kellene hozni, pl. távolsági buszon lehetne vinni kerékpárt, ilyesmire nem kell beruházás, csak koordinációs döntés.
- A megfelelő közlekedési opciók borturizmus kapcsán is fontosak.
- Állatkert esetében nincs mindig összefüggés a marketing és a növekedés között. Például volt olyan érdekes tapasztalat, hogy leálltak 3 hónapra kommunikációs tevékenységgel és mégis sokan jöttek. Fenntarthatóság nagyon fontos lenne minden fejlesztés esetében. Olyan dolgok jöjjenek létre, melyek később a keletkező bevételekből képesek magukat eltartani.

2.5. SZÁLLÁSHELY SZOLGÁLTATÓK WORKSHOPJA

*Helyszín: Baranya Megyei Önkormányzat Díszterme
Időpont: 2022. 05. 20.*

A Baranya Megyei Önkormányzat köszöntő beszédét követően elhangzottak rövid, kivonatos összefoglalója.

- A megyében a közlekedési infrastruktúra lemaradása nagy probléma, eleve messze vagyunk BP-től, M6 környékén kívül nehézkes a közlekedés. A régóta várt fejlesztés, az M9 nagyon jó megoldás lenne. Sajnos konkrétumot még keveset lehet róla tudni.
- Baranyában a konferencia kapacitás terén is nagy a hiányosság. Szegeddel összevetve is nagy az elmaradása Pécsnek. Egy-egy nagyobb konferencia esetén a pécsi szálláshelyek nem is elegendők, minden környező települést feltöltenek ilyenkor. Korszerű konferencia és rendezvényterem (megyei jogú város szintű) sajnos nem áll rendelkezésre, így biztosan sok rendezvénytől is elesik a megye.
- Állami, önkormányzati attrakciók fejlesztése és jól szervezett marketing tevékenység is fontos. A szálláshelyek – tartózkodási idő például – tekintetében sokban függenek a környező attrakciók elérhetőségétől, minőségétől, stb. Szélesebb körű együttműködésre lenne szükség.
- Szakképzés terén elsősorban kisebb szállodai szereplőknek lenne szüksége segítségre. A nagyobb lánchoz tartozók inkább ezt házon belül oldják meg, saját belső képzésekkel operálnak.
- Fontos lenne az egyes desztinációk összekapcsolása, jelenleg nincs tényleges együttműködés értékesítés terén, külön-külön próbálkozik mindenki.
- Így a marketing is kevésbé hatékony, és nem is tudnak olyan széles kínálattal megjelenni, ami vonzóbbá tehetné a térséget a turisták számára.
- Nem csak szabadidős turizmusban kell gondolkodni, a konferencia turizmus is sok potenciált rejt magában.
- Sajnos Baranyában az ipari termelés is marginális, ez sem segíti a turizmus helyzetét, hiszen valamelyest az ágazatok fejlődése összefügg.
- A megyén belüli szolgáltatók nem ismerik egymást, nem jön közöttük létre együttműködés, nincsenek ilyen törekvések, pedig ezáltal lehetséges jelentősebb turisztikai kínálatot megjeleníteni és közösen gazdaságilag is fejlődni.
- Jelentős probléma az utánpótlás képzés, például a tanuló szakácsokat pl akkor is ki kell fizetni (80e) ha nem jönnek hozzánk dolgozni. Tehát a szakképzésben kódolt aránytalanságok és nem megfelelő feltételek feszültséget kódolnak, melyeket a piaci cégek nem tudnak kioltani.
- Megyei szinten a szolgáltatók közötti együttműködés nem hatékony, pedig akár duplázni lehetne vendégéjszakákat hatékonyabb kommunikációval, egyes attrakciók kihangsúlyozásával, fejlesztésével.
- Humán erőforrás szempontjából belföld és külföld elszívó hatása is jelentősen érvényesül sajnos Baranyában, például ugyanazon munkakörben Budapesten akár kétszeres bért is lehet keresni.
- Sok turisztikai szolgáltatónak nincs kapacitása, tudása az online rendszerek kezelésére, ebben segíteni kellene őket képzéssel.
- A szolgáltatók közötti együttműködés fontos, nem feltétlenül konkurenciaként kell tekinteni egymásra, sok esetben kiegészítik egymást a szolgáltatások.
- Versenyelőny kulcsa az egyediség, ez Harkányban a gyógyvíz. Németországban nincs akkreditálva az itteni eljárás, ezt németeknél kéne rendezni, mert akkor tudunk szolgáltatóként megjelenni az ottani egészségbiztosítóknál. Sajnos a szolgáltatóknál nincs elég orvosi kapacitás, orvoshiány van. Az egészségturizmust tekintve a célcsoport növekszik előregezés révén, ez jelentős potenciált rejt. Továbbá a prevencióban is van potenciál: fiatalok

meddőség kezelés, mozgásszervi kezelések. Sajnos ezek sincsenek elfogadva, nincsenek megfelelően kutatással alátámasztva. Ha ezeket a kérdésköröket meg tudnánk oldani, akkor Harkány jobban 3 generációssá tehető, nem csak öregek jönnek. Sajnos az is igaz, hogy gond van a színvonallal, de alul is árazott a szolgáltatás, és ez így ördögi kör.

- Harkány egyértelműen nagyobb hangsúlyt érdemel a megye és az ország turizmus marketingjében és a fejlesztéspolitikában is.
- A vidéki turizmust tekintve a falusi szálláshelyekben rejlő potenciál magas, ezek online megjelenítését szükséges segíteni.
- A megyében a szolgáltatók közötti együttműködés nagyon fontos, nem kívülről kell várni segítséget mindig. A vállalkozóknak és a további szolgáltatóknak is üzleti alapon jobban átgondoltan fel kellene építeni egy együttműködési rendszert.
- Nem mindig csak jelentős beruházásokban és új fejlesztésekben kell gondolkodni. Attrakció fejlesztések előtt meg kéne nézni mink van és hogy lehet ezt eljuttatni a látogatókhoz. Baranyában most is nagyon jó a kínálat, van itt több napi program, de erről sokszor nem tudnak látogatók, egyszerűen nem kapnak róla információt. Ez üzletileg mindenkinek kiesett bevétel.

2.6. ÖNKORMÁNYZATI WORKSHOP

Helyszín: Baranya Megyei Önkormányzat Díszterme
Időpont: 2022. 05.23.

A Baranya Megyei Önkormányzat köszöntő beszédét követően elhangzottak rövid, kivonatos összefoglalója.

- Pécs esetében 4 fő területen lehet összefoglalni a fejlesztési igényeket:
- tudatos programtervezés (melyik hétvégén milyen program és miért jönnek ide), ezzel lyukak betömése, programfejlesztés
- szálláshely kapacitás fejlesztés, Pécsen nincs elég szálláshely, min 3, de inkább 4 csillagos szálláshely kell
- fiatalok igényei: (digitalizáció), szabadtéri időtöltési lehetőségek fejlesztése, nagyon jók az adottságok
- reptér fejlesztés, ehhez kapcsolódóan konferencia turizmus, nemzetközi konferenciák
- magasabb külföldi vendégarányra lenne szükség, ehhez Eszékkel készül közös projekt, jövőre pilot program (Eszékre érkeznek vendégek repülővel – Villány, Harkány – Pécs, 4-5 nap, akár kerékpározásra felfűzve)
- Pécs nyitva program sikeres, ezt érdemes folytatni hosszú távon
- vásárcsarnok remélhetőleg hosszútávon turisztikai projekt is lehetne, otthont tud adni olyan kezdeményezéseknek, eseményeknek, melyeknek van turisztikai kapcsolódása
- sok programhelyen nincs vendéglátóhely, ezzel kapcsolatban PBKIK Gasztronómiai klasztere lehet partner, velük érdemes felvenni a kapcsolatot az önkormányzatoknak (Eszék környékén jól működik ez)
- gasztronómiai programok és fejlesztések téren érdemes lenne jobban a helyi termékekre alapozni
- fontos lenne a megyében a fő attrakciók kijelölése
- Pécs nyitva kampány keretében tud a város megjelenést biztosítani környékbeli programoknak, attrakcióknak (e-mailben várnak megkereséseket) turizmus@ph.pecs.hu, érdemes közösen dolgozni ezen és élni a kapcsolatfelvétel lehetőségével
- megyén belüli turizmusra is lehet építeni, pl Sellye számára ez is egy lehetőség, tehát nem csak a más megyékből, távolról érkező vendégeket kellene megcélózni, hiszen valahol a kínálat nem illeszkedik ehhez.
- Megyei szinten az összefogás mindenképp erősítendő, közös kommunikáció nagyon gyenge.
- Fontos lenne marketing területen célcsoportokat megfogalmazni, Alsómocsoládon például Silver Economyban lehet nagy potenciál.
- Külön korosztályoknak csomagban kínálni programokat (pl.: barlangászás + borozás)
- Bikal környéke nincs megfelelően kezelve országos szinten.
- Pécs vezető szerepe hiányzik, picik egyedül nem tudnak elindulni, de Pécs mellett, Pécsre épülve tudnak érvényesülni.
- A turisztikai attrakciók működtetése problémát okoz, sajnos nincs erre erőforrása az önkormányzatnak erre. A most kialakult nehéz helyzet tovább fokozza ezt a problémát.
- A kis szolgáltatók nem tudnak erős vagy jelentősebb marketing tevékenységet kifejteni, ebben a megye, vagy Pécs nyújthatna segítséget marketing tevékenység terén.
- A megyén belül alapvetően pontszerű attrakciók vannak, ezek összefogása lenne szükséges.
- Fontos lenne megyei szinten a 4 évszakos csomagok kidolgozása, mert ezt egy-egy attrakció önmagában nagyon nehezen tudja megoldani.
- A megye elérhetőségének javítása feltétlenül szükséges, a repülőtér nagyon régi vágy.
- Covid óta rendkívüli felértékelődés történt ökoturizmus terén, ezt érdemes lenne jobban kihasználni a megyében, hiszen az adottságaink remekek.

- Infrastrukturális fejlesztésekre is van szükség, kell parkoló, kell fogadóegység (mosdó, bankancsmosó, stb), tehát aktív turisztikai fejlesztésekre is szükség van, de ezek kisebb költségből megoldhatóak.
- Helyi lakosság leterhelt a hétvégére összpontosuló, nagy számú aktív turista tömeg miatt → a tömeg időbeni elosztása fontos feladat, itt is egyfajta koordináció szükséges. Több célterületet meg lehetne mutatni az embereknek, ahol lehet kirándulni, és akkor nem mindenki csak egy-egy ismertebb helyet szeretne megnézni. A tömeg sajnos tönkreteszi az élményt, itt nagyon fontos a koordináció és szervezettség és a szemléletmód javítása.
- Szükséges lenne megyei szinten az összefogás, ahogy korábban is elhangzott.
- Az ágazatban jellemző a munkaerőhiány és emellett sajnos a szabályok is nagyon merevenk. Sokszor megkövetelt végzettség miatt nincs munkaerő (5 éves turisztikai tapasztalat, okj szabályok, reumatológus ÉS belgyógyász is kell a széndioxidos kezeléshez, holott felesleges és a gyógyfürdő nem tudja kifizetni)
- Pályaorientáció területen is komoly feladatok vannak, szükséges ezzel is foglalkozni.
- A vendégek számának növelése mellett az átlagos költséget is növelni kell, változtatni szükséges az árazási stratégián is.
- Repülőtér fejlesztés és elérhetőségek kijelölése (honnan jöjjenek járatok) + ezek támogatása (olcsó jegy) nagyon fontos.
- Péccsel és Villánnal kell megfogni a jólfizető turistákat, és onnan jól szervezeten elirányítani őket a többi helyszínre.
- A megye sokszínűsége okán profiltisztítás kell, választani egyes attrakciók közül és azt marketing stratégia középpontjába állítani.
- Szükség lenne megyei szintű összefogásra, hálózatosodás érdekében kell egy központi szereplő, aki ezt menedzseli.
- Drávaszabolcs egy jó kiegészítő tudna lenni nagyobb szereplők mellett, főként aktív turisztikai területen. Itt jelenleg is van kereslet, hajózás kerékpározás, de sajnos a helyi turisztikai szolgáltató infrastruktúra nagyon hiányos, emiatt helyben nem igazán keletkezik ebből jövedelem.
- Megyén belül okosan szerveződni kell, tematikus napokat, programokat kell kínálni csomagban.
- Szaporcán is infrastruktúra hiányosság van, itt van szálláshely, kerékpárosok is jönnek, de például nincs vendéglátóhely, nem is tudnak költeni vendégek.
- Fontos a klímaváltozásra való felkészülés: elmúlt 2-3 év aszálya veszélyt jelent a tavakra irányuló turizmusra, ezek esetleges eltűnésére is fel kell készülni.
- Sellyén nagyon kevés vendégéjszaka, leggyengébb a térségben. Ugyanakkor az aktív turizmus, kerékpár, vadászat jelen van. Nincsenek szálláshelyek, akár önkormányzati fejlesztéssel is fontos lenne, attrakciók, infrastruktúra terén is jelentős fejlesztések indokoltak (fürdő 20 éve érintetlen).
- Villányban tervben van rendezvény és sportcsarnok létesítése, télen is lehetővé tenné programok szervezését. Fejlesztési területe a városnak az aktív turizmus és rekreációs tó is tervezett (városliget), továbbá magas minőségű szálláshelylétesítés is szükséges.

3 INTERJÚK, BESZÉLGETÉSEK KIVONATA

3.1. BARANYA MEGYEI TERMÉSZETBARÁT SZÖVETSÉG

*Interjúalany a szervezet részéről: Tóth Klári
Interjú készítő neve, szervezet: Miklós Mónika, MSB Zrt.
Dátum, helyszín: 2022.07.27. Pécs Tímár u. 21.*

A Baranya Megyei Természetbarát Szövetség - továbbiakban BMTSZ - a Magyar Természetjáró Szövetség baranyai tagszervezete, amelynek zászlóshajója a kék túra. A BMTSZ jelenleg 18 tagszervezettel rendelkezik, amelyek nem (egyesület/szakosztály) mindegyike rendelkezik önálló, vagy részben önálló jogi személyiséggel. Éves szinten előre tervezik a programokat, rendezvényeket, fő tevékenységük a gyalogos turizmus. Szinte minden hétvégén szerveznek nyílt túrákat, amelyek függetlenek a tagszervezetek éves tervezett programjaitól. Kifejezetten a természetjárás népszerűsítését szolgálják, minden év elején jelentetik meg. A szövetség és tagszervezetei nonprofit módon működnek. A túrázók között egyaránt megtalálhatók a teljesen kezdők és a tapasztalt régi törzstagok.

Kommunikáció részben az új Dunántúli Naplón keresztül történik, mely megjelenteti az egyes programok, túrák kiírásait, azok részleteit. A túrák tervezett hossza, vagy azok szintemelkedésének ismeretében az érdeklődők előzetesen ki tudják választani az edzettségi szintüknek megfelelő túrát. További kommunikációs csatornájuk a havonta megjelenő Mecsek Híradó, illetve a folyamatosan frissülő honlapjukon (www.baranyatermeszetbarat.hu) is megtalálható az éves eseménynaptár.

A programok, túrák szervezése az egész megyére kiterjed, így a Pécs közeli túrahelyszínek mellett, a távolabbi, de a nagyon kedvelt keleti-mecseki, dél-zselici, valamint ormánsági célpontokra is szerveznek túrákat. Egyes tagszervezetek kifejezetten helyi, térségi programok szervezésre koncentrálnak, amelyek közül jelentősebbek a Dráva TSE kulcsosházai, illetve a Siklósi Tenkes Egyesület villányi hegység területére, különösen a Tenkesre szervezett programjai. A túrák jellege miatt szinte az összes célcsoport megjelenik a szervezett programokon. A BMTSZ tevékenységének másik fontos területe az aktív turizmus, amely erősítésének érdekében a célcsoport számára szerveznek különböző kategóriájú – az egész rövid távolságú családi kategóriától (5 km) a hosszabb 50 km-es távolságú túráig - teljesítménytúrákat.

A Duna-Dráva Nemzeti Parkkal – továbbiakban DDNP – szoros az együttműködés a programok szervezése során. A természetvédelmi területek érintettsége okán véleményezési jogosítványai vannak, a rendezvények engedélyezése a Kormányhivatal feladata.

Mecsekerdő Zrt-vel még szélesebb az együttműködés, mert a turistautak nagy része hozzájuk tartozik, segítenek tisztán tartani ezeket az utakat. Részben ezért is fontos a folyamatos kommunikáció a túravezetőkkel, mert így közvetlenül tudják jelezni, ha valamelyik túraútvonal gondozásra szorul.

A megyében közel 1400 km a felfestett, kijelölt turistautak hossza, amely országos viszonylatban is hosszúnak számít. Ideális esetben öt évente minden út frissítése, karbantartása szükséges. A Magyar Természetjáró Szövetség pályázat útján biztosít forrást a turistautak karbantartásához, amely jelentős munka, hiszen a magyar szabványok alapján egy turistajelzést háromszori bejárásra tudnak befesteni, azaz ennyiszor be kell járni a teljes szakaszt.

A szolgáltatók, a kereskedelmi partnerek leginkább a teljesítménytúrák során tudnak bekapcsolódni, de a túravezetők minden nyílt túra esetén számba veszik az ilyen jellegű lehetőségeket. A kapcsolódó szolgáltatások sokszor azonban nem elvárható szintűek, ezen a területen mindenképpen további fejlődésre van szükség. Erdélyben és a hasonló jellegű szlovákiai túrák, valamint azok kapcsolódó szolgáltatások együttesen magasabb színvonalúak, így magasabb arányban vonzzák a tömegeket és így az üzleti célú kapcsolódási pontokat. A fejlesztési célok egyike mindenképpen az üzleti célú kapcsolódáshoz szükséges nagyobb tömeg és rendszeres programok elérése.

További fejlesztendő terület a közlekedési kapcsolódások, különösen a tömegközlekedés, amely sajnos nem megfelelő. Körtúrák esetében kardinális kérdés ugyanis a tömegközlekedési kapcsolódási pontok elérhetősége, azaz a túraútvonal kezdetén és végén hogyan jutnak el a résztvevők a hazavezető buszhoz vagy a parkoló autóhoz. A megfelelő színvonalú toalették mennyiségének számottevő növelése is fontos, szükséges fejlesztés.

Covid időszakában átalakultak a célcsoport igényei, megnövekedett a természetjárók, a túrázók száma. Utóbbiak jelentős része hobbi szinten, csak alkalmi elfoglaltságként űzi, sokan már nem szervezeten indulnak túrázni. Bajorországi jó tapasztalat az ottani öko wc-k működése. Iskolai nevelésben is fontos lenne, ha megjelenne (Pl. túraszakkörök szervezésével) hogyan kell viselkedni a természetben. Pár éve beindultak a vándortáborok, amelyek egyúttal népszerűsítik is a túrázást. Egy éves folyamatos felkészülés során alakul ki az a csapat, akik utána egy adott több napos túrán részt vesznek.

További cél, hogy az iskolákba a túrázást bevigyék, pl. természetjáró csoport keretében. Van olyan iskola, ahol ez most is működik, de ez az ott dolgozó pedagógus saját kezdeményezése. Szervezeten az egyes cserkészcsapatoknál valósul meg, a többi helyen inkább csak önszerveződő módon. Havonta jelenik meg a Mecsek Híradó, élménybeszámolókkal a megvalósult túrákról. Programfüzet is jó kommunikációs eszköz, valamint a honlapon is folyamatosan hozzáférhetőek az eseménynaptárak. Kisebb léptékű fejlesztések is elegendőek ezen a területen, nem szükséges nagy fejlesztésekben gondolkodni (pl. Majláthpuszta fejlesztése is kb. 10 millióból megvalósítható).

A túravezető képzés folyamatos, legutóbbi zárandokvezető képzéssel egyidejűleg valósult meg. A helyi Leader közösség (Túrony központtal) kereste meg a szövetséget, hogy a faluba érkező érdeklődőket szakszerűen tudják fogadni, illetve számukra túrát, zárandoklatot szervezni. Ez egy alulról szerveződő jó kezdeményezés. Érdekesség volt, hogy a faluból kb. kétharmad arányban jöttek helyi lakók, amely így már egyfajta helyi közösség építésnek is tekinthető.

Kommunikációban jó lenne, ha lenne plusz segítség, ahol külső szereplők is további plusz információkat juttatnak el. A különböző attrakciókhoz nagyon hatékonyan tudnak programokkal kapcsolódni, ilyen például amikor vezetett túrákat kötnek adott eseményekhez a helyi szervezettel együttműködésben Pl.: Üveges napjára (Az üveg nyomában) szervezett vezetett túra.

3.2. MAGYAR KAJAK-KENU SZÖVETSÉG

Interjúalanyok a szervezet részéről:

Nyikos András, BJMOKK Nonprofit Kft. ügyvezető, Magyar Kajak-kenu Szövetség Fejlesztési és Vagyongazdálkodási Igazgatóság projektvezető,

Csaba András, Orfű Aktív Vízitourisztikai Központ, vezető

Interjú készítőik neve, szervezet: Miklós Mónika, Madár Miklós, MSB Zrt.

Dátum, helyszín: 2022. 08.02., online

Kajak-Kenu Szövetség szabadidős fejlesztéseivel és részben infrastruktúra üzemeltetéssel foglalkozunk, a pályázatokhoz kapcsolódó fenntartási folyamatokat végezzük. Jelenleg a TOP_ Plusz-1.1.4-re történő felkészüléssel foglalkozunk, amely kapcsán számos megkeresés érkezik hozzánk. Az AÖFK munkatársaival napi szintű az együttműködés. Az információk és a potenciális partnerek összegyűjtésében, közvetítésében nagyon jó és eredményes munkát végeznek. Jelenleg Tisza tóra és Balatonra fordítjuk a legnagyobb figyelmet, a baranyai tájegységekkel még nem igazán foglalkoztunk. Csaba András keresett meg, hogy közösen vizsgáljuk meg, hogy az Orfűi tó adottságai alapján, milyen fejlesztési lehetőségek mutatkoznak és ezek hogyan hangolhatók össze az egyes pályázati felhívásokban foglaltakkal. További együttműködés keretében, közel egy hónapja keresett meg bennünket Magyarhertelend polgármestere a hertelendi Barátúr és az Orfűi tavak fejlesztéseiről, valamint a Baranya Megyei Önkormányzattal egyeztetünk a régió további fejlesztési lehetőségeiről.

A fejlesztési lehetőségekről jelenleg még zajlanak az egyeztetések, egyelőre konkrét fejlesztési tartalmak nélkül. Fontosnak tartjuk, hogy nem mi szeretnénk megmondani a fejlesztési szükségleteket, ehhez mindenképpen a régiós partnerek szükségesek. Csaba Andrást kértem fel, hogy - mivel alaposan ismeri a régiót, és a helyi szereplőket – segítsen összehozni a kulcs partnereket, hogy közösen határozzuk meg a fejlesztési irányokat.

Korábbi pályázatok megvalósítás során jelentős tapasztalatokkal gazdagodtunk, hogy mely típusú együttműködések működnek hosszú távon és melyek nem. A megvalósult projektek egy részében a szervezetünk egyaránt volt konzorciumi vezető és a kizárólagos pályázó is. Utóbbi már nem kötelező, de ha minden igaz, továbbra is kötelező lesz bevonnai a pályázat által érintett túratípusokhoz kapcsolódó országos szövetséget, akik dönthetnek, hogy konzorciumi vezetőként vagy tagként vesznek részt. Valószínűleg nem csak vizes fejlesztés fog szerepelni ezekben a projektekben. Ha más túratípus is érintett lesz, el kell dönteni melyik országos szövetséget kérjük fel a konzorcium vezetésére. Legtöbbször a kerékpárosokkal fogunk találkozni, jó kapcsolatot ápolunk, tudunk majd egyeztetni velük. Tudomásom szerint a szervezetük méretéből adódóan kevesebb erőforrás áll rendelkezésükre, ilyen projekteket, ilyen mennyiségben nem fognak tudni megvalósítani. Azt gondolom a Kajak-Kenu Szövetség meg fog jelenni konzorciumi vezetőként a projektekben, mert bizonyos feladatokat megtudunk és szeretnénk is megcsinálni, de mindenképpen a helyi szervezetekkel együttműködésben.

Az egyes projekt műszaki tartalmára konkrét elképzelések tervezésénél még nem tartunk. Szervezetünk már a tervezés legelején szeretné látni, hogy az elképzelés mennyire életképes és a komplett régió érdekeit is szolgálja. Érdekes koncepció lehet egy túratípus váltó pont kialakítása, amelynek keretében a magyarhertelendi Barátúri-tónál egy kerékpáros és vízitúra pont kerül kialakításra, ahonnan el lehet tekerni például Orfűi-tóhoz, ahol már komolyabb vízi lehetőségek vannak, de erre a fejlesztésre akár Pécs is felfűzhető. Egyetértünk azzal az iránnyal, hogy hálózatban gondolkodjunk, próbáljunk meg brandet létrehozni. Több túratípus is összevonható, amely keretében létrehozunk akár csak egy lokális kis hálózatot, amely viszont egységesen brandelhető. Erre jó példa lehet a Körös tervezett vízi útja, vagy nagyobb méretekben az Országos Kéktúra, vagy az El Caminó. Ezek jelenleg még csak saját ötletek, más megoldások is működhetnek, helyben van meg a szükséges helyismeret, örülünk minden életképes, fenntartható kezdeményezésnek.

3.3. MAGYAR KERÉKPÁROS TURISZTIKAI SZÖVETSÉG

Interjúalany a szervezet részéről: Benovics Gábor, MAKETUSZ, Helian Natour Utazási Iroda
Elérhetőségek: <https://helian.hu/>
Interjút készítőik neve, szervezet: Miklós Mónika, Ömböli Mónika MSB Zrt.
Dátum, helyszín: 2022. 06. 08. MSB iroda

Kerékpáros turizmus is átalakult az elmúlt években. Az eltérő célcsoportok eltérő elvárásokat támasztanak. Az iskolás csoport esetén megfelelő a turistaház, mert kisebb forrásból gazdálkodnak. A német, osztrák piacról érkezők viszont már minőségi szolgáltatásokat, minőségi szállást keresnek. Nem akarnak sokan egy szobában aludni, és elvárják a magas minőségű étkezést és az ahhoz kapcsolódó kiszolgálást, vendéglátást (gasztronómia, helyi termékek megismerése, kóstolók stb.). A magasabb minőségű szolgáltatásokhoz nem megfelelő az infrastruktúra, és a fizikai megközelíthetőség is problémás. Nincs fürdési lehetőség a Dráva mentén, a szigorúan védett környezet sok kötöttséget tartalmaz. A nehézségek ellenére jelentős potenciált rejt a térség (pl.: dzsungel túra Szaporcán).

A nyelvi problémák jelentősek, nagyon kevesen beszélnek idegen nyelvet. Nem lehet így eladni a megyei értékeket, hogy nem tudjuk elmondani németül angolul, hogy milyen szolgáltatást kap az idelátogató külföldi vendég. Villány helyzete érdekes, az ottani szolgáltatók jól működnek, de ők nem preferálják az egyéjszakás kerékpáros vendégeket.

MAKETUSZ kidolgozta a kerékpáros barát szálláshely minősítés rendszerét. Folyamatban van több szálláshely minősítése. Hosszú távon fontos lenne, hogy az ilyen minősítéseket az egyes szállásfoglалó oldalakon (Pl. szallas.hu.) megfelelően lehessen szűrni. Ez egy plusz marketing előnyt jelentene a szolgáltatóknak, ha lenne ilyen szűrési lehetőség.

Jó és követendő példa az Alpok-Adria kerékpárút. Ott nagyon sokan élnek már a kerékpáros turizmusból. A folyómenti kerékpárútnál ez igaz. Nálunk a Dráva mentén ez még kevéssé van jelen, de remélhetőleg idővel ebben is lesz változás. Megfelelő marketing is kell mögé, jó adottság lehet, hogy az Eurovelo 13 és Vasfüggöny útvonal is itt található. Szálláshely kapacitások szükségesek még a környéken. Vejtiben például van egy gyönyörű épület a falu szélén, de rendkívül romos. Komoly fejlesztési lehetőséget jelent, korábban már szóba is került szálláshely fejlesztésként, akár csak maga Vejti település.

1. Mit tart erősségnek országos szinten, és mi Baranya megye erőssége?

Erősségnek tekinthető, hogy nyomdába került a Mecsek kiadvány, amely a Decathlonban is elérhető lesz (Mecsek, Villányi hegység, Szaporca, szabadidős kiadvány). Vízitúrákkal, gyalogtúrákkal érdemes lenne a családokat is megcélózni.

Az Aktív Magyarország sok területre megcsinálta már. A Nemzeti Parkok kaptak E-bikeket. Innen indult az együttműködés, hogy ezt Gáborék működtetik. Amikor felmerült a Mecsek kiadvány ötlete, akkor felkeresték őket, és így közreműködtek benne a MAKETUSZ-on keresztül. Zselicben is dolgoznak már. Egyedi kapcsolatokon keresztül történnek leginkább a dolgok.

2. Mit tart esetleg kiaknázatlan területnek, értéknek, melyre nem építünk kellőképpen? Miben szükséges fejlődünk, javulunk? Mit érdemes a fejlesztések során fókuszba helyezni?

Együttműködés és láthatóság területén vannak jelentős kiaknázatlan területek. Talán az orfűi TDM lehet jó és követendő példa, sok energiát tettek bele. Nagy hiányosság, hogy a jelenlegi ágazati szabályozás nem fordít arra figyelmet, hogy a dedikáltan turizmusból származó bevételek legalább egy része valóban az ágazatba vissza legyen fordítva. Pl. Ausztriában a turizmusból befolyó bevételeket visszaforgatják, így fenntarthatóvá válhat a rendszer, amiből jön bevételek, azt fejlesztik. Sajnos ez nálunk még nem így működik.

Jó kezdeményezés az Amazon projekt, amely német-osztrák-svájci piacról hoz vendégeket. (Amazon of Europe Kerékpáros Túraútvonal <https://aoebiketrail.com/hu/home-hu/>) Ebben vannak működő együttműködések, hogy a kerékpáros feltételek adottak legyenek. Szlovénekkal vannak szerződésben. Nemzeti Parkkal nagyon régóta van együttműködés, kedvezményeket tudnak igénybe venni.

3. Hogyan látja a támogatási rendszert ezen a területen? Mit javasol változtatni, javítani?

A jelenlegi támogatási rendszer sajnos torzulást okoz, mert pontszerű fejlesztések valósulnak meg továbbra is, amelyek nincsenek hálózatba szervezve. Kerékpáros fejlesztéseknél ez elképesztő nehézséget okoz, hogy nem tudunk turisztikai terméket létrehozni. Ez már befolyásolja a fenntarthatóságot is. Fordítva ülünk a lovon, nem jó ötletre keresünk forrást, hanem forráshoz igazítja mindenki a fejlesztést. Nehéz a jó ötletre forrást találni.

Az egész Ormánságban probléma, hogy van egy kb. 50 km terület, ahol teljesen hiányoznak a szolgáltatások. Szolgáltatási gap van, közben pedig valahol 2 órát kell várni az ételre, nincs kiszolgáló infrastruktúra, hiányoznak a helyi vállalkozók, akik belevágnának. Az Ormánság tele van mozgóbollal, lehet őket kellene bevonnani ebbe a rendszerbe.

Korábban úgy működött a túra, hogy a csoport vitte magával az élelmet. Ezt a régi romantikát a mai turisták már nem akarják. Azt várják el, amit a sípályán tapasztalnak, hogy tudjon inni egy hűtött sört, fröccsöt, legyen friss étel és kiszolgálás.

4. Milyen más, akár külföldi vagy hazai jó példát ismer, amit érdemes lenne megfontolni Baranya megyében is?

Kártyarendszer nagyon fontos lenne. Ahol működik már (pl. Karinthia) ott lógnak a kártyák, adott kedvezményekkel. Volt erre korábban terv, hogy a Mecsekerdő, a Nemzeti Park, akár a pécsi autóbusz vonalokon is működött volna az egyes attrakciók között.

5. Mi a fejlődés gátja?

Jó szakemberek kellene, és jól meg kell őket fizetni. Marketing nagyon kellene, hogy láthatóvá váljon a megye. A Helien Utazási Iroda nagyon küzd, hogy eladja pl. a Dráva környékét. Toscanát és több hasonló helyet könnyen el lehet adni, mert bevezetett brand. A mostanában kiépült új infrastruktúra hasonlóan jóvá teszi ezt a környéket is, de nincs központi marketing, így sajnos lekerültünk a térképről. A vállalkozók biztos, hogy szívesen finanszírozzák akár részben akár egészben, ha látszik, hogy honnan térül meg számukra a befektetett összeg. Az E-bike túra jó példa erre a helyzetre. Az Aktív Magyarország program egy ideig jól reklámozta, utána elengedte a dolgot, így most nincs országos marketing mögötte.

6. Kik lehetnek azok a szereplők (személyek, szervezetek), akik segíteni tudják a megye turizmusának fejlődését?

Mecsekerdő, Nemzeti Park, de a megyében az aktív turizmusból nagyon kevesen vannak benne. Kisebbségi egyesületek vannak, amelyek méretüknél fogva nem jelentősek. Mohács fontos szereplő (hotel + Selyemgyár), a Szinergia Egyesület, a Túrabázis, az Iparkamara idegenforgalmi bizottsága. Pécsi Tudományegyetem Egyetem – Gonda Tibor, Raffai Zoltán. Orfűi TDM-el jól együtt lehet működni.

3.4. MAGYAR LOVAS TURISZTIKAI KÖZHASZNÚ SZÖVETSÉG

Interjúalany a szervezet részéről: Hegyi Zsuzsa (Magyar Lovas Turisztikai Közhasznú Szövetség) továbbá a Mecseki Csendő Vendégházak tulajdonosa, üzemeltetője

Interjút készítő neve, szervezet: Miklós Mónika, MSB Zrt.

Dátum, helyszín: 2022.07.18. online

1. Hogyan látja a turizmus helyzetét általánosságban, és hogyan látja a hazai turizmust, ezen belül pedig Baranya megye helyzetét?

Kontraproduktív és erőtlén a meghatározó turisztikai attrakciók esetében a vezetés. Erősebb és szakmaibb turisztikai kommunikáció kellene az egyedi attrakciók esetében is, és térségi szinten is. A szolgáltatók közül kiemelkedően jó példa a megyében Bikal, mely folyamatosan próbál frissülni és megújulni és fejleszteni a szolgáltatásait.

Sajnos a fenntarthatóság sem hangsúlyos eléggé a megyei szolgáltatók esetében. Sokszor olyan fejlesztéseket valósítottak meg, melyek működtetéséhez is komoly hitel terhet kell vállalni, energetikai szempontból sem tartható hosszú távon ez az irány. A mindennapi működés során nem figyelnek azokra a megoldásokra, amelyeket kevesebb munkaerővel, kevesebb energiával, rezsivel lehet ellátni, de ugyanazt a minőséget tudja (pl. kisebb vízigény, kevesebb munkaerőt igényel, automatizált stb.). A 10-20-30 évvel ezelőtti rendszereket használunk most is. Nem figyelnek az ésszerű megoldásokra, melyek máshol már működnek. Családosok is egyszerűbb és ésszerű megoldásokat igényelnek, nem a luxus számít elsősorban, hanem ésszerű egyszerű megoldások, melyek több generációnak nyújtanak élményt. Országos szinten a személet nem jó, nem jó irányba megyünk. Az energia válság komolyan fel fogja borítani ezt a piacot is, továbbá az ukrán háború miatt is új időszak kezdődik. Új alapokra kell helyezni a turizmust. A nemzetközi trendek is mások lettek. Egyre inkább előtérbe kerülnek a belföldi, fenntartható, megfizethető dolgok. A külföldi luxus utazások nagy általánosságban háttérbe fognak szorulni és várhatóan fel fog értékelődni a könnyebben és olcsóbban elérhető belföldi utazás.

2. Mit tart erősségnek országos szinten, és mi Baranya megye erőssége?

Mélyen alulteljesítünk ahhoz képest, hogy milyen értékei, adottságai vannak a megyének, így véleményem szerint innen csak növekedni lehet. Aktív és zöld turizmus nagyon nagy erőssége lehet a térségnek. A természeti környezet csodálatos, ez nagy érték. A közeljövőben a pénztárca is ebbe az irányba tolja az embereket. Itt is növekszik ez az igény. Hátrányunk sajnos, hogy nincsenek meg még az útvonalak, a garantált pontokkal (étkezés, toalett stb.). Ez egyre fontosabb a családos és középkorú korosztályban is. Fontos a megfelelő kitáblázás, a tájékoztatás, a tervezhető programok és útvonalak megléte. Megvannak az alapok, szépek az erdei utak, a túraútvonalak, tiszta erdei utak, Mecsekerdővel jól lehet együttműködni. A fürdők is jók a megyében. Jók az adottságaink, azonban szükséges lenne az ezek közötti együttműködés, a kialakított csomag ajánlatok, az átláthatóbb tájékoztatás és információ nyújtás a vendégeknek.

3. Mit tart esetleg kiaknázatlan területnek, értéknek, melyre nem építünk kellőképpen? Miben szükséges fejlődünk, javulnunk? Mit érdemes a fejlesztések során fókuszba helyezni?

Új nagyívű fejlesztésekre nincsen szükség a megyében. Az energetikailag fenntartható fejlesztésekre szükséges koncentrálni, a már meglévő infrastruktúrát kell ilyen szempontból tovább fejleszteni, automatizálni. A működtetési költségeket redukálni szükséges. Ez azért is fontos, mert ha olyan nehéz időszak jön amikor gazdasági visszaesés lesz, akkor a működtetés ne vigye a pénzt úgy, hogy nincs azzal szemben bevétel. Emellett természetesen a profitszerzés is fontos, de fel kell készülni a nehezebb időszakokra. Egyszerű racionalizálási módszerekkel jelentős költséget meg lehet takarítani.

A 4 évszakos működés a magas rezszi miatt életveszélyes. A hidegebb időszakban a fűtési költség egyre kritikusabb kérdés lesz. Érdemes ezzel kapcsolatban jó példát megnézni, Dél-Tirolban pl. ügyeleti rendszerben maradnak nyitva, megállapodás alapján, hogy éppen ki szolgáltat adott napon. Térségi ügyeleti rendszert érdemes működtetni a kisebb helyeken!

4. Milyen más, akár külföldi vagy hazai jó példát ismer, amit érdemes lenne megfontolni Baranya megyében is?

Jó példa volt a Villányi Borút, amelynek az indulása, felépülése, történelme mintaértékű dolog volt.

Nekem is van a környékbeli vállalkozókkal 8-10 emberrel együttműködés (pl. teltház esetén lehet a vendéget tovább küldeni), időszakonként egyeztetünk együttműködési lehetőségekről és tapasztalat megosztás történik. A szakmai együttműködés is nagyon nehézkes. Az információk és tudás megosztása nehéz, mert a fogadóképesség sem természetes.

5. Mik lehetnek azok a szereplők (személyek, szervezetek), akik segíteni tudják a megye turizmusának fejlődését?

A megyei szintű kommunikáció sokat tud segíteni, viszont csak szakmai kontrollal szabad működtetni. Minőségbiztosítás fontos lenne, egy szoros ellenőrzéssel, ne legyen minden szereplő automatikusan kijánlva garantált programokkal. Értékelési rendszert kellene bevezetni, ugyanis kontraproduktív, ha mindenki alpból minden háttérrel és támogatást megkap. Ki kell emelni a jókat, és a többiek akarjanak oda tartozni.

Garantált programok megléte kiemelt jelentőségű, annak érdekében, hogy a vendég tudja mikor hova lehet menni, mire lehet rászervezni. Ez alapján lehetnek a helyi kapacitásokat jól kihasználni és optimalizálni. A Szállás.hu portálon ez jól működik.

Az együttműködés a szolgáltatók között megvalósítható lenne még az üzemeltetés támogatása területén is. Például jó lenne, ha elérhetőek lennének olyan üzemeltető cégek, amelyek a vidéki kisebb cégeket tudnak segíteni a működésben (pl. földmunka gépe van, vihar esetén tud segíteni kidőlt fák miatt). Ésszerű lenne egy adatbázist működtetni a szolgáltatók felé ilyen cégekből, akik a háttér infrastruktúra karbantartása, javítása esetén kereshetőek referencia háttérrel.

6. Ön szerint milyen a lovasturizmus helyzete jelenleg Baranyában, hogyan illeszkedik a kínálatba?

A lovasturizmus egy rés piac, nagyon speciális vendégkörrel, mely főként (90%-ban) 8-16, és 20-40 év közötti lányokból, nőkből áll. Általában magas költési hajlandóságú/képességű célcsoport. Mivel Baranyában nem elég magas színvonalúak a szolgáltatások, az ár-érték arány megtartása miatt a bevételek is ezzel arányosak. Ebben jelentős potenciál van, a színvonalasabb szolgáltatások arányosan több bevételt jelenthetnek. A vidéki, szelíd, aktív turizmus meghatározó, imázs alkotó része a lovasturizmus. Az emberek a szabadsággal, a természettel egygyé válással azonosítják elképzeléseikben, hiszen a lovasturizmus valóban ezt az élményt nyújtja. Baranya adottságai kiválóak, különösen a Nyugat-Baranya – Zselic térségében. Itt szelídebbek a dombok, melyeket nem szövi át műút, nem vágja ketté autópálya, mint Baranya más térségeit. A vidék magasan erdőszült, kevésbé meghatározó az agrár kultúrtáj. Ez a térség egyes szegmensekben országosan jó hírnévvel rendelkezik. Ilyen például a távlovassport, aminek országos bajnoksága is zajlik Bükkösd térségében, vagy épp a Magyar Vágta, melyen Baranyából országos helyezéseket a bükkösi lovak és versenyzők értek el eddig, több évben is. Az egész éves edzőtáboroztatás, sport és hobbi lovasok felkészítése terén jelentős a potenciál. Ehhez a megfelelő szakemberek (korábbi magyar bajnokok, megfelelő végzettséggel, rajtengedéllyel, stb.) is megvannak. Szakmailag erős, potens pontok még Babarcszőlős, Sásd.

Baranyában az országosnál jobban szervezett a civil és hobbi lovas közösség, amit számos, visszatérő nagy rendezvény fémjelez (Országos Gyerek Lovas Találkozók, Vénasszonyok Nyara Derby, stb.) Ebben is jelentős potenciál rejlik, mivel a hobbiló tartó réteg akár 50-70 km-es körzetből is mobilizálható a szervezett, közösségi lovas túrázásra, vagy más, természetben, erdőben zajló lovas közösségi eseményekre.

Gondot jelent, hogy a lovas szolgáltatók mindössze 30-40%-a rendelkezik hatósági engedéllyel, és még kevesebb lovas turisztikai minősítéssel. Sajnos az illegális szolgáltatásokat senki nem ellenőrzi. Össze kellene kapcsolni az engedélyező hatóságot, és a NAV rendszerét az illegálisan működők kiszűrésére.

7. Milyen a kereslet-kínálat egyensúlya?

Ha van nívós, unikális a kínálat, ha jó a termék, akkor megjön hozzá a kereslet is. Maga az unikális kínálat generálja a keresletet, ha megfelelően, célzottan zajlik az információfolyam a lehetségekről. Szerintem jelenleg a potenciál 10%-os kihasználtsággal zajlik.

8. Melyek lehetnek a legfontosabb fejlesztési irányok a lovasturizmus tekintetében?

- a szolgáltatási színvonal és az időjárásfüggetlenség fejlesztése (nem új szolgáltatók kellenek, hanem a meglévők fejlesztése szükséges)
- lovas turisztikai utazásszervező, rendezvényszervező vállalkozás (kizárólag vállalkozás, nem TDM szervezet, vagy civil szervezet) beindítása a súlyponti térségben (melyre magam is erősen aspirálok), és ez által a vendégáram generálása országos és nemzetközi szinten is.

9. Mik a hiányosságok, milyen pénzügyi vagy más jellegű támogatás szükséges a szolgáltatások fejlesztéséhez?

- nívós képzések és minősítések támogatása
- minőségbiztosítás a Magyar Lovas Turisztikai Közhasznú Egyesület égisze alatt
- a legális és minősített szolgáltatók színvonalnövelő és időjárástól függetlenítő fejlesztéseinek támogatása
- a hálózatosodás, a lovas túra útvonalak fejlesztésének támogatás (TOP Plusz 1.1.4)
- egy lovas turisztikai utazási iroda és rendezvényszervező vállalkozás létrejöttének és működése első évének támogatása (IT fejlesztés, térinformatikai feladatok – pl. digitális térkép készítés, túravezetői appok fejlesztése, stb)

10. A lovasturisztikai ágazatot is érintik humán erőforrás problémák?

Az utóbbi 10 évben mértéktelenül zajlott a térségben a lovas túravezetők képzése, ami az adott képző szervezet megélhetési tevékenysége volt, de színvonalában és a résztvevők szelekciójában nem képviselte az elvárható szakmaiságot. A szakmailag megfelelő képzést a jövőben kizárólag a Magyar Lovas Turisztikai Közhasznú Egyesülettel együttműködve javaslom megvalósítani. Sajnos a lovardákban is jellemző, hogy a megfelelő fizikai munkaerő hiánycikk. Akik jelen vannak folyamatosan fluktuálnak, képzetlenek, elszippantja őket a jobban fizető építőipar, stb. A családi vállalkozások fenntarthatósága reményteljesebb. Ahol a szolgáltatást nem a tulajdonos végzi, ott nincs konstans, garantálható színvonal. Támogatást kizárólag családi vállalkozásoknak adnék.

3.5. AKTÍV- ÉS ÖKOTURISZTIKAI FEJLESZTÉSI KÖZPONT NONPROFIT KFT.

Interjú alanyok a szervezet részéről:

Matoltsy Zsolt, ÁÖFK; (projektvezető)

Bauer Ádám, ÁÖFK (projektmenedzser)

Interjú készítőik neve, szervezet: Miklós Mónika, MSB; Staub Richárd, BMÖH;

Madár Miklós, MSB

Dátum, helyszín: 2022.07.28., online

1. Mit tart erősségnek országos szinten, és mi Baranya megye erőssége?

Matoltsy Zsolt: Nem rég voltunk bejárásos Zselicben, itt helyi stratégiánk is készül, ezt a területet Baranya megye egyik potenciáljának tartom. Aktív turisztikai szempontból jó adottságokkal rendelkezik, fontos, hogy nagyobb hangsúlyt kapjon a fejlesztések során.

Bauer Ádám: A Nemzeti Aktív Turisztikai Stratégiában alapvetően a térségi gondolkodást tartottuk az egyik legfontosabb alapelvnek. Baranya megyét 4 olyan térség is érinti, amit ebben a stratégiában potenciális aktív turisztikai térségként megjelöltünk, ezek a Zselic, természetesen a Mecsek, az ugyan kisebb kínálattal rendelkező, de borturizmussal kiegészülő Villányi hegység és a Dél-Duna. Ahogy Zsolt is mondta, jelenleg készül stratégia a Zselicre, amit a jövőben a Mecsekre is szeretnénk folytatni. Országos szinten 18 db 3-4 napos és 8 db 1-2 napos tevékenységet biztosító turisztikai térség van, idővel ezek mindegyikére szeretnénk elkészíteni egy-egy stratégiát, helyi szereplőkkel, önkormányzatokkal partnerségben.

2. Miben szükséges fejlődünk, javulunk? Mit érdemes a fejlesztések során fókuszba helyezni?

Bauer Ádám: Fontos, hogy ne pontszerű fejlesztések valósuljanak meg, hanem összehangolt fejlesztések. A 18+8 térség mindegyikében szükség lesz egy szervezetre, ami biztosítja a stratégia megvalósulását, a fejlesztések koordinációját.

Matoltsy Zsolt: Mindenképp szükséges a fejlesztések koordinációja. A TOP 1.1.4 esetében könnyebb, hiszen eleve hálózatos fejlesztéseket támogat, de a TOP 1.1.3 esetében fontos erre odafigyelni. Az előkészületekkel nem érdemes januárig várni, ha aktuális lesz a felhívás tartalma, akkor el fogom küldeni az érintetteknek. Megye részéről is fel kell állítani egy prioritást, milyen tevékenységeket támogat.

Bauer Ádám: Érdemes már a tervezés folyamán olyan fejlesztési csomagban gondolkodni, ami kifizethető lesz, illetve fenntarthatóan működtethető.

Matoltsy Zsolt: Legideálisabb, ha már most van egy szervezet, amely koordinálni tudja a fejlesztéseket.

Bauer Ádám: Mátrában létrejött ilyen TDM szervezet vagy a Kőrösön meglévő szervezet tudta ellátni az ilyen feladatokat, de ebben az esetben is szükséges volt a szervezetfejlesztés, hogy a stratégiában foglaltakat meg tudják valósítani. A szervezetfejlesztéshez tudunk segíteni forrásbevonásban, ez alapvetően csak hazai forrásból valósulhat meg. Ezért is lenne jó, ha már létező szervezetet lehetne fejleszteni, mert ez sokkal fenntarthatóbb lenne. A kezdőlökést követően azonban önállóan kell lennie a szervezetnek, ehhez helyi szereplőknek meg kell látniuk ebben a lehetőséget, hogy biztosítsák a finanszírozást.

3. Az együttműködést milyen formáját javasoljátok?

Matoltsy Zsolt: Megmarad a konzorciumi partnerség, a legelőnyösebb, ha ötleteket, elképzeléseket gyűjt a megye. Ha körvonalazódott az elképzelés, onnantól ütemezett együttműködésben koordináltan folytathatjuk a munkát a szereplők bevonásával.

3.6. DUNA-DRÁVA NEMZETI PARK

Interjúalany a szervezet részről: Závoczky Szabolcs, igazgató
 Interjút készítőik neve, szervezet: dr. Madár Péter, MSB Zrt. Madár Miklós, MSB Zrt.
 Dátum, helyszín: 2022.05.09., Pécs, DDNP.

1. Mennyire érzed funkcionálisnak a jelenlegi forrás allokációs rendszert, milyen változtatásokat tartasz indokoltnak?

A DDNP állami szereplő, költségvetési szerv, de saját bevételekkel is rendelkezünk (turizmus, mezőgazdaság, vadászat, erdőgazdálkodás). Az államtól érkező működési támogatások a működési költségek csupán egy részét teszik ki, ezt egészítik ki a saját tevékenységekből származó bevételek, azonban ezek kizárólag a működési költségek (repsi, bérek stb.) fedezésére elégségesek. A fejlesztéseket minden esetben pályázati forrásból valósítjuk meg. 2004 óta sok uniós forráshoz jutottunk, elsősorban KEOP, KEHOP, DDOP, IPA, Interreg pályázati konstrukciók keretében. Ezek közül volt, ami kifejezetten ránk volt kiírva, de sok esetben kétséges volt a pályázatok kimenetele, volt, hogy sok munkát fektettünk egy-egy pályázatba, de nem részesültünk támogatásban (IPA, Interreg). Összességében a jelenlegi működés hatékonynak ítéltető, az évek során egy pályázati osztályt is kiépítettünk, akik ellátják a szakmai feladatokat.

2. Milyen együttműködések folytat a szervezet?

A DDNP számos önkormányzattal folytat együttműködést, azonban ezek mértéke, eredményessége nagyban függ az egyes önkormányzatok kondíciójától, ugyanis nem minden önkormányzat rendelkezik a fejlesztések megvalósításához szükséges erőforrásokkal. Például Mohács, vagy Siklós esetében megvan a szükséges felkészültség, (saját forrás és humánerőforrás) de sok önkormányzat esetében egy pályázat összeállítása is gondot okoz. Vállalkozásokkal is jelentős együttműködések folytat a DDNP. Több alvállalkozói, üzemeltetői, tevékenység kiszervezésére vonatkozó együttműködésről beszélhetünk, de vendéglátás, mezőgazdaság terén is sok cég szolgáltatását vesszük igénybe. A Magyar Turisztikai Ügynökséggel gyakorlatilag nincsen kapcsolatunk, azonban a kerékpározásért és az aktív kikapcsolódásért felelős kormánybiztossággal finanszírozási és egyéb együttműködést folytatunk.

Nemzetközi együttműködések terén azonosítható potenciál, ez jelenleg többségében a határon túli, szintén védett területekkel való együttműködésekben, keresztpromócióban valósul meg. Vannak közös pályázatok, de a határon átnyúló projektek több szempontból is nehézkesek, jelentős probléma, hogy a határ túloldalán fekvő területek is kedvezőtlen infrastrukturális adottságokkal bírnak, valamint a szolgáltatások terén is tapasztalhatók hiányosságok, továbbá Horvátország esetében a hatóságok működése is akadályt jelent.

3. Mit tartasz esetleg kiaknázatlan területnek, értéknek, melyre nem építünk kellőképpen? Miben szükséges fejlődünk, javulnunk? Mit érdemes a fejlesztések során fókuszba helyezni?

A vízi turizmus nagyon dinamikusan fejlődő terület és Baranya jó adottságokkal rendelkezik ezen a téren, amelyekre lehet építeni. Szükséges az infrastrukturális feltételek fejlesztése, ugyanis jelenleg ezek csak minimálisan adóttak, legfeljebb sátrazással, nomád körülmények közt oldható meg egy ilyen túra, ezzel pedig csak egy szűk réteg érhető el. A másik jelentős potenciállal bíró terület a kerékpáros turizmus. E tekintetben nagyjából az infrastrukturális feltételek is adóttak, már csak nagyon rövid szakaszok hiányoznak, hogy egy teljes folyómenti túra kivitelezhető legyen, melyhez akár alsóbbrendű utak is megfelelőek lehetnek, csupán felfestésre van szükség. Elsősorban a kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése szükséges, ezek megfelelő színvonalú megszervezése, valamint indító pontok, parkolók megteremtése.

Számos nemzetközi jó példa nevesíthető Ausztria, Németország, Csehország tekintetében, ahol telefonos applikáció segítségével lebonyolítható egy ilyen folyómenti kerékpár túra. Ennek elérése lenne a cél Baranyában is. A Nemzeti Park ezen a területen jelenleg is involvált, vannak elektromos biciklijaink, ahol komolyabb infrastruktúrával jelen vagyunk, ott ezeket lehet kölcsönözni.

4. Mi a fejlődés gátja?

Nagy problémát jelent a DDNP számára, hogy a foglalkoztatotti létszám rendeletileg maximált, így egyes fejlesztések megvalósításához szükséges plusz humánerőforrást nem vagyunk képesek biztosítani, hiába áll akár rendelkezésre az ehhez szükséges anyagi forrás. Erre jelenleg a fejlesztések működtetésének vállalkozói formában történő kiszervezése jelent megoldást, azonban a megfelelő alvállalkozók körének szűkössége okán ez sem képes a problémát maradéktalanul orvosolni. Mindezek fényében elmondható, hogy a DDNP a működtetés terén elérte lehetőségeinek felső határát.

5. Milyen konkrét fejlesztési elképzelésekkel rendelkeztek?

- Jelenleg Pécsváradon, a volt lőtér területén zajlik infrastruktúrafejlesztés KEHOP pályázat keretében. Játszóter, szabadidőpark kerül kialakításra, aminek egyik célja, hogy Zengőről némi terhelést tudjon átvenni.
- Dráva menti környéken egyelőre csak előzetes beszélgetések történtek, de vannak megfelelő ingatlanok, feltételek, van mozgástér a fejlesztésekre.
- Mecsek körül elsősorban Abaligeten vagyunk jelen nagyobb infrastruktúrával. Itt a barlang felett van volt-tüdőgondozó épülete, mely jelenleg funkció nélküli. Itt egy egész éves egészségturisztikai projektet megvalósítását tervezzük, az Abaligeti-barlang gyógybarlang, különböző tüdőbetegségek kezelésére alkalmas. A kereslet most is jelen van a település magán szálláshelyein, lehetne erre magántőkéből (állami lökettel) építeni szolgáltatást, reggeli órákban meg megkapnák barlangot gyógyászati foglalkozásokra. Budapesten vannak jó példák, ahol barlangra épült ilyen szolgáltatás.
- Mohács és Kölked közt épült egy iroda, itt egy állattartó telep kialakítására irányuló projekt van előkészítés alatt.
- Kölkeden a Fehér Gólya Múzeum épülete nagyon rossz állapotú, ezzel kapcsolatban előkészítés alatt van egy zöldmezős beruházás, már látványtervek is készültek.
- Jó lenne Mohácsra egy komoly kerékpáros kiszolgáló helység kialakítása, ezzel kapcsolatban már egyeztetünk a polgármesterrel. Vízi turizmus nehézkesebb, eleve csak lefele lehet gondolkodni, de a határnál nincs megfelelő kikötőhely, tehát itt nagyszabású infrastrukturális beruházás lenne szükséges.

3.7. MECSEKERDŐ ZRT.

Interjúalany a szervezet részről: Ripszám István vezérigazgató

Nagy Gábor - turisztika, kommunikáció, Mecsekerdő Zrt.

Szénási Miklós - pályázatok, fejlesztések, Mecsekerdő Zrt.

Interjút készítőik neve, szervezet: Dr. Madár Péter, Muth Benedek, MSB Zrt.

Dátum, helyszín: 2022.05.02., Pécs

1. Hogyan látja a turizmus helyzetét általánosságban, és hogyan látja a hazai turizmust, ezen belül pedig Baranya megye helyzetét?

Mi elsősorban nem a turizmusból élünk, ugyanakkor egyre inkább érint minket az idegenforgalom, ezen belül is a bakancsos turisták. Látható a növekvő terhelés, ezért az olyan helyszínek, mint például Kisújbánya, Óbánya vagy Hosszúhetény nagy figyelmet érdemelnek mind infrastruktúráis, mind logisztikai értelemben. Nagyon fontos, hogy programot tudjon adni a térség, ez olyasmiről, amiben nem járunk élen, és ezeknek a programoknak az összehangolására kellene nagy hangsúlyt fektetni.

A Mecsekerdő Zrt. szerepét a háttérország biztosításában látom. Mivel területileg érintettek vagyunk, nagyon fontosnak gondolom az infrastruktúra teljeskörű átgondolását és szimultán fejlesztését. Nem önmagában egy-egy elszigetelt attrakció, hanem az odavezető út, kiszolgálás stb. fejlesztése kell legyen a cél.

A működési területünkön a falusi turizmushoz kapcsolódóan megfelelőnek gondolom a szálláshelyek számát. A kérdés inkább az volna, hogy akik ide akarnak jönni, azok miért akarnak idejönni? Milyen programokon tudnak részt venni? Szerintem erre jó példa a Zengő-kilátó, ami nagyon messziről idevonzza a turistákat, utána megnézik Pécsset, Villányt stb. Azt látom, hogy ezek a különböző intenzitású és különböző impulzusokat adó élmények jól összehangolhatóak. Ebből mi a természeti környezet, illetve az ahhoz köthető célpontokat tudjuk gondozni, fejleszteni. Ezeknek sem a száma, hanem a jó pozícionálása, például a kisújbányai üvegharang, ami önmagában egy unikális vonzerő. Ebben van nekünk is tennivalónk, és úgy gondolom, hogy közre tudunk működni.

Manapság a Covid és az egészséges életmód trendjeinek köszönhetően a hazai turizmus felé ível, rengeteg ember jár az erdőbe. Ezzel kapcsolatban a teendő, hogy kitaláljuk, mit kínálunk nekik. Ebben van érezhető lemaradásunk, ugyanis előbb ér ide az érdeklődés, mint hogy irányítani tudnánk azt az egyes attrakciók, programok és látványok irányába.

2. Mit tart erősségnek országos szinten, és mi Baranya megye erőssége?

Természetesen eszembe jutnak az erdészeti vonatkozások, de nem ez a fő vonzereje a megyének. Azt gondolom, hogy a török hagyaték erősen jelen van itt, van is benne további potenciál (Szigetvár, Mohács stb.). A Villányi borvidék esetében sokkal több lehetőség nincs, mint amennyit jelenleg is kihozunk belőle.

NG: Én is úgy vélem, hogy a kulturális és földrajzi adottságok – belecsatolva az ökoturizmust - komplex rendszerben való kezelése a követendő irány, és ezek együttes infrastruktúráját kell fejleszteni.

SZM: Baranya megye rendkívül sokszínű, unikális terület. Az ide látogató turisták részt vehetnek olyan jelentős kulturális eseményeken, mint például a Busójárás, elmehetnek a Villányi hegységbe, ami egyedi növényvilágot kínál és a borvidéket, a kulturális sokszínűség is jelen van (svábok, sokácok), gazdag gasztronómia és kultúrtörténeti látványok, és még sokáig lehetne sorolni. Ezek a tényezők mind a megye erősségét mutatják.

3. Mit tart esetleg kiaknázatlan területnek, értéknek, melyre nem építünk kellőképpen? Miben szükséges fejlődünk, javulnunk? Mit érdemes a fejlesztések során fókuszba helyezni?

NG: Kiaknázatlan területnek tartom a bányákat, bányászatot, amely Pécs és Komló történelmi hagyatékához szervesen hozzátartozik. Emlékhelyek bár vannak, de élményszerű látványok nincsenek. A bányák működésének leállításával érthető biztonsági okokból mindent eltömedékeltek, de egy látogatható akna vagy tárna erős attrakció lehetne. Sajnos ez a lehetőség már nem él, ugyanis ilyen jellegű fejlesztés finanszírozása a jelenlegi helyzetben túlságosan sok pénzt igényelne.

Ezen túlmenően kihasználatlan potenciálként látom az üveges mesterséget. Pusztabányán található Közép-Európa legjobb állapotban fennmaradt üvegcsüre, ami Németországból, Hollandiából vonzza az érdeklődőket. Ez nyilván szűk célcsoportnak értékelhető, de ha élményszerűvé tudjuk tenni, akkor még több embert ide lehetne csábítani vele.

SZM: Az egyes települések, térségek látványainak, eseményeinek, programjainak és akár vendéglátó szolgáltatóinak összegyűjtése egy applikációba vagy kiadványba szerintem nagyon lendítene a turizmuson. A rengetek unikális látványt nincs megfelelően összekötve, így az ide érkezők nehezen tudják összeállítani a programjukat.

4. Hogyan látja a közsféra szereplőket ezen a területen Baranyában? Mit javasol változtatni, javítani?

Mi a közsférával leginkább az engedélyeztetések, műszaki, településfejlesztési kérdések és közmű kapcsán találkozunk. Új zöldmezős beruházások nem jellemzőek a területünkön. A szálláshelyként funkcionáló házaink engedélyeztetése mindig gördülékenyen történik, ha problémával fordulunk feléjük, mindig segítenek, nincs hiányérzetünk ebben a vonatkozásban. Az Orfűi Önkormányzattal jó a kapcsolatunk, támaszkodunk egymásra. Hosszúheténnyel és Pécsvárral is jól tudunk együttműködni.

Az infrastruktúra átgondoltságában kellene nagyobb fokú együttműködés, ugyanis sok esetben nem tudunk arról, hogy milyen támogatási forrásokhoz férnek hozzá, és nem biztos, hogy optimálisan pozícionálják ezeket. Sokszor az önkormányzatok a saját területeiken kívül nem tekintenek, és nem igyekeznek együttműködni más szereplőkkel. Ennek a problémának és hiányosságnak a kezelésére a Mesés Mecsek társulás egy jó kezdeményezés, ahol a kisebb szereplők megszólítják egymást, közösen ötletelhetnek és kialakulhat a szinkronitás a munkájukban.

5. Hogyan látja a megyei piaci szereplőket ezen a területen? Milyen kapcsolata van a piaci szereplőkkel? Mit javasol változtatni, javítani?

Jó példa a piaci szereplőkkel való kapcsolatra az Orfűi Malom. Az orfűi vendégházainkban megszálló turisták jellemzően látogatják a Malmot és a helyi programokat, akár napi szinten étkeznek is ott.

6. Hogyan látja a támogatási rendszert ezen a területen? Mit javasol változtatni, javítani?

Mi először az Országos Kékkör kapcsán kerültünk támogatott szerepkörbe (konzorciumi partnerként). Az asszisztencián túl nem jutott ránk más feladat, de ez nem probléma, a mi érdekünk a célok elérésének támogatása. Továbbá turisztikai fejlesztések finanszírozására jutottunk támogatásokhoz az Aktív- és Ökoturisztikai Fejlesztési Központ által kiírt pályázatok révén. Ezekon kívül saját forrásból tudunk előre lépegetni, de a felhasználható keret többnyire a fenntartást támogatja.

Elsősorban meglévő ingatlanok fejlesztésében gondolkodunk, aminek kapcsán egyre nagyobb problémát jelent, hogy egy ennyire régi épület felújítására közbeszerzést írjunk ki, ugyanis megbecsülhetetlenek a munkálatok során potenciálisan felmerülő egyéb, mindenképpen javításra szoruló problémák. Ehhez kapcsolódóan további nehézségeket okoz, hogy mikor egy fejlesztés műszaki tartalmára elkészül a költségvetés és arra megkapjuk a támogatást, mire nekilátunk a munkálatoknak az árnövekedés mértéke miatt nem tudjuk a megítélt összeg keretein belül tartani a projektet. A korábbi normatív elszámolást felváltó költségtétel szerinti elszámolás ezt a problémát erősíti.

3.8. MECSEK EGYESÜLET

Interjúalanyok a szervezet részről:

Dr. Varga Tamás a Mecsek Egyesület ügyvezető elnöke,

Ripszám István a Mecsek Egyesület korábbi elnöke

Interjú készítőik neve, szervezet: Miklós Mónika, Pásztor Zsanett, MSB Zrt.

Dátum, helyszín: 2022.08.01., Mecsekerdő Zrt. 7623 Pécs, Rét u. 8

A Mecsek Egyesület célja tevékenyen részt venni a Mecsek hegység természeti értékeinek, turisztikai adottságainak további feltárásában és propagálásában, a természet- és környezetvédő munkában, a természetet és a környezetet védő szemlélet kialakításában általában, de különösen saját működési területén. Kiemelt feladata a szervezetnek a Mecsek élővilágának, természeti kincseinek megóvása, az egészséges életmódra való nevelés és az egészséges életmód népszerűsítése, továbbá célja támogatni a természet-, környezetvédelem és állatvédelem, műemlékvédelem érdekeit szolgáló szakmai törekvéseket, bányászati emlékek és emlékhelyek felkutatását.

A Mecsek Egyesület és a Baranya Megyei Természetbarát Szövetség (BMTSZ) meghatározó szereplője a megye turizmusának, hiszen ezek a legnagyobb tagsággal rendelkező természettel kapcsolatos szervezetek. Mindkét szervezet a hagyományos szervezett turizmus kategóriájába húzható be, azonban egyre népszerűbb az egyéni, szabad gondolkodású természetjárás, mint a szervezett túrázás.

Általánosan a különféle rendezvényeken keresztül sok emberhez el tud jutni a Mecsek Egyesület szervezete. Elsődleges cél, hogy elősegítsék az ökológiai gondolkodást, tehát a tudatformálás szerepe jelentős a turisztika szempontjából is. Emellett fontos a közönséggel kialakított kapcsolat, azonban jellemzőek a korosztálybeli problémák.

Jó irány például az Erdeivándor program, hiszen ezek a táborok során a résztvevő gyerekek megismerhetik a helyi természeti adottságokat, a gyönyörű természetet különböző szervezett útvonalak mentén haladva. Már az alapító okiratban is meghatározott volt, hogy az ifjúságot meg kell tanítani arra, hogy hogyan viselkedjenek a természetben. Az erdei tábor mintegy 4000 gyermeket ér el.

A Mecsekben a meglévő helyeket kellene összehangolni különböző túrák segítségével (Sikonda, Zobák, Dombay-tó).

Hatalmas potenciált jelent a szervezet és a Mecsek számára az egyetemisták megszólítása, hogy a hallgatók megismerjék a térséget, a helyi attrakciókat és a Mecseket. Például jó lehetőség lenne a túravezetés külföldi hallgatók számára is.

Üzleti alapon a Mecsek térsége köztudottan el van maradva. Ennek számos oka van, többek között az is, hogy nehéz tervezni a turistákkal és nehéz megállapítani, hogy mennyire lenne igény az infrastrukturális szolgáltatásokra (büfék, mosdók stb.), mert a legtöbb turista például hoz magával ételt, italt, így nehéz velük tervezni nyereséges működtetés szempontjából. Korábban a Mandulásnál működött büfé jól működött és a mai napig hiányolják az odaérkező fiatalok, egyetemisták és gyermekes családok.

Mindenképpen javasolt lenne az infrastruktúra fejlesztése, főleg a közlekedés szempontjából. A legtöbb turista kocsival vagy helyi tömegközlekedéssel érkezik a túraútvonalak kiindulási helyszínéhez. Népszerűsítés céljából facebookon hirdeti a Mecsek Egyesület a szervezett túrákat, a különböző programlehetőségeket, továbbá nyilvános eseményeket, élménybeszámolókat szerveznek, melyek további embereket vonzanak. Az egyesület tagsága szájhagyomány útján is terjeszti a fennálló programlehetőségeket és ezzel népszerűsíti a szervezetet.

Megmaradt a covid idején kialakult látogatószám az erdőben, erdei túraútvonalak, bicikliutak esetében, így ez megannyi kiaknázatlan lehetőséget foglal magába. A nem megfelelő úthálózatok miatt a kerékpáros fejlesztésekre is hatalmas igény van, ez megyei szinten nagy potenciált jelentene. Rengeteg látnivaló és attrakció található a megyében, a természeti adottságok is megfelelőek, csak nincsen mindez összhangban és megfelelően kommunikálva, így ezen kellene változtatni.

3.9. DÉL-DUNÁNTÚLI VÍZÜGYI IGAZGATÓSÁG

Interjúalany a szervezet részről: Bencs Zoltán, igazgató

Elérhetőségek: titkarsag@ddvizig.hu, +36 72 506 399

Interjút készítőik neve, szervezet: dr. Madár Péter, Madár Miklós, MSB Zrt.

Dátum, helyszín: 2022.06.07., Pécs, Vízügyi Igazgatóság.

1. Mit tart erősségnek országos szinten, és mi Baranya megye erőssége?

Baranya megye és a teljes Dél-Dunántúl nagy erőssége a természeti környezete, kiemelkedően szép tájak találhatók ezeken a területeken. Ami turisztikai szempontból, a Vízügyi Igazgatóság részéről kiemelhető, az az, hogy a Dráva táji adottságai mellett árvízvédelmi szempontból is előnyös, meglehetősen ritkán tapasztalható itt ilyen természetű probléma, ezáltal vízi turizmus fejlesztésére is alkalmas a folyó. A mi feladatunk a hajózási útvonalak, táblák, jelek fenntartása, ezek mellett hajókat tartunk fenn, a Dráván szinte egyedüliként. A kajakozáshoz, túrázáshoz szükséges engedélyek terén a [Duna-Dráva Nemzeti Park az illetékes](#).

A régióban megközelítőleg 700 tó található, azonban jelentős részük magánkézben van, ezekre nincs ráhatása a Dél-dunántúli Vízügyi Igazgatóságnak, továbbá a mecseki vizek kezelése sem tartozik a hatáskörünkbe. Néhány tó tartozik a mi kezelésünkbe, például a Herman Ottó-tó, megfelelő dokumentáció mellett, az ezekkel kapcsolatos hatásköröket szívesen átengedjük a helyi önkormányzatoknak.

2. Mit tart esetleg kiaknázatlan területnek, értéknek, melyre nem építünk kellőképpen? Miben szükséges fejlődni, javulni? Mit érdemes a fejlesztések során fókuszba helyezni?

A Dráva esetében, részben a korábbiakban taglalt jó árvízvédelmi kiépítettség okán, hosszú ideje nem valósult meg jelentős fejlesztés, nem áramlott ide forrás. Ez mindenképp egy kiaknázatlan területként azonosítható.

Ezek a folyómenti területek sok esetben kerékpározás szempontjából is hasznosíthatóak, vannak útajaink, a töltés jelentős szakasza kerékpározáshoz megfelelő burkolattal van ellátva. Ezek lezárására csak nagyon ritkán kerül sor, főként olyan időjárási körülmények esetén, amik egyébként is kizárják a számottevő kerékpáros forgalmat.

3. Hogyan látja a közsféra szereplőket ezen a területen Baranyában? Mit javasol változtatni, javítani?

Régi elképzelés, hogy a Dráva parton fekvő települések önkormányzataival egy közös megállapodási szerződés létrehozása, ami biztosítaná a közös gondolkodást és együttműködést a folyót érintő kérdésekben. Ezzel kapcsolatban már folynak egyeztetések.

4. Mi a fejlődés gátja?

A Dráva kapcsán jelentős problémaként, nevesíthető a folyó baranyai szakasza felett működő 22 erőmű, melyek jelenléte a helyi turizmus szempontjából is gátat jelent. Ennek oka, hogy például Őrtilosban a napi vízszintkülönbség másfél méter körül alakul, melynek hatására part beszakad, kimosódik, jelentős süllyedés történik. Ez ugyan kajakosokat kevésbé érinti, de a hajózást egyes szakaszokon ellehetetleníti.

Erre a problémára léteznek megoldások, azonban erős gazdasági érdekek fűződnek ezekhez az erőművekhez, de mindenképp foglalkozni szükséges ezzel a problémával. Ez Horvátország részéről is probléma, azonban ott is erős gazdasági érdek nehezíti a beavatkozást.

5. Kik lehetnek azok a szereplők (személyek, szervezetek), akik segíteni tudják a megye turizmusának fejlődését?

Minden olyan javaslatnak örülünk a turisztika terén, amiben együttműködhetünk, felkarolhatunk, turisztikai potenciállal bíró fejlesztési területből sincs hiány. Azonban az országos főigazgatóság hozzájárulása is minden esetben szükséges lesz.

3.10. PÉCS MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA

Interjúalany a szervezet részről: Kincses Márk Turisztikai osztály, osztályvezető
 Interjút készítő neve, szervezet: Dr. Gonda Tibor
 Dátum, helyszín: 2022. 07.01. Pécs, Corsó Hotel

1. Amennyiben optimistán tekintesz a város turizmusának a fejlődése elé, akkor mivel lennél elégedett 5 év múlva?

Legelőször is az Aquapark fejlesztését említeném, mert az radikális változást eredményezne a város turizmusában. Egyrészt létrejönne 100-150 új szállodai szoba a 4 csillagos kategóriában, ami akár 50-60 ezer vendégéjszaka növekményt is eredményezhet a város turizmusában. Olyan rendszerben gondolkodnak, melyben a wellness mellett megjelenik a versenysport és a sportturizmus is. A szálloda szükséges az Aquapark fenntarthatóságához. A versenyuszoda rendszer úgy lesz kiépítve, hogy országos és nemzetközi versenyeket is ide lehessen majd hozni.

A MICE további fejlesztéséhez szükséges lenne még szálloda fejlesztésekre. Fontos, hogy megkezdődött a Palatinus Szálloda modernizációja, ahol jelentősen bővülni fog a konferencia terem kapacitás. Ezen kívül a vásárcsarnok helyén várhatóan szintén egy hotel fog épülni. Ez újabb 100 szobát jelenthet. A városhoz került a múzeumi infrastruktúra, mellyel a következő 5 évben kell valamit kezdeni. Turisztikai attraktivitását növelni kell. A régészeti múzeum fejlesztése is megtörténik, az épület felújítása mellett a kiállítás minősége is javul. Fontos, hogy a belvárosban megszépül ez az épület is.

2. Mi a helyzet a repülő térrel?

Reptér fő infrastrukturális fejlesztése és bővítése fontos cél. Ha minden igaz, akkor hamarosan elkészül a döntés előkészítési anyag a kifutópálya hosszabbítás engedélyezésre. Ruzsa Csaba nagyon bizakodó ebben a kérdésben. Optimális forgatókönyv szerint az engedélyek kb. jövő év közepére el tudnak készülni. A fejlesztés a Paksi Atomerőmű tervezett bővítésével is összefügg, mivel velük együttműködésben valósul meg az előkészítés. Ez az anyag alapján a feltételes közbeszerzési eljárást el tudja indítani a város. Alpolgármester úr törekvése az, hogy valamikor 2023. második felében elindulhasson a járatindítás is.

3. A város számára meghatározó fontosságú kulturális turizmus területén mit terveztek?

A ZSÖK fontos attrakciója Pécs kulturális turizmusának. Ugyanakkor a belváros és a ZSÖK között nincs megfelelő fizikai kapcsolat. Szükség lenne arra, hogy valamilyen kortárs művészeti értékeket felmutató tematikus sétaút alakuljon ki a belváros és a ZSÖK között. Ehhez kapcsolódhat a Király u. rekonstrukciója. Én egy kerámia tematikájú útvonal kialakítását preferálnám. A ZSÖK esetében az is fontos, hogy ők adják a kulturális fesztiválok szervezési háttérét. Ehhez azonban nem áll a rendelkezésre a megfelelő mennyiségben és minőségben a professzionális fény és hangtechnika. Ezek beszerzése elengedhetetlenül fontos.

4. A város turizmusában volt időszak, amikor a Mecsek igen jelentős szerepet töltött be. Várható-e, hogy jelentősebb lesz a Mecsek szerepe Pécs város turizmusában?

Igen, feltétlenül. Csomagban kell ezt kezelni. Jó lenne egy elegáns, korszerű kemping, revitalizálni kell a vidámpark területét, és a sípálya kapcsán napirenden van egy műanyag pálya kiépítése. A Misina tervezett átépítése talán elindul idén ősszel, amihez a finanszírozást még korábbi TOP forrás biztosítja. Ehhez kapcsolódóan valósul meg a sípálya fejlesztési is. A Kisvasút fejlesztése is meg tud valósulni, a terveink szerint a Kistréig meg lehet hosszabbítani annak nyomvonalát.

5. Mit terveztek a turizmus marketing terén?

Pécs Nyitva és a kampányok kapcsán sok pozitív visszajelzést kaptunk. Ezért ezeket a jövőben is folytatjuk. Aktív szereplői szeretnénk lenni a jövőben is a város és turizmus marketingnek. Kreatív és újszerű megoldásokkal (pl.: bloggerek bevonása) szólítjuk meg a potenciális közönséget.

6. A Gasztroturizmus területén mi várható?

Intenzív marketing kampánnyal támogatjuk a helyi vendéglátás szereplőit. Megítélésem szerint színes a pécsi kínálat, és javul annak minősége. Együttműködünk a gasztro klaszterrel a vendéglátás fejlesztése érdekében. Az új vásárcsarnok is helyet fog adni gasztronómiai rendezvényeknek is, egy közösségi tér lesz. Nem csak a korábbi eladási funkció fog megjelenni, hanem a működésben nyitott lesz a város vendéglátásai felé is, és a funkciójához illő programokhoz is.

7. Hogyan tud kapcsolódni Pécs a megye turizmusához?

A közös intézményrendszer ma még nem formálódik, de mindenképpen szükség lenne rá. Egységes marketingre, közös márkáépítésre lenne szükség. A pécsi turistáknak szüksége van a megye kínálatára, a Baranya megye más településeire érkezőknek pedig a pécsi látványokra, és szolgáltatásokra. Akkor van létjogosultsága a megyei együttműködésnek, ha az MTÜ is beszáll forrással, mert csak így lehet fenntartható egy térségi desztináció menedzsment szervezet. Pécs számára is fontos a megyei attrakciók bevonása a kínálatba, ezért nyitottak vagyunk az együttműködésre. A fizikai kapcsolat megteremtésének egyik leglátványosabb módja a kerékpár útvonalak fejlesztése. Pécs intenzívebben be szeretne kapcsolódni a megyei kerékpárút hálózatok fejlesztésébe, amely egybe vág a 2030-as klíma célunkkal is. Akár a régi vasútvonalak felhasználásával ki lehetne építeni a Hosszúhetény-Pécsvárad kerékpárutat. Személy szerint a Kincses Baranya szlogent és arculatot jónak tartom, úgy gondolom, hogy erre lehetne építeni. Lehetne egy közös projekt egy bányászati emlékekre épülő tematikus út kialakítására (Via Carbon).

3.11. PÉCS MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA

*Interjúalany a szervezetéről: Ruzsa Csaba, alpolgármester
Interjút készítő neve, szervezet: Gonda Tibor, Miklós Mónika, MSB Zrt.
Dátum, helyszín: 2022. 06.24. Pécs, Városháza*

Az FVS-ben szereplő projektek kiemelten fontosak, annak elfogadása megtörtént, ott is meg lehet nézni a fejlesztési irányokat.

Turizmusban 3-4 fő terület van. A Reptér fő infrastrukturális fejlesztési cél, ha minden igaz akkor július 30-ra elkészül a döntés előkészítési anyag a kifutópálya hosszabbítás engedélyezésre. Az engedélyek kb. jövő év közepére el tudnak készülni. A Hunatom Zrt-vel együttműködésben valósul meg az előkészítés. Ez az anyag alapján a feltételes eljárást el tudja indítani a város. A repteret működtető cégben 49%-os tulajdonrész a városé Pogánnyal együtt és 51% tulajdonrészrel rendelkezik az állam. Ez a lobbianyag alapja, ez alapján lehet támogatást, pénzt szerezni a megvalósításhoz.

Az állami tulajdonlás jelentősége, hogy az üzemeltetési költségek jelentős részét az állam átvegye, a város pedig így a járatindítással tud foglalkozni (Frankfurt, München) ami indokolt piaci oldalról, a felmerült céges igények alapján. Az előző pontok teljesülése estén a város már tud a járatösszerakással foglalkozni, ebben az Egyetem Kuratóriuma is partner. Fő cél, hogy valamilyen 2023-2024-ben elindulhasson a járatindítás is.

Második fő terület az Aquapark fejlesztés. Zárt-nyílt rendszerben gondolkodnak. A szálloda szükséges a fenntarthatóságához, a versenyszoda rendszert pedig úgy kell kialakítani, hogy országos versenyeket is ide lehessen hozni. Az egyetemi konferenciák mögé pedig szükséges a konferencia szálloda. Tehát a sportrendezvények és konferencia turizmus is célterület lenne.

Téli-nyári wellness, strandrész, mely külső vendégeknek is szolgáltat, 200 szobás szálló rendezvény kapacitással. Kb. 9,3 hektár beruházás területe a szállodával és a sportuszodával együtt. A megvalósítási terület további fejlesztési lehetőségeket is rejt, egy hosszú távon megvalósítható városliget funkciót lehetne itt elérni (pl. Family Park). Most írják ki a tervpályázatot, amelyben egy multifunkcionális sportcsarnok is szerepel, de a sportcsarnok megvalósítása későbbi fázisban javasolt, csak amikor a város azt pénzügyileg elbírná üzemeltetési oldalon.

Harmadik fő terület a Mecseki területek, ez már nyit a Pécs környéki települések felé is. Eszékiekkel is együtt dolgozunk ezen.

Misina építése talán elindul idén ősszel, amely még egy korábbi TOP forrásból kerül finanszírozásra. Ehhez kapcsolódóan készül a sípálya terv, a Melinda parkban is lesz műanyag sípálya.

Kisvasút fejlesztés reményeink szerint az előzetes hatósági egyeztetések alapján meg tud valósulni, Erdészettel is történt egyeztetés. Kisrétig lehetne tovább bővíteni.

Libegő projekt (a közműalagút felett – ahol nincs fa – fel lehetne vinni a libegőt). Ennek a vizsgálata most történik, TOP Plusz javaslatban szerepel. Valószínűleg szükség lesz egy külső P+R parkolóra, amelyet közlekedési szempontból is meg kell tervezni.

Kemping is fontos fejlesztési elem lehet.

Belváros fejlesztési részen is gondolkodnak. Leginkább digitális fejlesztési csomag. Pl. mobiltelefonos chat üzenetek, angolul-több nyelven, több információt megosztani az ideérkezőkkel.

Múzeum utcában is lesz még fejlesztés (FVS-ben szintén szerepel a javaslat).

Régészeti múzeum fejlesztése is megtörténik, az épület felújítása mellett a kiállítás minősége is javul (Génius programból nyertek még plusz forrást).

Következő elem még a Corso irodaház, ebben ez év végére várható előrehaladás.

Eszék-Pécs-Baranya együtt gondolkodás fontos lenne. Egy hetes program összerakása történik jelenleg (gasztronómia, borturizmus, kultúra, fürdés). Eszék50 program keretében történik most ez, később érdemes lehetne folytatni ezt az irányt.

Pécs Nyitva és a további kampányokat közvetlenül a város intézi, irányítja, nem az intézmények. A mostani városi csapat nagyon jó és erős, jók az eredmények. A kulturális osztály is vissza fog ide kerülni a későbbiekben.

Az új vásárcsarnok is helyet fog adni gasztronómiai rendezvényeknek is, egy közösségi tér lesz. Nem csak a korábbi eladási funkció fog megjelenni, hanem a mindennapi működést tekintve nyitott lesz a város vendéglátásai felé is, és a funkciójához illő programokra is.

Intézményrendszer

Akkor van értelme a megyei együttműködésnek, ha az MTÜ is forrással beszáll. Pécs számára is fontos a megyei attrakciók bevonása, nyitottak az együttműködésre.

3.12. KOMLÓ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA

Interjú alanyok a szervezet részéről:

Polics József polgármester, Horváth Kata Városüzemeltetési és -fejlesztési Iroda vezetője

Interjút készítő neve, szervezet: Miklós Mónika, MSB Zrt.

Dátum, helyszín: 2022. 05.05. Komló, Városháza

1. Hogyan látja a turizmus helyzetét általánosságban, és hogyan látja a hazai turizmust, ezen belül pedig Baranya megye helyzetét?

A megye országos szinten lemaradt, sajnos minden ágazatban, ezen belül turizmusban is. Nem vagyunk láthatóak. A fejlesztéspolitikai döntések sem koncentrálnak erre a megyére, nincs megfelelő támogatottságunk.

2. Ismeri, olvasta a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiát?

Igen.

3. Mit tart erősségnek országos szinten, és mi Baranya megye erőssége?

Aktív és Ökoturizmust illetően fantasztikus, de kiaknázatlan értékeink vannak, melyeket megyén belül sem ismernek kellően az emberek. Ha csak Komlót és a környéket nézzük számtalan ilyen látnivaló van. Adottságaink jók ezeken a területeken: kerékpáros turizmus (erdei bringapálya, pumpapálya, rekortán pálya), bányászati turisztikai útvonalak, bakancsos turizmus lehetőségek, arborétum, kilátó, Mini Zoo, stb. – ezek csak a környékbeli látnivalók. A megye telis-tele van ilyen értékekkel. Sikondán jelen van a wellness turizmus is minőségi szálláshellyel. A hotelt a tulajdonos jelentős saját erőből fejlesztette az elmúlt évben, támogatások nélkül.

Dínó-projekt (több települést érintő fejlesztés lehet, történelmi korban hozzák őket össze), mint attrakció, egyedi vonzerő is jelen van Komlón. Kemping: két új tulajdonos van, elindult a fejlesztés a területen, további konkrét információval jelenleg még nem rendelkezünk.

4. Mit tart esetleg kiaknázatlan területnek, értéknek, melyre nem építünk kellőképpen? Miben szükséges fejlődni, javulni? Mit érdemes a fejlesztések során fókuszba helyezni?

A megyét láthatóvá kellene tenni országos szinten, nem erős a marketing tevékenység. Kevés információt kapnak a turisták, hogy hova érdemes menni, ebben mindenképpen fejlődni kell. Érdemes lenne még az attrakciók közötti együttműködést is erősíteni, hogy tovább maradjanak itt a látogatók, több időt töltsenek itt el. Hiányzik a szereplők közötti együttműködés, anélkül ez nem megy!

5. Hogyan látja a közsféra szereplőket ezen a területen Baranyában? Mit javasol változtatni, javítani?

Ezen a területen szintén a szervezett és folyamatos együttműködés hiányzik. Hiányzik a megfelelő erőforrás a szereplőknél, ez plusz munka, plusz forrást igényel, amely jelenleg nem biztosított.

6. Hogyan látja a megyei piaci szereplőket ezen a területen? Milyen kapcsolata van a piaci szereplőkkel? Mit javasol változtatni, javítani?

Önkormányzatként próbáljuk a helyi vállalkozásokat mindenben segíteni. Fejlesztési forrásokat nem tudunk biztosítani, de közvetlenül kommunikálunk velük, és ami saját hatáskörben megoldható helyben, abban mellettük állunk.

A vállalkozásoknál egyértelműen hiányzik a tőke, a vissza nem térítendő fejlesztési források. Az utóbbi években a vállalkozások nem tudtak pályázati pénzekhez jutni ezen a területen. Fejleszteni csak az tudott, aki tőkeerős, vagy saját forrásból, vagy hitelt tudott felvenni. Sajnos a Covid időszak alatt tovább csökkent a tőkéje ezen vállalkozásoknak.

Kommunikációban, reklámban, megjelenésben teljesen elmaradtunk. Például jó példa Bikal, ahol a település nagyságához képest elképesztően sok a vendégéjszaka. A megyei értékek nem láthatóak országosan. Hiányzik az együttműködés a turisztikai szolgáltatók, a szereplők között. Ideig óráig vannak kisebb együttműködések, de nincs jelentős áttörés. A kooperáció, az összehangolt megjelenés hiányzik.

Helyben még működik a TDM szervezet. Mindenki csak a saját területével foglalkozik, kellene egy összehangoló szervezet, egy koordináltan, megyei szinten működő és fenntartható rendszer szorosabb együttműködésben a vállalkozásokkal.

7. Hogyan látja a támogatási rendszert ezen a területen? Mit javasol változtatni, javítani?

Visszatérnék az előző pontra, pályázati forrásokkal szükséges támogatni a turisztikai vállalkozásokat is. Az államnak az adókból egyértelműen visszatérülne! Az állami támogatáshoz, a tőkéhez való hozzájutás lehetőségét kellene megteremteni. Kisebbségi fejlesztések is elindulnának, azonban ezekben a hátrányos helyzetű településeken nem reális a tisztán magánérőből történő fejlesztés megvalósulása. A helyi termelők sincsenek hálózatba szervezve a környéken, pedig ők is fontos szereplői a turizmusnak, helyi szolgáltatásoknak.

8. Milyen más, akár külföldi vagy hazai jó példát ismer, amit érdemes lenne megfontolni Baranya megyében is?

Külföldi jó példák adtak: bárhova utazunk, Ausztriától kezdve minden országban az érkezést követően, vagy már az utazás tervezésekor csomagajánlatokat lehet kapni. A vendégeket kidolgozott kedvezményekkel, minden generációknak szóló ajánlatokkal várják. További jó példa a megyében a villányi borászok együttműködése.

9. Mi a fejlődés gátja?

Komlónak - mint járásszékhelynek - kellene szálláshelyben megfelelő kínálattal megjelenni a vendégek felé. Hiányzik a megfelelő turisztikai infrastruktúra, a minőségi szálláshely, illetve az aktív és ökoturizmushoz kapcsolódó minőségi szálláshely is. Sportturizmus is hiányzik. A fejlesztési források hiánya, a tőkehiány komoly gát.

10. Kik lehetnek azok a szereplők (személyek, szervezetek), akik segíteni tudják a megye turizmusának fejlődését?

Maguk a turisztikai szolgáltatók egy hatékony és aktív együttműködés létrehozásával, és a fejlesztéspolitikában döntéshozói szerepet betöltő szakemberek.

11. Mik azok az eszközök (támogatási, jogszabályi, képzési stb.) melyek segíteni tudják a megye turizmusának fejlődését?

Nem pontszerű, koordinált fejlesztések kellene. Támogatási rendszerben szükséges lenne a turisztikai szolgáltatókat, vállalkozásokat is támogatni.

3.13. MOHÁCS VÁROS ÖNKORMÁNYZATA

Interjú alanyok a szervezet részéről: Madár Nóra és Pávkovics Gábor, polgármester
 Interjút készítő neve, szervezet: Miklós Mónika, MSB Zrt.
 Dátum, helyszín: 2022. 07.19. Mohács, Városháza

1. Hogyan látja a turizmus helyzetét általánosságban, és hogyan látja a hazai turizmust, ezen belül pedig Baranya megye helyzetét?

Adottságainkhoz képest lemaradtunk sajnos. A TDM működési forma sajnos nem volt sikeres. Mohács kimaradt a kiemelt térségekből. Megyei szintű együttműködés sajnos nem valósult meg az elmúlt években, jó lenne ebben előre lépni.

Mohács város próbál megújulni, ennek érdekében több mindenben sikerült előre lépni. A Selyemgyár átadásával új infópontot nyitottunk, a helyi Tourinform Iroda aktívan működik már 2000 óta. A város most megújította a honlapját is, és még több információt próbálunk megosztani a lakossággal és a turistákkal is. Próbálunk folyamatosan fejlődni, és a fejlesztések egyik fókuszja mindig a turizmus.

2. Mit tart erösségnek országos szinten, és mi Baranya megye erössége?

Minden adottsága megvan a megyének, egy erős marketing és kommunikáció hiányzik. A pécsi kulturális brand, a Villányi Borút, a víz, minden megvan, de nem jut el az információ az emberekhez. A mohácsi Tourinform irodában vannak csomagajánlatok, de igény esetén egyedi kérésekhez igazodó ajánlatot is tudunk adni. Fontos, hogy a Tourinform Iroda nem utazási iroda, tehát nem mindent csinálhatnak. Ami itt nagyon jól megy, az az iskolai kirándulások és a senior kirándulások. Nemzeti emlékhely, Busóudvar, Kanizsai Dorottya múzeum, városháza díszterme. Kerámikus vagy maszkfaragó még ha belefér és ebéd. Leginkább egynapos programok vannak most.

Fontos cél, hogy ezt kellene csillagtúra irányba változtatni, hogy itt szálljanak meg a vendégek és innen menjenek még máshova. A tartózkodási idő növelése fontos lenne, ehhez további attrakciók és látványosságok szükségesek. Határon átnyúló próbálkozás volt (Pélmonostorral), sajnos a Covid ezt megállította.

Mohácsnak fontos szerepe tud lenni a megye turizmusának erősítésében. Korábbi és a mostani vezetés is ezt képviseli és számos olyan fejlesztési program van, mely ezt a célt szolgálja:

- Vízi turizmus fejlesztése (pl. kikötőrendszer bővítése, Duna parti sétány fejlesztése, vízparti víztúra bázis stb.)
- Kulturális turizmus (Mohács történelmi emlékein, népi hagyományain alapuló nagyrendezvények idegenforgalmi célzatú fejlesztése: Busójárás, Nepomuki Szent János ünnepségek, Nemzetközi Néptánc Fesztivál stb.) A Mohács 500 Program is ide kapcsolódik.
- Kerékpáros turizmus fejlesztése (útvonalak és kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése, hálózatosodás erősítése)
- Bor és gasztronómiai turizmus (az önkormányzat szőlészetének, borászatának fejlesztése, marketing, együttműködések stb.)
- Ökoturizmus (túraútvonalak fejlesztése, karbantartása, kapcsolódó infrastruktúra, vendégfogadás feltételeinek javítása, együttműködések, öko- és vízi turisztikai fejlesztési projektek).
- Lovas turizmus (lovasoktatás, egyedi kínálati elemek, iskolás korúak lovas oktatásának megszervezése stb.)

3. Hogyan látja a megyei piaci szereplőket ezen a területen? Milyen kapcsolata van a piaci szereplőkkel? Mit javasol változtatni, javítani?

Igen, ez rendszeres, főként mohácsiakkal, együttműködési megállapodás keretében történik együttműködés, és ezt tovább fejlesztik is. Helyi népi iparművészekkel, helyi termék előállítókkal, horvát Önkormányzattal, magánszemélyekkel, civilekkel is.

Hogyan látja a támogatási rendszert ezen a területen? Mit javasol változtatni, javítani? Névhasználati szerződés alapján, és az önkormányzat a fenntartó, közpénzből működik. Saját bevételek is vannak, kerékpár-roller bérlés. Túrákat is szerveznek, pl. madárles, szarvasbögés, iskoláknak is szerveznek programot, nyári táborokon közreműködnek. MTÜ is szorgalmazott több ilyesmit, Adventi túrákat is szerveztek.

Helyben működik az információ megosztás a Tourinform Iroda és a szolgáltatók között, tehát, egy-egy program esetén tudják irányítani az érdeklődőket, tudják jobban optimalizálni a kapacitásokat.

4. Mi a fejlődés gátja?

Kommunikáció és erős marketing kell térségi szinten. Ehhez szükséges egy együttműködés. Sajnos a szereplők közötti bizalom nem teljes, ezért érdemes lépésben haladni, továbbá tervezhető és átlátható rendszer kell hosszú távon teljesítmény elvárással.

5. Kik lehetnek azok a szereplők (személyek, szervezetek), akik segíteni tudják a megye turizmusának fejlődését?

Tourinform irodákra kellene jobban építeni. Ezekben az irodákban általában olyan emberek dolgoznak, akik nagyon hosszú ideje, 10-20 éve ezen a területen tevékenykednek, ismerik a szolgáltatókat, szereplőket. Melléjük kellene azok a plusz szereplők, akik tovább tudják húzni ezt a feladatot és térségi együttműködésben tudnak segíteni. A Tourinform irodáknak megvan a kapcsolata az MTÜ-vel is.

Az MTÜ-ben a Molnár Anita régen Tourinformos volt, vele és a csapatával jó a munkaviszony. A Tourinform irodákban komoly fejlődési potenciál van. Jelenleg országosan 100 iroda van kb. (korábban 150 volt), leépült sajnos a hálózat.

Tourinform iroda önkormányzati tulajdon, névhasználati szerződést kötött az önkormányzat 1999-ben és 2000 áprilisában nyitott meg az iroda, és azóta az önkormányzat működteti. TDM iroda nincsen, pályázat lejárt óta nem működik. 2021. májusában Infopont nyitott a Selyemgyárban.

3.14. BARANYAI GASZTRONÓMIAI KLASZTER

Interjú alanyok a szervezetek részéről:

Miszler Miklós MM Catering Kft.,

Teleki Zoltán (Teleky cégcsoport)

Interjút készítő neve, szervezet: Miklós Mónika, Pásztor Zsanett, MSB Zrt. Páncél Alexandra (Pécs-Baranyai Kereskedelmi és Iparkamara)

Dátum, helyszín: Iparkamara irodája. 2022. július 21.

A gasztronómia fejlődése és fejlesztése szükségessé vált az elmúlt időben. Ez hozzá tartozik nem csak a turizmushoz, hanem a kultúránk része is. Sok kihívással néznek most szembe a piaci szereplők, ezek hatással vannak a minőségre, a kínálatra, a szolgáltatási színvonalra egyaránt.

A vendéglátásban hiányoznak a jó szakemberek, akik a szakképzések által kiváló szakemberekké válnak, munkájukra precízek és igényesek lesznek. Ezt elősegíthetné a vendéglátásban az utánpótlás, a szakoktatás. Fontos, hogy a szakmai gyakorlatot követően kiképzett szakemberek kerüljenek ki a vendéglátásba. Ösztönző és motiváló a foglalkoztatottak számára, ha munkájukat megbecsülik, értékelik, és meg is fizetik a munkájukat olyan szinten, mint külföldön. Fontos cél a szakmailag magas szinten dolgozók megtartása.

A klaszter a képzésben is szeretné kivenni a részét, ezért keressük azt a megoldást, hogy a piaci igényeihez minél jobban illeszkedő szakképzés valósuljon meg a megyében. Erre vannak már jó példák más területen, mi azon dolgozunk, hogy mi is meg tudjuk ezt valósítani.

Minőségbiztosítás kérdése is kiemelkedő a vendéglátásban. Ki kellene emelni azokat a potenciális éttermeket, cukrászdákat, gasztró-helyeket, vendéglátóegységeket, melyek az adott település, környék, vagy épp a megye húzóereje lehetnek. Szakmai konzultációk révén a munkájuk és teljesítményük alapján kerülhetnének értékelésre ezek a helyek, illetve azok az iparági szereplők, amelyeket fejleszteni szükséges.

A klaszter célja egy olyan ellátási lánc létrehozása, mely a helyi termelők termékeinek értékesítését és bemutatását segíti elő, valamint minőségi helyi hazai termékeket használjon fel az itteni vendéglátás. Ez szemléletformálás is az emberek körében, hogy észrevegyék a termékek közti különbségeket. A klaszter összefogja az azonos szemléletű vállalkozásokat, amelyeknek közös céljaik vannak (pl.: helyi értékeket meg kell erősíteni).

Országos szintű marketingkommunikációra lenne szükség a szélesebb körű elérhetőség biztosítása érdekében.

Egy piactisztulásra lenne szükség a gasztronómiában, hogy kiszűrjék azokat a vállalkozásokat, melyek minőségi szempontból nem felel meg az elvárásoknak. Ennek keretében népszerűsíteni kell a jó helyeket és ki kell szűrni azokat a helyszíneket, amelyekről negatív véleményeket formálnak, annak érdekében, hogy az ideérkezők csak pozitív tapasztalatokat adhassanak át és maguk is népszerűsítsék az adott vendéglátóegységet, ezáltal a települést és magát a megyét is.

Az összefogás célja lényegében, hogy a vendéglátósok is tudják ajánlani egymás szolgáltatásait az igényeknek megfelelően, tehát egymást erősítve tudjanak működni a helyi vállalkozások. Új kezdeményezés Pécs városával történő együttműködés keretében, hogy térkép készül a Pécs minőségi gasztrókulturális helyeiről. Ezek az együttműködések fontosak, mert minden fél végső soron profitálni tud ebből, és egymás erősségét használjuk. A Baranyai Gasztronómiai Klaszternek a fejlődéshez partnerekre van szüksége.

3.15. PÉCSI EGYHÁZMEGYE

Interjú alanyok a szervezet részéről: Bozóky Anita, turisztikai főmunkatárs

Személy és pozíció: Pécsi Egyházmegye

Interjút készítő neve, szervezet: Miklós Mónika, Pásztor Zsanett, MSB Zrt.

Dátum, helyszín: 2022. 07. 25. Magtár kávézó

A vallási turizmust a kulturális turisztikán belül tudjuk kezelni. Fontos tisztán látni, hogy az Egyházmegye számára önmagában nem cél a turizmus támogatása, fejlesztése, hanem eszközként tekint rá, mint saját adottságaira. 2013-ban kezdődtek meg turisztikai célú fejlesztések az Egyházmegye szervezetén belül, és az Európa Unió pályázati támogatása által 2015-ben kerültek átadásra a Pécsi Egyházmegye meghatározó épületeit érintő turisztikai fejlesztések, melyek három fő földrajzi területet érintettek: Pécs, Máriagyúdi Kegyhely, Püspökszentlászló. A Pécsi Egyházmegye turisztikáját egy egységben és egységes arculattal Pécsi Püspökségi brandként fogalmazta meg, melyet az általa létrehozott 100%-os egyházi tulajdonú cég, a Maurus Kft tevékenysége alá szervezett.

Az Egyházmegye saját tulajdonú vállalkozása által jelenleg is üzemeltetett intézmények a következők:

- Magtár Látogatóközpont: több funkciót is ellátó intézmény, így például helyt ad turisztikai információs pontnak, konferenciák, közösségi események helyszínének, minőségi vendéglátást biztosít a látogatók számára kávézó és étterem formájában, valamint a pince borkóstolók helyszíne.
- Püspöki Palota: a termekben egyedi díszítésű barokk, biedermeier, neoreneszánsz és neobarokk bútorok, festmények, berendezési tárgyak segítségével különböző korok püspökeinek élete tárul elénk, továbbá a palotakert is látogatható.
- Püspöki Palota kertjét a Pincével és Magtárral egy alagút köti össze.
- Pécsi Székesegyház látogatása során orgonajáték, múzeumpedagógia, idegenvezetés, sétálólap is elérhető. Kialakításra került az épület egyik tornya kilátó formájában.
- Dóm Zarándokház: 55 fő befogadására alkalmas Pécs belvárosában a Székesegyház tövében. Kedvezményt biztosít a Pécsi Püspökség látóivalinak megtekintésére (Székesegyház, Dzsámi, Püspöki Palota, Dóm Kőtár, Püspöki Kincstár).
- Püspöki Kincstár – egyházművészeti kiállítás
- Dzsámi
- Rózsakert – 2022-ben belépő egység

Korábban az Egyházmegye turisztikai vállalkozása üzemeltette a Máriagyúdi Látogatóközpontot és kávézót és a Mohácsi Szent János Hotelt is, de ezeket az intézményeket már külső vállalkozás üzemelteti. A Püspökszentlászlói Kastély és Arborétum üzemeltetését szigorúbb feltételekkel ma is a Maurus Kft. végzi.

Püspökszentlászló vonatkozásában a sok turista által létrejövő aktivitás és a nyugalom, valamint a csend, továbbá az erdei turizmus összeütközésbe kerül egymással. A magas látogatószámot össze kell egyeztetni a helyi lakosság igényeivel, életével is, hiszen gyakran elégedetlenek a hangzavar, a környezetszennyezés okán.

Az Egyházmegye törekszik a legmagasabb színvonal biztosítására a látványosságokat illetően. Kiemelten fontos szerepet játszott e cél elérésében a marketing és a minőségi arculat kialakítása. Városmarketing feladatokat nem látunk el, ez a város feladata. A város turisztikai védjegyeit jelentő épületek üzemeltetőjeként (Székesegyház, Dzsámi) sem léptünk ebbe a pozícióba.

Egyetértünk azzal az MTÜ pozícionálással, hogy a magasszintű kultúrát összehangolja a bor- és gasztroturizmussal, mert egy termékként lehet pozícionálni a térséget.

Tourinform iroda meglétét fontosnak tartja az Egyházmegye turisztikával foglalkozó vállalkozása is, hiszen ez a szervezet jól összekapcsolja a területi attrakciókat, városi sétákat, kirándulásokat szerveznek, marketing-kommunikációs munkát végeznek, csomag ajánlatokat tárnak az idelátogatók elé, s legfőképp naprakész, átfogó információval látják el a városba vendégeskedő látogatókat.

Marketing szempontból egy nagy attrakcióval sok kisebb nevezetességet, látnivalót érdemes összefogni. Az együttműködések rendszerét nem látom nehéznek, a partnerek jó ügyek mentén megtalálják egymást, gátat inkább az jelent, hogy egyes együttműködések nagyon költségesek és bonyolult a nagy elszámolási rendszer.

Egy megyei szintű összefogás szerencsés lenne és előre tudná lendíteni a dolgokat, melyben természetesen az Egyházmegye is részt venne lehetőségei szerint (pl.: közös kiadványok, különböző tematikájú rendezvények mentén). Itt fontos az együttműködés területét, a konkrét célt és feladatot úgy meghatározni, hogy ahhoz csatlakozni tudjanak az egyes szereplők, igazodjon a kínálatukhoz és az egyéni céljaikhoz. A turizmus tekintetében a minőségi szolgáltatások színvonalának és számának emelése a közös cél. Ernyő szintű szervezetet, együttműködést el tudnánk képzelni, ahol mindenki önállósága és saját marketing tevékenysége is meg tud maradni. A nagyok tudják húzni magukkal a kicsiket, ez itt is tudna érvényesülni.

3.16. SIKLÓSI TERMÁLFÜRDŐ (AQUAPLUS KFT)

Interjú alanyok a szervezet részéről: Sándor Zsolt, Aquaplus Kft.

Interjú készítő neve, szervezet: Miklós Mónika, MSB Zrt.

Dátum, helyszín: 2022. 07. 26. telefonos interjú

A mi szervezetünk országos szinten is több vizes élményelemekre épülő turisztikai létesítményt üzemeltet. Alapvetően egy mérnöki cégből növekedett ki ez az üzletág, ez azt is jelenti, hogy a fürdőüzemeltetés műszaki szükségleteiből indult ki a háttér gondolkodásmód is. A fürdőturisztikai egységek esetében már a tervezés kezdetétől figyelünk arra, hogy a legjobb, legoptimálisabb technológiát alkalmazzuk. Kevés erőforrás használatával érjük el a legoptimálisabb eredményt. Mérnök szemmel nyúlunk a turisztikai létesítményekhez is, ugyanakkor figyelünk a piaci igényekre, a tendenciákra, az értékesíthetőségre is.

A fürdőüzemeltetés jelenleg nagyon súlyos problémák elé néz, a rezszi költségek drasztikus emelkedése hosszú távon akár el is lehetetleníti ezt az iparágat. Ez most a mindennapi működésre is kihat, és a későbbi fejlesztési tervekre is. A jövőben úgy gondolom, hogy háttérbe fognak szorulni a nagyon víz és energia igényes látványelemek, és inkább arra fog a hangsúly helyeződni, hogy az olcsóbb, elérhető energiaforrásokat vonjuk be az üzemeltetésbe. Nekünk most ez a fő kérdéskör a mindennapokban.

A marketinget teljes mértékben jelenleg saját magunk végezzük, ugyanakkor ésszerű keretek között együttműködésre nyitottak vagyunk.

A Siklói Thermálfürdő önkormányzati tulajdon, mi a külső üzemeltetést végezzük üzemeltetési szerződés keretében. A mindennapi működést – pl. programokat – egyeztetjük a várossal, hiszen a lakosságnak ez egyfajta közösségi színtere is. Ebből adódóan a városvezetéssel jó viszonyt ápolunk, mindkét fél együttműködésre és közös gondolkodásra törekszik, közös érdekünk a minőségi turizmus és a hatékony működés is.

Alapvetően a szállodával együtt történik a fürdő hirdetése, kommunikációja. A fürdő esetében az önkormányzatnak is komoly szerepe van a helyi értékesítésben, a Siklói Kártya is ezt a célt szolgálja.

Megyei szintű együttműködés is szerencsés lenne, ugyanakkor célszerű megtartani az egyéni szolgáltatók mozgásterét, arculatát. Jól megfogalmazott célok és feladatok mentén, ésszerű ár-érték arány esetén mindenképpen érdekes számunkra olyan együttműködés, mely által nagyobb látogatottságot tudunk realizálni.

3.17. SIKLÓS VÁROS ÖNKORMÁNYZATA

Interjú alany a szervezet részéről: Riegl Gábor, polgármester

Interjút készítő neve, szervezet: Miklós Mónika, Vadász Krisztina, MSB Zrt.

Dátum, helyszín: Siklós, 2022. augusztus 02.

Siklós bekerült a turizmusfejlesztés tengelyébe, Harkány-Villány turisztikai tengely meghatározó szereplője, de ez újdonság, korábban nem így volt. 2030-ig időtáv jó és belátható, Siklós is addig tervez jelenleg. A fejlesztések szempontjából fontos, hogy elérhetőek legyenek-e a TOP-os források, mert bent vannak olyan a turisztikai siklói támogatási kérelmek, melyeket az MTÜ és Aktív- és Ökoturisztikai Fejlesztési Központ már jóváhagyott.

ZÁSZLÓSHAJÓ PROJEKTEK Siklóson:

- 1. A Siklói Vár fejlesztése** során a látogatószám növelése lenne a cél, további szintet lépni jelenleg a létesítmény már nem tud, a jelenlegi szinten a lehetőségei maximálisan használtak. A további fejlesztés érdekében nagyon jó lehetőség lenne a Nemzeti Kastély és Várprogramba bekerülni, mert nagyvolumenű fejlesztés volna a cél. Két ütemre van bontva a fejlesztés (első maga a Vár fejlesztése, utána a Vár környezete – zöldváros projekt folytatása, élményt kell adni a Várkertben is). Jelenlegi százezres látogatószám megduplázása a cél.
- 2. Szálláshelyfejlesztés**, kapacitásnövelés a következő stratégiai fejlesztési pont. Elsődleges bázis a Fürdő és Szálloda, annak bővítése. +20-25 szobás kapacitásnövelés. Kis szálláshelyekkel is előre kell lépni, az apartmanfelújítási program nagyon jó és sikeres volt Siklóson, ezt a lábat is tovább kell erősíteni.
- 3. Fürdőfejlesztés:** TOP_Plusz turisztikai projekt, szolgáltatásbővítés.
- 4. A Siklói VÁR kiegészítő fejlesztései:** Hegyközségek, Borút-irodák szerepe kiemelt, nem lehet őket kihagyni, szoros együttműködés szükséges, amely jelenleg is megvan. Hightech nagylétszámú konferenciaterem létrehozása a Várban egy további terv (250-300 fh-es), ahol bor- és gasztrokonferenciákat, rendezvényeket lehet szervezni. (Eger, Tokaj példájához hasonlóan).
- 5. A két nagy turisztikai cél közti terület fejlesztése:** Váralja és Kórház közti terület, a milió javítása, közterületfejlesztés. Ingatlanvásárlás a Váralján, azok bontása, hogy üres, de rendezett területként várja majd a beruházókat. Kézműves ház ennek már első lépése, a terület vonzerejét növeli.
- 6. Aktív turisztikai fejlesztések:** kerékpárutakkal jól áll a térség, de a hálózatosodáshoz még van hiányzó szakasz, pl. máriagyúdi összeköttetés, Villány irányába egy szakasz. Dráva-Harkány irányából jövő nyomvonal nagyon erős, ezért mellette egy pihenőpontot tervez a város, Harkány-Siklós közti arborétum fejlesztése, ezek már mindegyike beadott TOP támogatási kérelem.
- 7. Pécs-Villány kiemelt turisztikai térség:** Pécsről kell lemozdítani nagyobb tömegeket adott eseményekre, rendezvényekre. Pécs és agglomerációja kell Siklósnak és viszont. Meg kell oldani azt is, hogy Pécsre bejusson a turista, ezzel is lehet az itt-tartózkodást hosszabbítani.
- 8. Kulturális turizmus, hagyományörzés:** sok civil szervezet, együttműködés kiépült a várossal és egymással is. Pl. Várfesztivál, aktív civil részvétellel, hagyományörző programokkal (pl. nagyharsányi csata a Várfesztivál időpontjában). Máriagyúd-vallási turizmus, szintén nagy vonzerő, minőségi kiszolgálást kell nekik nyújtani, ez fejlesztendő.
- 9. Rendezvényturizmus:** A sikerül kulcsa, hogy sikerül-e összehangolni a nagy húzórendezvényeket a térségben. Siklóson kettő ilyen jellegű rendezvény van, a Várfesztivál és újként a Város Napja. Siklós kezd, Harkány folytatja, Villány zár, összehangolják az időpontokat. Mohács hatása is érezhető, ezért szélesíteni lehet/kellene ezt az együttműködést, összehangolást. Aktívabb kommunikáció a megyei szereplőkkel. Emellett a hálózatosodás fejlesztése a fontos.

VP-s pályázaton nyertünk külterületi útstabilizációt, amely fejlesztést a Borúttal egyeztetve fogjuk megvalósítani, mely szakaszokat tartják fontosnak fejlődésük, fennmaradásuk, működésük célját tekintve. Eddig 11 km került felújításra, most a hegyi (fenti) részek fejlesztése a terv. Pécs irányába még nem működik intenzíven az együttműködés e téren, de a jövőben szeretnénk ezt erősíteni. Siklós-Pécs oda-vissza történő együttműködését nagyon erősíteni kell, mert meg kell oldani az összeköttetést Péccsel. Siklós nyitott az együttműködésre, hosszabb tartózkodási időt lehet elérni, ha egymást ajánlja a 2 város, a 2 térség, ki kell tolni a határokat 25-30 km-rel.

A Pécsi Egyházmegyével szoros Siklós kapcsolata, működik az összekapcsolódás, együttműködés, ami operatív szintű is, pl. Máriagyúdre kerülne a kettőből az egyik elektromos kerékpártároló, városnéző kisvonat megállója is megtalálható ott.

A Várfejlesztés esetében 25 éves vagyonezdelői szerződés van, nem szól bele a Vagyonkezelő, de minden egyeztetve van velük, mindenhez kell tulajdonosi hozzájárulás, de a szakmai irányokba nem szólnak bele.

3.18. SIKONDA (AMBIENT HOTEL & AROMASPA)

Szervezet: Ambient Hotel & AromaSPA (Sikonda)

Interjúalanyok a szervezet részéről: Anisity István (szállodaigazgató), Rajki Dóra (Director of Sales & Marketing)

Interjú készítő neve, szervezet: Miklós Mónika, Pásztor Zsanett, MSB Zrt.

Dátum, helyszín: 2022.07.27. Sikonda Ambient Hotel & AromaSPA

Az Ambient Hotel & AromaSPA lehetőséget biztosít konferenciák megtartására is a különböző méretű elkülönített konferenciatermei segítségével. A főszezonon kívül ez az irány jelentős szerepet játszik a szolgáltató életében. Tréningek, csapatépítők szervezésére is kiválóan alkalmas helyszín. Csapatépítő programlehetőségek: bowling pálya, sport és szabadidős lehetőségek a környéken, gyalogtúra a Mecsekben túravezetővel, Mecsextrém Park, élőzene, DJ, karaoke, kvízzjátékok, ügyességi vetélkedők a szálloda területén, Casino est, borkóstolók. A hotel jelenleg összesen 220 fő befogadására alkalmas, rendelkezik szekcionálható teremmel és tágas előtérrel. A különálló rendezvényter magasabb szintű technikai szolgáltatásokkal tökéletes helyszíneként szolgál céges rendezvények, csapatépítők, esküvők, családi események megrendezésére.

A kimagasló kiszolgálás, széles étel- és ital kínálat, wellness- és spa részleg, valamint a megfelelő technikai háttér biztosítja rendezvények sikerét.

Wellness szolgáltatásokat tekintve az Ambient Hotel & AromaSPA 3 beltéri és 1 kültéri termásvizes medencével, gyermekpancsolóval várja vendégeit. A medencék környezetében napozóteraszok, pihenőterek is találhatóak. Szaunapark része a beltéri finn szauna, az aromakabin, a gőzkabin és 2 infrasauna, továbbá rendelkezésre áll egy relax terasz is, ahol kültéri finn szauna és jakuzzi, valamint dézsaszahany is használható. Himalájai sótéglákkal kialakított sószoba nyújt még kikapcsolódási lehetőséget a vendégek számára.

A sikondai Ambient Hotel & AromaSPA a létesítmény fejlesztését saját forrásból valósította meg. Az elmúlt években jelentős erőforrásokat fordítottunk a szolgáltatások fejlesztésére, folyamatosan próbálunk megfelelni a piaci igényeknek, és követjük a változásokat.

Turisztikai szempontból a régió akkor erősödik, ha egy bizonyos összefogás megvalósul a piaci szereplők között. Nagyon fontos, hogy jó híre legyen az egész régióknak, hogy egy kiváló turisztikai célpont lehessen a térség. Szükséges lenne egységesen a helyi szolgáltatások/szolgáltatók és maga az infrastruktúra fejlesztésére, illetve egy erős térségi marketingtevékenységre.

Jelenleg területileg is elég szétszórtan található Baranya megyében minőségi szolgáltatások. A sok kis szálláshelyszolgáltató, panziók saját konkurenciájának tekintik egymást, épp ezért nincs meg szükséges összefogás ezen a téren. A szolgáltatók minőségben is jelentősen eltérnek, mi a magasabb minőségi kategóriát képviseljük, így egyértelműen olyan más kiegészítő, nem versenytárs partnerekkel működünk együtt, akik hasonló színvonalat tudnak nyújtani a vendégeink részére. Szállás szolgáltatás területen egy bizonyos piactisztulásra is szükség lenne, hiszen egy-egy rossz élmény miatt a vendégek akár elfordulhatnak az egész térségtől is.

Területileg - ha Baranya megye egészét vizsgáljuk - akkor a megye egyik legjelentősebb húzóereje Harkány városa és a gyógyvize. Ebből kifolyólag érdemes lenne ezt a települést és a szolgáltatóit, vállalkozásait erősíteni olyan szinten, hogy elérjék azt a minőségi színvonalat, mely miatt pozitív véleménnyel távoznak majd a vendégek és vissza is térnek a térségbe.

Jelenlegi mindennapi együttműködéseink: helyi TDM, Magyar Szállodák és Éttermek Szövetsége, szállodaláncon belül a Corso Hotel Pécs.

Több kisebb szolgáltató működik ebben az ágazatban, így velük elég nehéz együttműködni, gyakran versenytársaknak tekintik a nagyobb minőségi szolgáltatókat, másik oldalról tekintve pedig egy magas minőséget kínáló szálláshely és wellness szolgáltató nem működhet együtt bárkivel.

Hiányzik egy összefogó nagy fórum, ami összehangolja a térségben lévő attrakciókat, szolgáltatásokat, vendéglátó egységeket és szálláshelyeket. A Sikondai Ambient Hotel minőséget képvisel, kevés versenytársa azonosítható a térségben. Előnyben részesítik a szabadidő-szolgáltató lehetőségek bővülését, hiszen ez nagy potenciált jelentene a településre érkezők számára.

Egy egységes kommunikációs felület létrehozásával ösztönözni lehet a térségbe érkezőket többek között azzal, hogy mennyi lehetőség és megnagyi látnivaló található Baranya megyében, melyeket mind-mind érdemes meglátogatni az utazás során. A Kincses Baranya e tekintetben egy jó kiindulási pont volt. Ez az összesítő felület összefoglalna minden attrakciót, vendéglátóegységet, szálláshelyszolgáltatót, melyek minőséget képeznek. Ez kiszűrné a különböző turisztikai szolgáltatók közül a legjobbakat. A turizmus tekintetében a minőségi szolgáltatások színvonalának és számának emelése a közös cél. Nagyon sok attrakció és látnivaló van a térségben, csak meg kell mutatni azokat.

Lehetőséget jelent az Ambient Hotel & AromaSPA számára az olyan tréningek, időszaki egyeztetések, beszélgetések, ahol több szállás szolgáltató megoszthatja a véleményét, ennek révén pedig egy közös kommunikáció alakulna ki.

Érdemes lenne a Mecsek településeit is összefogni és erre felfűzni a minőségi szolgáltatókat (Orfű, Óbánya, Sikonda, Magyarhertelend). Például Komló városa is lehetne egy húzóerő, hiszen ez a környék legnagyobb városa, viszont turisztikai attrakciója nem igazán van, pedig a környezete a településnek megnagyi lehetőséget rejt magába. Turisztikai potenciált jelentene Komló számára a történelmi jelentőségű bányászat tevékenység bemutatása, mely akár az aktív- és a gasztroturizmust is összekapcsolhatná.

Egyik legnagyobb hátránya a térségnek a nem megfelelő közlekedési infrastruktúra. A rossz elérhetőség miatt nem látogatják annyian a megyét, nem szívesen utaznak az emberek több órákat egy szálloda vagy egy konferencia miatt. Potenciált jelenthet a Pécs-Pogány repülőtér fejlesztése, mely a külföldről és a távolabbi településekről érkező vendégeket vonzaná.

Mindenképpen hatalmas segítség lenne a megyei szintű összefogás, korszerű és fejlett marketingtevékenység, valamint a tájékoztató és népszerűsítő kommunikáció a külvilág felé. Mi olyan kezdeményezéshez tudunk csatlakozni, amely ésszerű keretek között üzletileg is többletet hoz az egységünk számára, és például hozzájárul a tartózkodási idő növeléséhez.

3.19. PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM

Interjúalanyok a szervezet részéről:

Gyórfy Zoltán Kapcsolati Igazgatóság igazgatója

Heinemann Viola ügyvivő szakértő, Protokoll és Rendezvény Iroda vezetője

Interjút készítő neve, szervezet: Miklós Mónika, Pásztor Zsanett, MSB Zrt.

Dátum, helyszín: 2022.07.28., Online

A MICE turizmus és az abban rejlő lehetőségek kapcsán fontos tisztán látni, hogy nagyon sok orvos/egyéb szakmai konferencia kapcsán általában felmerül, hogy a PTE a szervező. Sokszor ez nem igaz, hanem a PTE-n dolgozó munkatárshoz kötődik a rendezvény, de a szervező nem az Egyetem. Ebből az is látszik, hogy MICE turizmus területen a kapcsolati háló is jelentős szerepet játszik. Az Egyetem ugyanakkor meghatározó szervezet a térség turizmusa szempontjából. Pécs jelenleg szűkös kapacitásokkal bír a konferenciák és a MICE turizmus területén. Nagyon nehézkes a koordináció a rendezvények szervezése esetén, főleg, ha egy időben több rendezvény vagy esemény is tervezett. E tekintetben Baranya megyét és az egész térséget a szétaprózottság jellemzi, melyet nehéz kezelni. Erre a problémára kellene egy megoldást találni városi szinten. Évek óta történt folyamatos az egyeztetés arról, hogy a rendezvénynaptárakat, információkat megosszák egymással a főbb szereplők. Ezt sajnos nem sikerült még megvalósítani. Az információk koordinálása lenne az egyik alapja a fejlődésnek, tudjunk egymáshoz alkalmazkodni, egymás segíteni, kihasználni az ebből származtatható előnyöket és a helyi gazdasági szereplőknek is jobb igazodási pont lenne.

A Pécsi Tudomány Egyetemnek jelenleg is van együttműködése Pécs városával (Turisztikai Bizottság). A munka folyamatos, idő kell ahhoz, hogy változásokat tudjunk közösen elérni. Saját érdeke a PTE-nek és minden további - ezen a területen tevékenykedő - szervezetnek egy közös adatbázis a programokról. Ennek ismérve, hogy egy jól átlátható rendszer városi szinten, mely összesíti a térségben nyilvánosan megrendezendő eseményeket, konferenciákat, workshopokat, kiegészítő programokat.

A PTE-n jelenleg is rendelkezésre áll számos konferenciaterem és rendezvényhelyszín, viszont, ha a teljes városi infrastruktúrát használjuk, akkor is csak 800 fő alatti rendezvények lebonyolítására alkalmas Pécs. Megfelelő színvonalú és mennyiségű elégséges szálláshely hiányában ekkor már a környező települések szálláshelyeit is be kell vonni a szervezőknek. Mivel Pécs egy megyeszékhely és egy területi központ, ezért szükségszerű, hogy a város alkalmas legyen az ilyenfajta rendezvények és a MICE konferenciaturizmus igényeinek kiszolgálására. Ez logisztikai költségek szempontjából is fontos szempont.

Pécsen a MICE turizmus fejlődéséhez szükséges egy valódi konferencia központ a kor igényeihez illeszkedő infrastruktúrával és minőséggel. Szükség lenne megfelelő háttér infrastruktúra kialakítására, mind közlekedés, mind szálláshelyszolgáltatás, vendéglátás tekintetében. Mi a következőket fogjuk megvalósítani ezen a területen. A belső-külső kommunikáció egyaránt rendkívül fontos.

Mivel ezt többnyire csak digitális lehet koordinálni, ezért a sajtónyilvános események bemutatására egy platform fog létrejönni összel, mely bemutatja a rendezvényeken túl még a többi PTE-s rendezvényhelyszínt, az elérhetőségeket, hogy kik a szervezők stb. Digitális újítás révén a pécsi helyszínek, szolgáltatások is elérhetőek lesznek a látogató számára (a sajtó nyilvános programok) így a további piaci szereplők számára is adunk egy kapcsolódási lehetőséget.

Pécs legnagyobb versenytársa a MICE és a konferencia turizmus szempontjából Szeged, Debrecen, Győr.

3.20. PÉCS PONT TOURINFORM IRODA

Interjúalany a szervezet részéről: Máltesits Norbert, Tourinform Pécs iroda vezetője

Interjút készítő neve, szervezet: Miklós Mónika, Pásztor Zsanett, MSB Zrt.

Dátum, helyszín: 2022.07.29., Pécs Pont Tourinform iroda Pécs, Széchenyi tér 1.

A Magyar Turisztikai Ügynökség (MTÜ) névhasználati szerződés keretében működteti és koordinálja a 105 tagból álló Tourinform irodahálózatot. A Tourinformok olyan irodák, melyeket önkormányzatok, Turisztikai Desztinációs Menedzsment szervezetek vagy turisztikai egyesületek tartanak fenn, ezek szakmai munkáját koordinálja az MTÜ. A Pécs Pont Tourinform iroda legszélesebb körű tájékoztatást nyújtja a Pécsre látogatóknak és a helybéli vendégeknek, azonban nem egy utazási iroda. Csak kiegészítő tevékenységeket folytat (pl.: koncert, fesztiváljegy értékesítés, programok ajánlása, hajútak koordinálása, idegenvezetés, turisztikai térképek, kiadványok, szállás foglalás, menetrendi tájékoztatás, kávézó, ajándékbolt, turisztikai kártya értékesítés). Fontos a nonprofit tevékenység szem előtt tartása, nem vagyunk profit orientáltak és a tevékenységünket és az együttműködések is ennek mentén kell végeznünk.

A hálózat jelenleg is számos kihívással küzd. A covid világvjárvány és a korlátozások sok nehézséget okoztak a turizmus életében, például csökkent a külföldi vendégek száma, ezzel ellentétben pedig a belföldi turizmus szerepe megnövekedett hazánkban. Az erős migráció – például megélhetés vagy különböző társadalmi folyamatok okán – nagy szerepet játszik az ország életében. Problémát jelent, hogy ahogy Baranya megyében, úgy Pécs városában is alacsony az érkező vendégek tartózkodási ideje, ezt jó lenne megnövelni, de nagyon nehéz.

A Tourinform szervezet létszámhiánnyal is küzd, ennek következtében az irodák leterheltek. Támogatásokhoz nehezen jut a hálózat, csak önkormányzati támogatásokra lehet számítaniuk, illetve az MTÜ eszközökben (mappák, szóróanyagok stb.) segíti a hálózat fenntartását, de más külső pénzbeli finanszírozás nem igazán opcionális esetükben. Jelen felállás szerint a Pécs Pont Tourinform iroda saját bevételeiből tartja fenn a szervezet működését. Elég korlátozottak a lehetőségek az irodák piacon történő maradásuk szempontjából, hiszen az állam nem tartja fenn a szervezetet, legfeljebb az önkormányzatok.

Jelenleg a Pécs Pont Tourinform irodának nincsen együttműködési megállapodása a helyi önkormányzattal, de próbáljuk segíteni a munkájukat (pl. akár kiadványt biztosítunk nekik). A szervezet már nem tagja a TDM szövetségnek. A helyi gazdasági szereplők, klaszterek és az önkormányzat szoros együttműködése lehetne megoldás a helyi turisztikai problémák kezelésére. A Tourinform irodákra szükség van, ez mindenkinek az érdeke. Támogatni kell az ideérkező turistákat turisztikai információkkal, programlehetőségekkel, attrakciókról való tájékoztatással. Továbbá ebben az ágazatban fontos a személyes jelenlét, a szakmai tapasztalat, a régi kollégák segítsége és a nyelvtudás. Általában ezekben a Tourinform irodákban 3 fő dolgozik.

Baranya megyének és Pécsnek számos kiaknázatlan lehetősége vannak turisztikai szempontból, ezért érdemes lenne ezeket összefogni, összegyűjteni. Például az utóbbi időben elterjedt aktív turizmus hatalmas tömegeket vonz magával, érdemes lenne kihasználni ezt a réteget is (több kiadvány is készült az aktív turizmus kapcsán). Egy megyei szintű együttműködés jó kezdeményezés lenne, hiszen ez elősegítené a térségi turizmus fellendülést. Mindenképpen a közös érdeket kell megfogalmazni és több piaci szereplőt bevonni. Figyelembe kell venni, hogy a múltban több ilyen kezdeményezés elhalt, ezért érdemes lenne ugyanazokat a hibákat újra nem elkövetni. Az összefogás és a célok elérése érdekében támogatná a pécsi Tourinform Iroda ezt az együttműködést. A belföldi turizmus nagy potenciált jelent, csak ezt megfelelően kell kommunikálni a külvilág felé, rendkívül fontos szerepe van ebben a marketingnek, viszont emellett fontos az is, hogy egy fogadóképes bázis álljon rendelkezésre a térségbe és a megyébe érkező vendégek számára.

3.21. BIKALI ÉLMÉNYBIRTOK

Szervezet: Bikali Élménybirtok

Személy és pozíció: Kollár László, vezető és tulajdonos

Interjú készítő neve, szervezet: Miklós Mónika, MSB Zrt.

Dátum, helyszín: MSB Zrt. iroda., 2022. május 03.

1. Hogyan látja a turizmus helyzetét általánosságban, és hogyan látja a hazai turizmust, ezen belül pedig Baranya megye helyzetét?

Covid időszak jelentősen átalakította ezt a területet is és az idegenforgalmi vállalkozásokat is jelentősen megszurta. Piactisztító hatás érvényesült. Tavaly október végéig elindult szépen, a foglalások is meredeken emelkedtek (visszajött a 2012-es foglalási szint), november 2-ától elkezdett beszakadni a jég. Nincs az az árkedvezmény, amivel hétköznapra embert lehetne hozni. Korábban kedvezményekkel, akciókkal utolsó pillanatban is fel lehetett tölteni a helyeket, most a hétköznapok jelentősen visszaestek. Ez komoly probléma, hogy a trend ennyit változott. Kb. 90 ezer emberrel kommunikálunk hetente. Idén kb. márciustól elindult a foglalás újra, a háború elindulása után pedig ismét komoly lett a visszaesés. Partnerek egymás között megosztjuk a tapasztalatot, mások is így látják. A tapasztalatok azt mutatják, hogy behúzták a féket a vendéget.

Akik tehetik, tehetősebbek, azok most is utaznak, nemzetközi szinten. A következő réteg jobban megérzi a napi életvitel (pl. az élelmiszerárak) költségeinek emelkedését is. Ez a réteg a SZÉP kártyán inkább élelmiszert vásárolt a boltokban, mint utazásra költötte. A hazai turizmus ezt nagyon megérzi.

Sajnos a kommunikáció sem segít a sajtóban, hiszen a megjelent cikkek és sajtóanyagok a covid időszak alatti számokhoz hasonlít, amikor minden zárva volt.

Hétköznapok során kevés a vendégszám, így azok tisztán veszteségesek, amelyet a kedvezményekkel sem lehet visszafordítani. Az emelt áras hétvége feltelik, a csökkentett árazás mellett hétköznapok pedig nem telik fel. Vendéglátásnál is többen rendelnek házhoz, kevesebbet mennek el ebédelni étterembe.

2. Ismeri, olvasta a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiát?

Igen.

3. Mit tart erősségnek országos szinten, és mi Baranya megye erőssége?

A kulturális és ökoturizmus talán a két legerősebb ága lehet a megyének. E két terület mögé mindent oda lehet tenni, a többgenerációs szolgáltatásokat, a speciális igényeket (pl. Harkány, vízkultúra). A megyében kb. 80-90%-ban megvan a lehetősége annak, hogy általánosan elfogadott szinten működhessen a turizmus.

Zürich modell jó példa: a város ott felvállalta a kuponos cégek helyett nonprofit szervezetként ezen információkat összefogták. Összegyűjtötték az idegenforgalmi vállalkozásokat, és a helyi termelőket. Adott távolságú körzetben nonprofit céggé alakították a teljes feladatot.

A feladat ellátására 2 %-os jutalékot kérnek a vállalkozásuktól, az összes pénzt visszaforgatják a város és környék marketingjére. Minden, ami beleillik a közös koncepcióba, azokat hirdetik. Az adatokat rendszerezik, összegyűjtik, és a következő évi programokat terveket az alapján állítják össze, hogy milyen program több vendégéjszaka bevételt.

Nálunk sajnos egyéni érdekérvényesítő képesség alapján megy a programok finanszírozása. Pontszerű egyedi fejlesztések valósulnak meg, nincs együttműködés, egyedi marketing van, amely nem hatékony és hosszútávon nem működőképes.

4. Mit tart esetleg kiaknázatlan területnek, értéknek, melyre nem építünk kellőképpen? Miben szükséges fejlődünk, javulnunk? Mit érdemes a fejlesztések során fókuszba helyezni?

Fenti Zürichi modellt ismételném. Kell lenni egy hívószónak, amire az emberek felkapják a fejüket. Ez a térség nemzetközi szempontból nem látható. Nincs önmagában egy olyan kulcsszó, ami idehúzná az embereket. Be kell férközni az emberek fejébe. Baranya megyében nem a vonzerókkal van a baj.

5. Hogyan látja a közsféra szereplőket ezen a területen Baranyában? Mit javasol változtatni, javítani?

A Nemzeti Turizmusfejlesztési stratégiában nem látszik Baranya megye, mert nem a fejlesztési potenciál alapján értékelik a megyét, hanem az aktuális számok alapján.

6. Hogyan látja a megyei piaci szereplőket ezen a területen? Milyen kapcsolata van a piaci szereplőkkel? Mit javasol változtatni, javítani?

A tényleges - gazdasági szemléletű és hosszú távú - együttműködés hiányzik a szereplők között. Mindenki sajnos inkább a saját problémáira koncentrál, nincs kultúrája az együttműködésnek.

7. Hogyan látja a támogatási rendszert ezen a területen? Mit javasol változtatni, javítani?

Kellenek a kiemelt struktúrák, melyeket kormányzati szinten stabilan támogatni szükséges, hosszú távú működés érdekében.

8. Milyen más, akár külföldi vagy hazai jó példát ismer, amit érdemes lenne megfontolni Baranya megyében is?

Fenti Zürichi modell.

9. Mi a fejlődés gátja?

A tényleges - gazdasági szemléletű és hosszú távú - együttműködés hiányzik a szereplők között. Mindenki sajnos inkább a saját problémáira koncentrál, nincs kultúrája az együttműködésnek. Közös megjelenés, közös gondolkodás, közös piaci szemléletű marketing, pontszerű fejlesztések elfelejtése.

Kell vonzeró fejlesztés is, de nem pontszerű gondolkodással, hanem térségi szemlélettel.

Kell menedzsment szemlélet Baranya megye helyzetének javításához.

10. Mik azok az eszközök, (támogatási, jogszabályi, képzési stb.) melyek segíteni tudják a megye turizmusának fejlődését?

A finanszírozási források elérhetősége. Az elmúlt időszak pályázati támogatási rendszere teljesen bizonytalan lett. A működési mechanizmus, a szabályrendszer változás, benyújtás közötti bizonytalanságok stb. A turizmus ágazat a pályázati rendszerben hátrányban van.

Egyéb gondolatok, javaslatok

Havi szinten jelenleg 4 millió Ft turizmusfejlesztési hozzájárulást fizetünk. Ez elképesztő összeg. Nincsenek meg azok a kulcsszereplők, akik ezt a rendszert fel tudják építeni, működtetik és értenek a turizmushoz és a szereplőkhöz.

3.22. ORFÚ KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT

Interjúalany a szervezet részéről: Füziné Kajdy Zita, polgármester
 Interjú készítő neve, szervezet: Miklós Mónika, Pásztor Zsanett, MSB Zrt.
 Dátum, helyszín: 2022. 08. 03., Orfú.

A hazai turizmus szempontjából jelenleg optimális helyzetben van Orfú települése. A községben működő 20-30 vállalkozó a folyamatos egyeztetések révén együtt tudnak működni, mindig mindenkinek vannak ötletei, megosztják azokat és egymást segítik az előrelépés érdekében. Amit terveznek, azokat jellemzően megvalósítják.

Rendkívül fontos a megfelelő információáramlás. A honlapok, különböző internetes oldalak, facebook mindenki számára elérhető. Ezekon a digitális felületeken keresztül könnyen tájékozódhatnak a látogatók a további nyomatott kiadványok mellett.

A település életében elsődlegesen nem az infrastruktúra a fontos, hanem a humán erőforrás szerepe és az ebből fakadó közösségi haszon (pl.: az orfúi iskola mai napig is működik, mely közösségépítő jelleggel bír). A helyi idegenforgalmi adóból származó bevételből tartják fenn a marketingtevékenységet, ezt fordítják a rendezvényekre, kiadványokra. Tervezett a TÚKE kártya bevezetése a településen, erről zajlanak egyeztetések.

Orfú számos rendezvény megvalósítását tudja maga mögött. Ezeknek az eseményeknek mind-mind önálló arculata van. A helyi rendezvénynaplót összesíti az éves programokat, fix koncerteket, fesztiválokat, túrákat, kiállításokat (pl.: 182 esemény).

Orfún nagyjából 22-23 civil közösség működik. Ezeket az összeállt szervezeteket az önkormányzat folyamatosan támogatja, felettük pedig a Turisztikai Egyesület intézi az adminisztrációs feladatokat. A településen kiemelten aktívak a civil szervezetek és a közöttük lévő együttműködések. A TDM is a rendszeres egyeztetések révén maradt fenn az összefogás és az együttműködés segítségével.

A település vezetése és a lakók, működő szervezetek mindig a kisléptékű fejlesztéseket tartották szem előtt, szemben a nagy horderejű beruházásokkal. Jelenleg a kereslet-kínálat összhangban van, a gazdasági szereplők elégedettek, jól működik a már kialakított rendszer. Nagyobb volumenű beruházás jegyében az aquapark fejlesztésére szükség van, azonban némileg veszélyt is jelent, de a község és a helyi közösség próbál minden igénynek megfelelni. Mostani felállás szerint minden a természetes állapotában van Orfún. TOP Plusz forrásra idén is pályázott az önkormányzat.

További célok közé sorolhatjuk a közterületek fejlesztését, padok, közösségi terek, felnőtt-, gyermekjátékoszterek, egyéb köztéri szolgáltatások létrehozását. Felmerült fejlesztési cél gyanánt a kötélpálya kialakítása a fák között. Mindez fontos, hiszen biztosítani kell a látogatók számára időtöltésre alkalmas tereket, szolgáltatásokat. A Mecsek Geopark létrehozása szintén nagy potenciált jelent a térség számára, több települést össze lehetne kapcsolni ezzel (Villányi hegységtől végig a Mecseken át stb.).

3.23. AKTÍV VÍZITURISZTIKAI KÖZPONT (ORFÚ)

Interjúalany a szervezet részéről: ifj. Csaba András
 Interjú készítő neve, szervezet: Miklós Mónika, MSB Zrt.
 Dátum, helyszín: 2022.07.26. Pécs, Szabadság úti tornacsarnok.

Orfún a nagyapám honosította meg a sportágot. Az Aktív Vízturisztikai Központ folyamatosan fejlődött a lehetőségeihez mérten az elmúlt években. Bővültek a szolgáltatások és az együttműködő partnerek is. Működik már kerékpár, kajak, kenu SUP bérlés (Bike or Fun), sárkányhajó bérlés és csapatépítő programok, kajak-kenu edzések, sporttábor, szállás.

Mindennapi szoros együttműködés az Orfúi Jurtatáborral, (pl. Sárkányhajó).

Orfúi Vitorlás Egyesülettel minden évben a vízisport évadnyitót közösen csináljuk.

Orfúi TDM-el napi kapcsolat van. Megyei szinten is nagyon jó hírük van, ezzel kiemelkednek a TDM irodák közül. Közös szolgáltatások vannak (pl. osztálykirándulóknak) vízisportok mellett szárazföldi bicikli bérlés és műfüves pálya szolgáltatás és a minigolf center is működik, valamint teniszezni is lehet.

Ráctanyával is van együttműködés. Iskolai kapcsolatok is megvannak főként a környező településekről. Baranya megyei szabadidősport Szövetség is jó partner, ők sok embert mozgatnak meg. Fittbike is (Dinya Illés).

Áprilistól július végéig nagyon sok az osztálykiránduló csoport. Májusban hétvégi szinten, június elejétől napi szinten vagyunk nyitva, a vízisport eszközök, és a SUP bérlés is. A nyári jóidős programok sokat számítanak, nyitvatartási időben nagyon sok az orfúi, vagy a környező településekről érkező vendég.

Kihelyezett testnevelés óra sokszor tömbösítve történik, erre jó helyszín lehet a komlói térségnek is, szabadidő sport programokkal, túrázással, biciklivel, vízi programokkal.

A rövid, időszakos programok is jellemzőek és határon átnyúló együttműködés is megjelenik. Bezdánba járnak Sárkányhajó versenyre, ők pedig jönnek ide.

Kommunikációban jó lenne segítség, egyrészt erőforrás is több kellene, több felületet elérni. Kajak-Kenu Szövetséggel együtt dolgozok, feladatként is kaptam, hogy az Aktív turisztikai felhívásra ötletekkel készüljek. Kiemelten, Magyarhertelenden gondolkozunk egy megyei szintű fejlesztésben. Barátúri-tó fejlesztése, Komló irányából jó becsatornázása lenne a területnek. Területük sok van, de azt beépíteni nem akarják, viszont nagyon sok szabadterei, természetes közegű sporteszköz telepíthető (pl. mászófal). Nagy álmom, hogy az Orfúi és Pécsi tavat egy áttemeléssel össze lehessen kötni. Ez csatornaszerű lesítést jelent és egy nagyobb emelést, de ennek a mélyebb vizsgálata még nem történt meg.

3.24. OPEN TURISZTIKAI NONPROFIT KFT. (MECSEKNÁDASD)

Interjúalanyok a szervezet részéről:

Hetényi Emese Hetényi pincészet tulajdonosa és

a Mecseknádasd Open Turisztikai Nonprofit Kft. tagja,

Pintér Réka (a Mecseknádasd Open Turisztikai Nonprofit Kft. ügyvezetője)

Interjút készítőik neve, szervezet: Miklós Mónika, Pásztor Zsanett, MSB Zrt.

Dátum, helyszín: 2022. 08. 04., Mecseknádasd, Hetényi Pincészet.

A Mecseknádasd Open Turisztikai Nonprofit Kft. egy település szintű szervezet, amely helyi magánszemélyek, vállalkozók, illetve néhány külsős stratégiai partner (Ferling Kft., Kéméndi Tamás harmonikaművész, Pannon Televízió) összefogásával alakult meg. Jelenleg 18 egymást segítő tag működik együtt (vendéglátóegységek, szálláshelyadók, egyéb szolgáltatók), de szeretnének több embert bevonni, akár a környező településekről is. Mecseknádasd Önkormányzata nem tagja e turisztikai célú szervezetnek. Jelenleg a cég nem pályázatképes, hiszen nem sok ideje működik, ennek köszönhetően pedig saját forrásból gazdálkodik. Ez az összefogás ernyőszerű segítség turisztikai irányú együttműködés céljából.

Azonban néhány önkormányzattal, vezetővel nehéz megállapodásokat és együttműködéseket kötni, mivel egymás konkurenciáinak tekintik egymást, nem pedig a kiaknázatlan lehetőségek forrásának. Emellett a helyi lakosság is sok esetben akadályozza a fejlesztéseket.

Elsődleges célkitűzés, hogy Mecseknádasd felkerüljön a turisztikai térképre, és akár egy brand is kialakuljon a településen. Most jellemzően csak a falusi turizmus céljából keresik fel a települést, azonban számos lehetőséget foglal magába. Célszerű lenne a Kelet-Mecsek települései összevonni, és egymást erősítve fejlesztéseket végrehajtani.

Hatalmas szerepe van egy település életében a marketingtevékenységnek. Több sajtóesemény, rendezvény és egyéb promóció valósult meg az utóbbi időben. Hiányoznak a turisztikai célú nagyrendezvények, melyek magasabb számban vonzanának tömegeket.

Szálláshelyeket tekintve a változó igényeknek megfelelően a vendégek azokat a szálláshelyeket keresik fel, melyek tágas tereket biztosítanak, van hely, ahová el lehet vonulni és számos programlehetőség áll rendelkezésre a környékén. Emellett elhanyagolhatatlan igény az internethozzáférhetőség biztosítása.

Mecseknádas jelenlegi turisztikai vonzerejének tekinthetőek a pincesorok, két kiemelkedő nagy családi pincészet, vendéglátóegységek, kézműves műhelyek, templom, 6 kápolna, 2 várrom.

Tervek, elképzelések:

- Infrastrukturális fejlesztések
- 6-8 darab bérelhető kerékpár
- Kerékpárúthálózat kialakítása, fejlesztése
- Schlossberg várhegy és kilátó fejlesztése
- Réka vár korszerűsítése, várfalak javítása
- Kulcsos ház – kiállítótérre alakítása
- Török emlékhelyek renoválása és azok egyesítése megyei szinten
- Szent István-kápolna történetének megismertetése
- A „Mecseki Óriások” újbóli népszerűsítése.

Igény lenne egy megyei szintű ernyőszerű összefogó szervezetre, mely koordinálja a térség turizmusát és turisztikai fejlesztési elképzeléseit, továbbá gyakran összehívna a tagokat egy-egy kerekasztal beszélgetésre annak érdekében, hogy megosszák a felek a tapasztalatokat, fejlesztési ötleteket. Sajnos jelenleg nincs ilyen jellegű közös kommunikáció a fejlesztések tekintetében.

Mindezen felül a láthatóság kérdése még részben megoldatlan, magasabb szinten kellene népszerűsíteni a környéket, Baranya megyét.

3.25. HOSSZÚHETÉNY KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZATA

Interjúalany a szervezet részéről: Csörnyei László, polgármester
 Interjú készítő neve, szervezet: Miklós Mónika, MSB Zrt.
 Dátum, helyszín: 2022. 07.25. telefonos interjú

1. Hogyan látja a turizmus helyzetét általánosságban, és hogyan látja a hazai turizmust, ezen belül pedig Baranya megye helyzetét.

Baranya megye természeti adottságai egyedülállóak, a szelíd turizmus területen – mely egyre fontosabbá vált az elmúlt években az egyéni utazók és a családok számára. Hosszúheténynek is ezt jelenthet kitörési pontot, amelyhez nagyon sok együttműködést és kapcsolatot kell létrehozni azokkal a szervezetekkel – pl. egyesületek – melyek ezt tudják segíteni. Ma már a szelíd turizmus is átalakult. Korábban a bakancsos túrázóknak elég volt pár kijelölt túrapont, egy térkép, és megszervezték a programot. Most már magasabb szolgáltatást várnak el az emberek, erre pedig a megyének is fel kell készülni. Kommunikációban (lehessen tudni, hogy mi hol van, toalett, gasztronómia, pihenőhelyek stb.) és szolgáltatási minőségben, helyi termékek elérhetőségében. Ezek iránt is egyre nagyobb a kereslet. Ezekben még sokat kell fejlődnünk.

2. Mit tart erősségnek országos szinten, és mi Baranya megye erőssége?

Előző válaszok, a megye erőssége lehet az aktív turizmus, amelyet okosan kell felépíteni és kihasználni. A tömegturizmus tönkre teheti ezt az élményt, ezért meg kell tanulnunk terelni is az embereket a szolgáltatási kínálattal.

3. Mit tart esetleg kiaknázatlan területnek, értéknek, melyre nem építünk kellőképpen? Miben szükséges fejlődnünk, javulnunk? Mit érdemes a fejlesztések során fókuszba helyezni?

Aktív turizmus jelenleg nem kellőképpen felépített és kihasznált. Hosszúhetény számára is ez a cél. Alapvetően szelíd turizmus központjává szeretne válni a település. Mellettünk szól Pécsvárad, Komló és Pécs közelsége és az egyedi, csodálatos természeti környezet is.

Az adottságok szuperek, a településen rendelkezésre álló fejlesztési területeket is turizmus szempontból kívánjuk hasznosítani. Befektetőket is keresünk, és próbáljuk az információkat is koordinálni annak érdekében, hogy megfelelően kerüljenek ezek hasznosításra. Három területet szeretnénk visszakapni az államtól, ezekről folynak a tárgyalások. Minden fejlesztésünk ennek a célnak rendeljük alá, nem kívánunk elaprózódni. Ezen belül a két fő irány az adottságainkhoz illeszkedve:

- Szelíd turizmus
- Kerékpáros turizmus

A fentiekhez elengedhetetlen Püspökszentlászló és Kisújbánya fejlesztése. A TOP pályázati források vonatkozásában is ezt céloztuk meg. Turistaházak adottak, kerékpáros útvonalaink jók és jó hírünk van már országos berkekben is. Együttműködések jók a Mecsekerdő Zrt-vel és a DDNP-vel egyaránt. A vállalkozókkal is rendszeresen tartunk egyeztetéseket, kötetlen beszélgetéseket, találkozókat, ezeken az állami szereplők is rendszeresen részt vesznek. A fejlődési utat mi együtt kívánjuk meghatározni és végig vinni a helyi szereplőkkel, civilekkel, lakossággal és vállalkozókkal is bevonva. Fontos az együttműködés a Kelet-Mecsek további szereplőivel (Mesés Mecsek) és határon átnyúló együttműködésben is gondolkodnak.

Milyen más, akár külföldi vagy hazai jó példát ismer, amit érdemes lenne megfontolni Baranya megyében is?

Jó példa Udine-Triest Régió kerékpáros turizmusának működése. Az ottani egyesülettel felvettük a kapcsolatot, és együttműködést tervezünk. Montenbike területen szeretnének a régiók között együttműködést (Mecsek és Udine-Triest). Ez még a jövő zenéje, de már most dolgozunk rajta.

Kik lehetnek azok a szereplők (személyek, szervezetek), akik segíteni tudják a megye turizmusának fejlődését?

Mecsekerdő, DDNP, AÖFK fejlesztési biztos. Megyei szintű együttműködésre is szükség van. A kisebb helyi szereplők – mint mi is – nem rendelkezünk elég erőforrással és információval ahhoz, hogy széles tömegeket érjünk el, ezért célszerű lenne egy megyei együttműködést is létrehozni a piaci szereplőkkel közösen. Fontos, hogy olyan szakemberek kapjanak benne helyet, akik a szolgáltatók, vállalkozók is elfogadják és piaci alapon gondolkodjunk közösen.

3.26. HARKÁNYI GYÓGYFÜRDŐ ZRT.

Interjúalany a szervezet részéről: Muity György, fejlesztési igazgató
Interjút készítő neve, szervezet: Miklós Mónika, MSB Zrt.
Dátum, helyszín: 2022.07.21. telefon

1. Hogyan látja a turizmus helyzetét általánosságban, és hogyan látja a hazai turizmust, ezen belül pedig Baranya megye helyzetét?

A megye adottságai és értékei fantasztikusak, ugyanakkor a szolgáltatóknak is jobban fel kell készülni a minőségi turizmusra, nem csak várni a vendéget. Mi fürdőként az elmúlt években ezt helyeztük a fejlesztéseink középpontjába.

Kommunikációban – megyei szinten – sokat kell fejlődnünk, mert nem vagyunk láthatóak országosan, nemzetközileg. A harkányi gyógyvíz önmagában egy brand, nemzetközileg is elismert. Ugyanakkor nagyon komoly pénzügyi források kellene ahhoz, hogy nemzetközi vásárokon, kiállításokon megjelenjünk, melyet önmagában a fürdő (főként a covid időszak nehézségei után) vagy az önkormányzat nem képes megfinanszírozni. Ehhez komolyabb külső források kellene, illetve akár az MTÜ elkötelezettebb támogatása, partnersége.

2. Ismeri, olvasta a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiát?

Sajnos Harkány kimaradt a kiemelt turisztikai térségből (Pécs-Villány), illetve zászlóshajó sem lett a fürdőből, ez kudarc számunkra, de próbálunk abból építkezni, amink van.

3. Mit tart erősségnek országos szinten, és mi Baranya megye erőssége?

Az egészségturizmus fontos kitörési pont a megyében. A fürdők fantasztikus értéket képviselnek. Sajnos a Harkányi Gyógyfürdő nem lett zászlóshajó, egész Dél-Dunántúl kimaradt ebből, ez már döntéshozói oldalról is hátrányt jelent számunkra. A fürdő a jelenlegi fejlesztéseit egyedi kormánydöntés alapján tudja megvalósítani.

A fürdő mellett Harkány erőssége a Gyógykórház, egészségturizmus területen egyediek vagyunk nemzetközi szinten is. A megye attrakciói, adottságai fantasztikusak, de jobban meg kell őket mutatni. Pozitív fejlemény a „Vár a Bor a Víz” együttműködésünk, melynek pozitív a fogadtatása országos szinten is, és több turisztikai szolgáltató is bekapcsolódott ebbe.

4. Mit tart esetleg kiaknázatlan területnek, értéknek, melyre nem építünk kellőképpen? Miben szükséges fejlődnie, javulnia? Mit érdemes a fejlesztések során fókuszba helyezni?

Minden pályázati lehetőséget kihasználunk, hiszen ezen a területen saját forrásból fejleszteni lehetetlen. A TOP pályázati felhívások esetében turizmusfejlesztési területen a beléptetőrendszert és a büfék arculatát fogjuk fejleszteni, ez az MTÜ által is támogatott irány.

Energetikában sokkal nagyobb lépétkü fejlesztésre van szükségünk, a mindennapi működtetés nagymértékű energiaigényét a költségek drasztikus emelkedése mellett nem lehetséges – más fürdők számára sem – kitermelni a piaci bevételekből. Szükséges egy olyan fenntartható működési rendszert kialakítanunk, mely nagyobb mértékben épít a megújuló energiákra.

A jelenlegi gazdasági helyzetben úgy gondolom, hogy ez minden turisztikai szolgáltató számára kiemelt fejlesztési igény lesz!

5. Hogyan látja a közsféra szereplőket ezen a területen Baranyában? Mit javasol változtatni, javítani?

A Harkányi Gyógyfürdő Zrt. többségi önkormányzati tulajdonú. A fejlesztéseinkhez támogató partnereket találtunk az elmúlt években, képviselő úr és a Megyei Önkormányzat vezetése is jó partner számunkra.

6. Hogyan látja a megyei piaci szereplőket ezen a területen? Milyen kapcsolata van a piaci szereplőkkel? Mit javasol változtatni, javítani?

A Harkányi Gyógyfürdő Zrt. lehetőségeihez képest helyi beszállítókkal dolgozik. Igyekszünk együttműködéseket kialakítani, főként az értékesítés területén. A dolgozóink szinte 100%-a Baranya megyei, a helyi körkörös gazdaságnak nagyon fontos részét adjuk. A további fejlesztések esetén is fókuszba helyezük a helyi vállalkozások kapcsolódási lehetőségeit (pl.: étkeztetés területén és számos más területen is).

A fürdő, helyben egyfajta közösségi tér is. Rengeteg programnak és rendezvénynek adunk otthont, főleg a főszezonban. Ebből profitál minden helyi vállalkozás. Szerencsés lenne, ha ezt a vállalkozások, szállásadók is felismernék. Sajnos sokszor érezzük úgy, hogy ez a fajta elméleti együttműködés csak egyirányú. A Fürdő működése, látogatottsága szempontjából nekünk is fontos lenne olyan partnerségekben részt venni a többi piaci szereplővel, melyek akár közvetten is nálunk hoznak hasznot. A térségben ezek a típusú együttműködések sajnos nehezen jönnek létre, vagy csak rövid ideig tudnak működni.

7. Hogyan látja a támogatási rendszert ezen a területen? Mit javasol változtatni, javítani?

A fürdőüzemeltetők mindegyike a jövőben jelentős kihívásokkal fog küzdeni az üzemeltetési költségeket illetően. Az energia fogyasztás emelkedik, hiszen a medencék működtetési technológiája fejlődik ugyan, de a fogyasztók által elvárt sok élményelem működtetése többlet energiát igényel. Országosan minden fürdő számára fontos fejlesztési feladat lesz a megújuló energiaforrások minél nagyobb mértékű használata, a rezszi költségek lehetőségek szerinti optimalizálása, esetleg csökkentése. A vendégek számára fizetendő díjak nem növelhetőek olyan mértékben, mint amilyen mértékben a működtetési költségek emelkednek. Fenntartható fejlesztések nélkül sajnos a fürdők helyzete válságossá fog válni a közeljövőben.

8. Mi a fejlődés gátja?

A szereplők közötti éles verseny és az erőforrás problémák (humán erőforrás hiány van mennyiségi szempontból és strukturális munkaerőhiány is jellemző) jelentősek. Az energiaválság pedig a mindennapi működtetést terheli meg további nehézségekkel. Ezek manapság el tudják vinni a fókuszot az értékesítés alapú együttműködésekről.

3.27. SELLYE KOMMUNÁLIS KFT, SELLYE

Interjúalany a szervezet részéről: Patkó László ügyvezető
Interjú készítő neve, szervezet: Vadász Krisztina, MSB Zrt.
Dátum, helyszín: 2022.05.12, online

1. Hogyan látja a turizmus helyzetét általánosságban, és hogyan látja a hazai turizmust, ezen belül pedig Baranya megye helyzetét?

Nincs szakember, nincs forrás a jó szakemberre. A szakemberhiány országos szinten probléma, többen mennek külföldre dolgozni, mint aki itthon maradnak. A gyógyturizmusban nehéz foglalkoztatni a szakembereket, mert más a bérezés, kevesebbet keresnek, mint pl. az egészségügyben (pl. egy orvos, reumatológus).

Sellye fürdőfejlesztési koncepciója 2030-ig konkrét turizmusfejlesztési irányt jelöl ki, de ehhez sem találunk forrást. El vagyunk maradva a menedzselésben, marketingben, a működő turizmustól nagyon távol van Sellye. Budapestről valószínűleg nem is látják Sellyét, az Ormánságot, nemcsak mint turisztikai célterületet, hanem mint fejlesztendő területet sem.

A megye turizmusa elsősorban Harkány-Villány térségre és Pécsre koncentrálódik, fókuszál, más területek nem nagyon ismertek széles körben.

Nincs „egyfelé tekintő” turizmus Baranyában, megyén belül sokféle kínálat van, de mindenki önállóan mozog, nincs egység, összhang, így nincs kohézió, szétaprózódnak az értékek, ami nem hoz sem elég látogatót, sem elég bevételt.

2. Ismeri, olvasta a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiát?

Igen, a Sellyére vonatkozó részeket főleg. Legnagyobb meglepetésre a sellyei Termálfürdő nincs megemlítve a Turizmus 2.0-ban, még helyi jelentőségű fürdőként sem. Pedig vannak értékek Sellyén, és az Ormánságban is, amelyek említésre méltóak. Helyet kellene kapnunk az NTS-ben!

Kistérségi szinten a sellyei Termálfürdő egyértelműen felhúzó attrakció, de megyei szinten nagyon a periférián vagyunk és nem is látunk nagyon esélyt arra, hogy feljebb kerüljünk, partnerré váljunk. Kistérségen túl nem nagyon van bevonzó hatásunk. Pedig a fürdő éves 22.000 látogatójának közel a fele Pécs környékéről érkezik! Vendégéjszakában is kb. 1500-2000 főt hoznak a Fürdőben lévő szálláshelyek, ez a térségben a legnagyobb vendégéjszaka szám.

Június 15-ig hézagos a szálláshelyek foglaltsága, utána augusztus 20-ig minden ház tele van (kórház, faház, ifjúsági szálláshely)! Előfoglalás miatt már áprilisban 70% körüli a foglaltság, szálláshelyfejlesztésre nagyon nagy igény volna.

Az a kuriózum, hogy a fürdőn belül van a szállás, nem a térség turisztikai kínálata vonzza a vendégeket. Csendes, családias, parkos-ligetes, tiszta, rendezett, nagyon vonzó környezet, elégedettek a mostani kínálattal a vendégek. Sok visszajáró vendég van, akik évek óta fix foglalással rendelkeznek.

Aktív turizmus is vonzó: vannak kerékpárosok is, pl. senior korosztály, visszajárók 10-15 fő, évente kétszer 2-3 napra maradnak, csillagtúraszerűen kerékpároznak. Könnyű terep, érintetlen természet, kis közúti forgalom, időseknek és kisgyermekes családoknak ideális.

3. Mit tart erösségnek országos szinten, és mi Baranya megye erössége?

Kulturális örökség, országos szinten és Baranyában is! Az Ormánságban pl. a festett fakazettás templomok. Aztán a gyógyvíz, mint természeti érték, szinte az egész ország területén fellelhető a gyógyvíz-készlet. Sellyén ez egyelőre lehetőség, még nem erösség.

Érintetlen természet, de ez jelenleg inkább a belföldi vendégeknek vonzó és sajnos pl. az Ormánságban nincs kiépített, megfelelő minőségű kiszolgáló infrastruktúra, ezért nem nagyon működik. Ha lenne megfelelő minőségű kiszolgálás, akkor ez is nemzetközi tudna lenni.

4. Mit tart esetleg kiaknázatlan területnek, értéknek, melyre nem építünk kellőképpen? Miben szükséges fejlődünk, javulnunk? Mit érdemes a fejlesztések során fókuszba helyezni?

Helyi értékek, kuriózumok, helyi különlegességek, azok bemutatása. Nem feltétlenül a tömegturizmus, a nagyvolumenű attrakciók érdekelhetik a vendégeket, egyre inkább érdekessé válnak a kisebb, természetközeli, emberléptékűbb attrakciók.

Az infrastruktúra hiánya vagy rossz minősége (kiszolgáló infrastruktúra, megfelelő minőség, színvonal, megtalálhatóság, elérhetőség) mindenképpen fejlesztendő terület. A menedzsment a marketing, a láthatóság szintén jelentős fejlesztési területek.

5. Hogyan látja a közzféra szereplőket ezen a területen Baranyában? Mit javasol változtatni, javítani?

Elég sok turisztikai attrakció önkormányzati (rész)tulajdonban van. Hangsúlyos a szerepük, ezért tőlük kellene várni, hogy összhangban, együttműködve a megye turizmusát fellendítsék, növeljék. Együttműködésben látom a változtatás szükségességét! De kell a Megye szerepe, az összehangolás, az irányítás, a megyei szintű menedzsment szervezet. Egyfelé kellene, hogy haladjon a megye, most elaprózódik. Generátor, motor kellene! Erre kiváló példa ez a stratégia-készítés, így már egy asztal mellé ültek a szereplők, ez előrelépés.

6. Hogyan látja a megyei piaci szereplőket ezen a területen? Milyen kapcsolata van a piaci szereplőkkel? Mit javasol változtatni, javítani?

Kistérségi szinten, főleg vendéglátósokkal van kapcsolat. Megyei szinten már nincs, sajnós más fürdőkkel sem igazán. Jobban ki kellene építeni az adott attrakció környékén lévő piaci szereplőkkel a kapcsolatot, helyi szinten. Egymásnak előnyöket, kedvezményeket adni, egymást erősíteni, reklámozni, ajánlani.

Az Ormánság Turisztikai Egyesület ugyan létezik, de kevésbé működik valójában, jogilag létezik inkább, ebben kellene/lehetne pl. tömöríteni a helyi szereplőket, közzféra és piaci szereplőt egyaránt a közös marketing, a közös fellépés, a közös pályázatok terén. Helyi turizmus-menedzsment is lehetne ebben.

Sajnos nincs tőkéje, forrása, ezért nem tud apparátust fenntartani. 13 tagja van az egyesületnek (vegyesen önkormányzat és piaci szereplő is), nem jelentős a tagdíj, de az nem fedezi a működést. Megyei menedzsment szervezet kellene, állami finanszírozással, ahol minden kistérségnek, desztinációnak lenne egy felelőse!

7. Hogyan látja a támogatási rendszert ezen a területen? Mit javasol változtatni, javítani?

Van nyertes szálláshely pályázatunk, fürdőfejlesztésben már nem ennyire jó a helyzet, mert nincsen Sellye nevesítve az NTS-ben, így nagyon nehéz turisztikai fejlesztési forráshoz jutni. A térség szinte nem is látható. Ezen a szinten is egy összefogó menedzsment jelenthet lehetséges megoldást.

A Kisfaludy Program egy jó konstrukció, a térségbe is eljutott a támogatás. Ezen túl hiányosnak tartom a fejlesztési-támogatási rendszert, mert egy olyan térség, mint Sellye vagy az Ormánság, nem juthat támogatáshoz, mert nem tud produkálni jelentős vendégéjszakát, látogatószámot. Továbbá hiányolom a menedzsment szervezetek és a marketing támogatását, nem csak infrastruktúra fejlesztésben kellene gondolkodni.

8. Milyen más, akár külföldi vagy hazai jó példát ismer, amit érdemes lenne megfontolni Baranya megyében is?

Nagyon szimpatikus volt Biograd (horvát önkormányzati kapcsolat révén több ízben voltam ott), az ottani turizmusért felelős személy hozzáállása, munkája, szakértelme. Megint csak a szakértelmet és a hozzáállást, aktivitást tudom kiemelni. Ők a gasztronómiára építve szervezik turizmust, nagy látogatószámmal. Nagyon fontos a jó szervező szerepe. Nagyon kellene egy jó menedzsment!

9. Mi a fejlődés gátja?

Fejlesztési forráshiány, működtetési/finanszírozási forráshiány, humán-erőforrás, szaktudás/szakember hiány. Sellyén/Ormánságban is többet el lehetne érni egy jó menedzsment szakértői gárdával, még a jelenlegi infrastrukturális állapotok mellett is. Ehhez persze az első, hogy több szálláshely kellene a térségben! Együttműködés kellene turisztikai szereplők között, de ez magától is elindulhat, ha az előzőek megvannak, önmagát generálná a folyamat.

10. Kik lehetnek azok a szereplők (személyek, szervezetek), akik segíteni tudják a megye turizmusának fejlődését?

Megyei szintű menedzsment szervezet kellene, mert az országos szervezetek (MTÜ, Aktív- és Ökoturisztikai Szövetség) tevékenysége nem ér el, nem érezhető a határmenti térségekben.

11. Mik azok az eszközök (támogatási, jogszabályi, képzési stb.) melyek segíteni tudják a megye turizmusának fejlődését?

Füzdőre vonatkozó jogszabályi háttér elavult, régóta nem volt frissítve. Gyógyszolgáltatások támogatása régóta nem emelkedett, reálértéke alacsony. Szakképzés, mert munkaerőhiány van. Szezonális a turizmus egy része, a foglalkoztatás is szezonális, nagyon nehéz így fix HR-t találni, jó és stabil szolgáltatást nehéz így produkálni.

12. Egyéb gondolatok, javaslatok:

Füzdőfejlesztési koncepcióval rendelkezik Sellye, ami jó alap a forrásszerzésre, de ha összejön a forrás, akkor vajon felkészültek-e a sellyeiek annak fenntartására, üzemeltetésére, megtartására? Van-e elég stabilitása az Önkormányzatnak? A fürdőfejlesztés önmagában kevés és a későbbi finanszírozás, fenntartás miatt veszélyes, a turizmus egyéb szegmenseit ezzel párhuzamosan kellene fejleszteni, hogy fenntartható legyen a helyi és ilyen kisléptékű turizmus.

A TOP_Plusz támogatásban például nagy hátrány, hogy egyrészt túlszabályozott, másrészt szabdalni kell a projekteket, sokkal könnyebb lenne egy nagy komplex projektet összerakni, ami ugyanennyi forrást kaphatna, mint a szétdaraboltak összeadva. A turizmusban nem nagyon éri meg kisléptékű, pontszerű fejlesztésben gondolkodni, az összefüggő egységeket egyben kell fejleszteni. Szervezeti szinten a helyi szinten tevékenyebbnek kellene lenni. Országos szinten pedig láthatóbbá kellene tenni, megjelenést biztosítani a kisebb és nem dübörgő turisztikai attrakcióknak is. Kell a szakmai/szakértői támogatás, mert az helyben nincs meg.

Kiseb helyeken, mint pl. Sellye, a turisztikai szereplők stratégiák és egyben operatív végrehajtók is, ez nagyon nehéz, így valós fejlesztés-generátorként nehéz megjelenni, tájékozódni a világban, elveszik az ember a működtetésben, üzemeltetésben. 2-3 státuszt, munkakört ugyanaz a személy lát el párhuzamosan. Túlterhelt a humán erőforrás és egyik tevékenységi körébe sem tud megfelelő kapacitást, energiát fektetni. Finanszírozási oldalról azonban nem oldható meg másként a HR biztosítása. Ez szinten tartásra elég, fejlődéshez kevés.

3.28. VILLÁNY-SIKLÓS BORÚT EGYESÜLET

Interjúalany: Kovács Boglárka Dóra, elnök
Dr. Gonda Tibor, Miklós Mónika, MSB ZRt.
Dátum, helyszín: 2022.09.29.

KIVONAT

A Borút működési területén a nagy közösségi fejlesztéseket leginkább az önkormányzatok határozzák meg, tehát Siklós és Villány városa.

A Borút saját hatáskörben mindent megtesz a fejlődésért, a tagoknak - a borászatoknak - nagyon pontosan meghatározott szakmai elvárásai vannak. Most fejlesztik a táblarendszert francia minta alapján, 20 ikonikus dűlőt nevesítettek és most kerülnek ki a táblák. Folyamatosan megújul az információs táblarendszer is támogatásból. Nemzetközi pályázatokban is szerepet vállalnak, több fejlesztés határon átnyúló programokból valósult meg.

Több olyan jó kezdeményezés valósult meg az elmúlt években, melyek vonzóbbá teszik a térséget a turisták számára. A Tenkes Borvidékfejlesztő Nonprofit Kft. valósította meg a BORgona létrehozását. A BORgona-ötlet gazdája a siklói vár kapitánya, Szentgyörgyváros Péter. A borospalackok felhasználásával megépített BORgona a tervek szerint negyedévente egy-egy kiemelt alkalommal fog megszólalni a közönség előtt. Megtekinthető a siklói vár kápolnájában.

A Gördülő dűlők esemény is sikeres, a vendégek száma már körülbelül megduplázódott. Már ez is több útvonalon valósult meg. Tapasztalat szerint egyre több a családos vendég. Villány régebben csak a borról szólt, most már Élmenytérként szeretnék meghatározni. Nagyon jó, hogy a kapcsolódó attrakciók esetében is történnek fejlesztések, a Siklói várban például egyre több a program, sokszínűek és több generációt céloznak meg (például gyermek játszótér a várban). A jövőben jó lenne, ha erősödne Harkány szerepe, ehhez újra kellene definiálni magukat. Sajnos a település kilépett a borútból.

A szállás infrastruktúra és a kapacitás mértéke is jó, színes a kínálat, minden van. A Vörösbor fesztivál, a nagyobb rendezvények feltöltik teljesen a hoteleket. A helyi gasztronómiai kínálat is jó, Sasuska benne van országosan a TOP10-ben, Bock és Gere is elismert. A lakáskonyháknak is jó híre van (pl. Palkonyha, Vaj Bisztró, Trifla Kostolóház Palkonya). Talán prémium kategóriában hiány van.

Hiányzik megyei szinten a helyi termék koncepció, a helyi alapanyagokra épülő szezonális kampány. A megyében nincs stabil brand. Jó lenne, ha ilyen létre tudna jönni, nem is kellene teljesen nulláról kezdeni, hiszen a például itt van a Mecsek Portéka, melyet tovább lehetne fejleszteni. A minősítési rendszer is működik. Emellett létrejött egy villányi minősített termék kategória is (az alapanyag származik innen, a termék helyi feldolgozó kapacitás hiányában máshol készül el), például a tészások (Heppenheimer tojás és tészta).

A borvidéken kívül is van számos olyan kezdeményezés, melyekhez lehet kapcsolódni, ilyen például Kovács Gábor által megvalósított csárda minősítés, mely folyamatban van. Saját helyi termékeik vannak. Kellenek a tradicionális, falusias éttermek is, nem csak a „fine dining”.

A Borút a szolgáltatók minősítését is folyamatosan is folyamatosan végzik, változtak az elvárások és a körülmények, a szempontrendszernek ennek okán frissíteni kell (pl. ökotudatosság fontosabbá vált). Igazából új rendszert kellene kidolgozni, de sajnos nincs mögötte most országos szervezet (jelenleg talán 10 élő és működő Borút maradt).

A közlekedési kapcsolatok fejlesztésének szükségessége elengedhetetlen. Kell az autópálya Horvátország felé, a kerékpáros úthálózat fejlesztése, a hálózatosodás, a közösségi közlekedési szolgáltatás fejlesztése (Volán járatok).

3.29. MAKETUSZ, MAGYAR KERÉKPÁROS TURISZTIKAI SZÖVETSÉG

Interjúalanyok: Pénzes Erzsébet elnök, Tombor Katalin, operatív vezető.
Interjút készítő neve, szervezet: Miklós Mónika, MSB Zrt.
Dátum, helyszín: 2022. október 11.

KIVONAT

2017. március 22-én 25 alapító taggal bejegyzésre került és megkezdte munkáját az országos lefedettségű, kerékpáros turizmus fejlesztése érdekében létrehozott Magyar Kerékpáros Turisztikai Szövetség. Tagjaink között megtalálhatók a nagyobb hazai kerékpáros szervezetek és régiós kerékpáros, turisztikai fejlesztési egyesületek. Az elnökségi tagok a kerékpározás, a projektmenedzsment és a turizmus területén jártas szakemberek.

Mivel országos lefedettséggel működünk, ezért az egész országra nézve vannak fejlesztési koncepcióink, nem csak egy-egy területre koncentrálnak. Baranya megyében is jelentős helyismerettel rendelkezünk.

Baranya megye adottságai jók kerékpáros turizmus szempontjából. A természeti adottságokból adódóan vannak könnyebb túralehetőségek a lankás területeken, és a Mecsekben és Zselicben pedig már a profi kerékpáros turisták is megtalálják a számukra legjobb útvonalakat. Az E-Bike használatával pedig a kevésbé gyakorlottak is könnyebben tudnak túrákat teljesíteni. Az Eurovelo6 és az Eurovelo13 is jó alapot ad a megye számára a kerékpáros turizmus fejlesztéséhez. Mecsek, Kelet-Mecsek, ahol a mindennapos túrázóknak van megfelelő útvonal hálózat. Pécs-Orfű is kedvelt útvonal. A Mecsekben nagyon jól lehetne erdei kerékpáros útvonalakat fejleszteni, Hosszúhetény környéke pedig már országos szinten is az egyik legnagyobb mountain bike terület. Itt egy helyen elérhető a jó infrastrukturális háttér, szálláshely, szolgáltatások, egyéb attrakciók, étkezési lehetőség.

Zselic is jó desztináció a kerékpárosok számára, esetében fontos, hogy két megyét érint, ugyanakkor egy egységként szükséges kezelni, hiszen egy turisztikai desztinációt jelenít meg Baranya és Somogy megye érintésével. A későbbi fejlesztések alkalmával is szükséges lenne így kezelni.

Baranya megyében alapvetően az egyéb szolgáltatások terén van hiányosság, illetve az információs hálózat nem csatlakoztatja be még sajnos a szolgáltatókat. Ezen próbálunk változtatni országos szinten egy új digitális megoldással, mely a MAKETUSZ ingyenesen letölthető Kerékpárosbarát applikációja. Ez tartalmazza a kerékpárosbarát vendéglátóhelyeket és szálláshelyeket, a hazai bringaparkokat, a vízvételi helyeket, a szervizpontokat, a bringás pihenőket, kezdőknek és haladóknak egyaránt izgalmas útvonalakat: mindent, ami hasznos lehet a bringások számára. Kb. 15-16 szolgáltató van jelenleg Baranya megyéből, mely még kevés. Ez egy hosszú folyamat, meg kell ismerniük a szolgáltatóknak, felismerni az ebben rejlő lehetőségeket.

Az Amazon projekt is sikeresnek mondható a megyében, azonban ott is látszik, hogy nem jutott még el mindenkihez az információ róla.

Általánosságban elmondható, hogy hiányzik egyértelműen a célzott kommunikáció, professzionális marketing. Sajnos nem tudnak róla az emberek, és emiatt ez komoly hiányosság. Sajnos a marketingre és kommunikációra nincs elég erőforrás. A fejlesztések általában egy-egy támogatásból finanszírozott projekthez kapcsolódnak, ott leginkább az infrastruktúra fejlesztésre koncentrálnak, az egyéb szoft költségekre nem jut elegendő forrás, illetve a működtetés szakaszában nincs is ennek megfelelő háttér. A nyomtatott prospektus kevés, illetve nem hatékony.

A megye adottságai alapján nemzetközi kerékpáros turizmus szempontjából is értékes, ugyanakkor ezen a területen még sokat kell fejlődni. A Dráva-mentén sajnos egyáltalán nincsenek meg a kapcsolódó turisztikai szolgáltatások, így nemzetközi szinten nem lehet megjelenni. Siklós-Vilány térsége jó, de Sellyén már sajnos nincs semmi. Területileg kis területen fogadóképes nemzetközi szinten Baranya megye, hiányzik a nyelvtudás is a peremterületeken, képzés szükséges.

A megyének alapvetően a következőkben lenne érdemes fejlődnie a kerékpáros turizmus területén:

- Fontos, hogy legyen kerékpáros útvonal hálózat, a szakaszok összekötése valósuljon meg. Nem feltétlenül teljesen új utak építése fontos, hanem a már meglévő és használható további közlekedési utakat érdemes „felhasználni”, bevonni (például kiserőgazdasági utak, erdei utak, stb). Csak ott kellene kerékpárút építésben gondolkodni, ahol feltétlenül szükséges. Ami megvan infrastruktúra, azokat kellene használni. Tematikus útvonalakat így lehetne kialakítani, és az országos hálózatba is be kellene vonni.
- Szolgáltatók ismerjék fel az ebben rejlő lehetőséget, és bővüljön a megyében a kerékpáros barát szolgáltatók köre.
- Hosszú távon Kerékpáros Régiót kellene létrehozni. Ezen a területen nem érdemes és nem szabad megye határokon gondolkodni, illetve a határmenti megyék – mint Baranya - esetében is érdemes a nemzetközi szinten gondolkodni.
- Lehetne ötvözni a különböző túratípusokat – például viziturizmussal, vagy gyalogos túrákkal - ötvözni, és több napos csomag ajánlatokat kidolgozni. Az átlagos tartózkodási időt is lehet ezáltal növelni, továbbá akár több generációt is megcélózni. Így a turisztikai célcsoport is bővíthető.

Az ÁÖFK-nak fontos szerepe van hazánkban az Aktív turizmus fejlesztésében. Az elmúlt években több jó példa is megvalósult általuk, kerékpáros turizmus területen a MAKETUSZ is együtt dolgozik velük. Jó kommunikációs példának tekinthető a balatonbike365.hu weboldal létrehozása. Ennek az oldalnak a mintájára készül terv szerint egy országos weboldal az egyes desztinációkról. Ez egy hosszabb folyamat lesz, hiszen a honlap létrejöttét követően folyamatosan fel kell majd tölteni a friss információkkal is, várhatóan jövő év végére lesz kész.

3.30. MAGYAR SZÁLLODÁK ÉS ÉTTERMEK SZÖVETSÉGE

Interjúalany: Schmidt Ferenc Dél-dunántúli Régióvezető

Interjú készítő neve, szervezet: Miklós Mónika, Cseke Bence, Pásztor Zsanett, MSB Zrt.

Dátum, helyszín: 2022.10.07., online

KIVONAT

Problémát jelent ebben az ágazatban a tulajdonosi szerkezet, háttér. Jellemzően nem turisztikai területről érkeznek a beruházók, ugyanakkor az üzemeltetésben-működtetésben nem jellemző, hogy turisztikai szakember döntési kompetenciával rendelkezne. Sok vállalkozás nem főtevékenységként foglalkozik a vendéglátással, szálláshelyszolgáltatással.

Sajnos a működési infrastruktúrával méretgazdaságossági gondok is vannak. Baranyában jellemzően kisebb kapacitású szálláshelyek vannak, túlkínálat jellemző, ahol sokszor a rövid távú túlélés motivációja alapján alakítják ki az árakat, és nincs átgondolt értékesítési stratégia. Ebből adódóan nem képződik elegendő profit, tartalék a hosszú távú fenntartható működtetéshez.

Az ágazatban általánosságban jellemző, hogy hosszú ideje elmaradtak a fejlesztések és az innováció. Az ebből adódó gondokkal most mindenkinek szembesülni kell, hiszen az üzemeltetés fajlagosan is drágább lett, melyet az árazásban sok szereplő (főleg a kisebbek) egyáltalán nem vettek figyelembe. Tartalékokkal, fejlesztési forrásokkal így egyáltalán nem rendelkeznek, miközben most nagyon nehéz helyzetbe került az egész ágazat.

Jól és dinamikusán kellene árazni, így jobb pozícióba kerülnének ezek a vállalkozások, azonban ezt a szállodák sokszor elutasítják, így nincs nyereségtartalmuk, ezáltal nem történnek fejlesztések. Tisztességes árazás segítségével elkerülhető az ár spirál effektus. A költségek növekednek, de a szolgáltatók, a szálláshelyek – a megfelelően kialakított árazás hiányában – nem rendelkeznek a szükséges forrásokkal. A szakmai fejlesztések így elmaradnak, nem tudnak szakmai döntéseket hozni, ezáltal nem mentek/mennek végbe a fennmaradáshoz és fejlődéshez szükséges beruházások.

Baranyában – de az egész Dél-dunántúli Régióban hiányzik egy nagy piaci szereplő, aki fel tudná húzni a kisebb szolgáltatókat is.

A pénzügyi- és energiaválság okán sok szálláshely és vendéglátóegység bezárásra kényszerül. Ennek hatására a munkaerő megtartására sem kerül sor. A válságból a magán szálláshelyek kerülhetnek ki nyertesek, hiszen nekik nem kell közösségi tereket fűteniük, csak a szobákat. Ugyanakkor várhatóan a prémium vendégköröket fogadó szolgáltatók megmaradnak.

A szálláshelyek jelentősen kiszolgáltatottak a közeli attrakciók működtetésének, hozzáférhetőségének. Ebből adódóan számos esetben, ahol - a most például a válság miatt - a fürdők bezárnak, ott a szálláshelyeken, vendéglátóegységeken nem lesz vendégforgalom (pl.: Nagyatád).

A munkaerő megtartás az éttermek és a szálláshelyek esetén is kritikus kérdés. Korábban és most is a külföldi országok (pl.: Ausztria) hatalmas elszívó erőt képviseltek ezen a területen a munkaerőt tekintve.

A válsággal együtt jár egyfajta piactisztulás. Mivel azonban nem egy természetes szelekció érvényesül, így most sajnos várhatóan olyan szolgáltatók is áldozatul fognak esni, akik pillanatnyi nehézségei okán nem tudnak megbirkózni a mostani kihívásokkal.

Baranya megyében jellemzően túlkínálat van a szálláshelyszolgáltatók körében.

Foglalkoztatási/képzési nehézségekkel küzd a vendéglátás és szálláshelyszolgáltatás területe. Reményt jelent a jelenlegi korfa (10 éveseknél kiszélesedik a korfa, ebben tudnak bízni a piaci szereplők). Nagyon nehéz szakképzett munkaerőt találni, fiatalok körében is kevesen választják ezeket a szakmákat és nem túl motiváltak, nincs meg a kellő megtartó erő (fizetés, szakmai életút program, erre külföldön vannak jó példák, nálunk sajnos nem elterjedt). Legtöbb vállalkozás igyekszik az egyetemről behúzni a fiatal munkaerőt.

Bizonytalan jelenleg az ágazat jövőképe, erre nehéz stratégiát építeni.

Pécs eredendő vonzerejét érdemes lenne még kihasználni – leállított bányák, tárlatvezetés stb.

Robotika, digitális fejlesztések nagy potenciált jelentenek ebben az ágazatban. Ez megoldást jelentene a munkaerőhiány egy részére is. A konyhától kezdve, recepción, nagyon sok területen lehet használni a robotokat. Friss kutatások szerint a vendégek kevésbé is igénylik a személyes kontaktust a szolgáltatások igénybevétele során, így adott területen a robotika úgy bevethető, hogy minőségromlással sem jár együtt. A magas munkaerőköltség okán pedig rövid távon várható a megtérülése is.

Szálláshelyek és éttermek esetében sajnos általános probléma, hogy nincs HR-es munkatárs. Sokszor az üzemeltetési igazgató, vezető látja el ezeket a feladatokat is, pedig más szakterület. Külföldön sok helyen működik, hogy életpálya modellt dolgoznak ki a cégek, így a fiatalok számára is vonzóbb tud lenni a szakma. Nálunk ez egyértelmű hiányosság, nem helyeznek erre kellő hangsúlyt a vállalkozások, így sok az elveszett költség is HR területen (például betanítani valakit, akit nem tud megtartani a vállalkozás). Rövid távon terveznek a cégek. Csak a nagyobb szállodaláncoknál van felépítve a belső képzési rendszer, életút program, ezért is lenne fontos, hogy Baranya megyében is megjelenjen egy nagyobb hotellánc befektetőként/üzemeltetőként. Az előző kérdéskör szintén összefügg a turizmus-vendéglátás területen a tulajdonosi háttérrel, hiszen ha más ágazatból jön a beruházó, és nem ad szabad kezét a szakmai üzemeltetéshez, akkor a szakmai döntések lehetősége egyértelműen csorbul, mely kihat az üzemeltetés, működés minden területére, a HR-től a marketingig.

Marketing és kommunikáció szempontjából hiányzik a megyében egy központi szereplő, amely egyfajta ernyő szerepet tudna betölteni. Ha a vállalkozások csak önmaguk egyenként költenek marketingre, sajnos ez kevésbé hatékony.

Ez már továbbvisz a városszövet kérdéséhez. Ez picit rímél arra, hogy nincs központi irányító, nincs egyetlen egy szervezet sem, amely kellően hangsúlyos az MTÜ -vel (szemben) tárgyaló-partnerként, egyben pedig olyan szereplőnek kellene lennie, aki „vizionátor”, átfogóan ismeri és látja a folyamatok alakulását és egy picit a jövőbe is lát...(vannak nagyon jó trendkutató cégek). Ha ismernék a rájuk váró folyamatokat, akkor fel lehetne készülni az előttünk álló változásokra. Hogy alakul a humán tőke, milyen középtávú fejlesztések várhatóak a térségben, azok hogy hatnak majd a befektetési kedvre, milyen lesz az infrastrukturális változás, bővül-e a reptér, stb... merthogy mindezek összessége alapján lehetne tudatosan városszövetet fejleszteni - és kellene is. Hová érkezik majd a turista, milyen nyelven kell ott megszólítani, (pl. San Franciscoban előbb mondják be kínaiul a reptéren az információkat, mint angolul, számukra annyira fontos a kínai piac), milyen generáció érkezik majd (ez ugye a digitális ellátottságot fészegeti többek között) a szolgáltatók hogyan működnek együtt, alkotnak-e egy hálózatot amivel tudatosan irányítják a turistát, vagy mindenki szülőben harcol..., stb.

A piaci szolgáltatók között sincs kellő együttműködés, összefogás, ebben is fejlődni érdemes még.

3.31. PANNON EURÓPAI TERÜLET TÁRSULÁS

Interjúalany: Tóth Livia

Interjú készítő neve, szervezet: Miklós Mónika, MSB Zrt.

Dátum, helyszín: 2022. november 24., 7621 Pécs, Mária utca 3.

INTERJÚ KIVONAT

1. Mit tart erősségnek országos szinten, és mi Baranya megye erőssége?

Országosan: gyógyvizek, Balaton, magyar bor, egyre több magas minőségű szálláshely.

Baranya: természeti értékek (Mecsek, túraútvonalak, Dráva, Orfű, stb...), Harkány, Villány, Pécs, várak (pl. Siklós, Szigetvár, Pécsvárad), kulturális értékek (múzeumok, fesztiválok – Busójárás, Fényfesztivál stb.), világörökségi helyszínek.

2. Miben szükséges fejlődünk, javulunk? Mit érdemes a fejlesztések során fókuszba helyezni?

- kommunikáció, értékesítés
- minőségi, modern kor elvárásainak megfelelő fejlesztések (okos megoldások, klíma, gyerekcentrikus szolgáltatások, stb.)
- fenntartható örökségturizmus: egyik Interreg Europe projektünk ezzel foglalkozott (SHARE), és célja volt, hogy keresse a megoldásokat, hogy a világörökségi és egyéb helyszínek ne csak látogathatóak legyenek, hanem meg is őrizzük őket, ez egy nagyon fontos jövőbeli cél! A turizmus nem mehet az örökség állapotának rovására.
- modern kor elvárásainak meg kell felelni, mai fiatalok, gyerekek már az okos megoldásokat részesítik előnyben
- láthatóság javítása fontos a térségben
- kiegészítő szolgáltatások fejlesztése (megfelelő minőségű szálláshelyek, éttermek, kávézók, stb.)
- a pályázati fejlesztések legyenek összhangban a településfejlesztési koncepcióval, az integrált településfejlesztési stratégiával, illetve a település ágazati (turisztikai) stratégiájával.

3. Az együttműködés milyen formáját javasoljátok?

Közös turisztikai csomagok – ehhez szolgáltatóknak is fejlődnie kell, hogy ne versenytársat lássanak egymásban. A családok kiszolgálása még mindig gyerekcipőben jár Magyarországon. 1-2 kiemelkedő szolgáltató van, a többiek még nem értik, mire van szüksége egy kisgyermekes családnak (pl. Kolping Felsőpáhok – rajtuk kívül a többi szálloda nem nyújt igazán jó megoldásokat a kisgyermekes családoknak) – lehetne tanulni egymástól.

4. Mit tart esetleg kiaknázatlan területnek, értéknek, melyre nem építünk kellőképpen? Miben szükséges fejlődünk, javulunk? Mit érdemes a fejlesztések során fókuszba helyezni?

A Pannon ETT, amely egy horvát-magyar határon átnyúló szervezet, azt látja, hogy Horvátországból kevés turista érkezik.

Nehéz a tengerrel versenyezni, de nem mindenki tengeri nyaralásra, kikapcsolódásra vágyik. Eddig az átjárás nehézkes volt, és bár Horvátország 2023. január 1-jétől csatlakozott a Schengeni övezethez, a határ zártsága és a Dráva még mindig komoly problémát jelent. Az M6-os határidőre történő megépítésével - ami utolsó fázisban van - az akadály egy része elhárul, azonban szükség lenne több határátlépési pontra. A gyógyvizekre, borturizmusra lehetne építeni, és a horvát szlavóniai részt el lehetne érni célzott kommunikációval.

5. Milyen más, akár külföldi vagy hazai jó példát ismer, amit érdemes lenne megfontolni Baranya megyében is?

Pécs és környékén a „Pécs Nyitva” kezdeményezést előre mutatónak tartjuk – melyet a SHARE projektünk keretében szintén szorgalmaztunk - tekintve, hogy az egy olyan marketingstratégia amely a látnivalók, programok és szolgáltatások együttes népszerűsítésére koncentrál. A Pécs Open kampány különösen hasznosnak bizonyult a járvány alatt és után. A siker kevésbé számszerűsíthető – de valószínűleg fontosabb – mutatója a pécsi turisztikai ágazatban egyre több partner együttműködési képességének és hajlandóságának növekedése. A kampány egyszeri akcióként készült, hogy elősegítse a helyi szolgáltatók – többségében kkv-k – felépülését a COVID-19 világjárvány miatti leállások után 2020-ban. Ennek ellenére lebonyolításra került a harmadik kampány is. Az érintett partnerek száma folyamatosan növekszik ebben az időszakban: 2020-ban nagyjából 50 résztvevővel kezdődött, azonban 2022-ben már több, mint 100 partner csatlakozott a „Pécs Open 3.0”-hoz. A résztvevők számának növekedése megnövekedett változatosságot eredményezett a kínálat, különösen a szállás és a gasztronómia tekintetében.

6. Mik lehetnek azok a szereplők (személyek, szervezetek), akik segíteni tudják a megye turizmusának fejlődését?

Álláspontunk szerint a közös együttműködés lehet a kulcs. Ehhez egy olyan szervezetre van szükség, amely irányítja a turisztikai szervezetek munkáját, melynek mindenképpen helyi és nem központi szervnek kell lennie.

7. Milyen konkrét fejlesztési elképzelésekkel rendelkeznek?

A kerékpáros turizmus fontos részre a baranyai turizmusnak, érdemeses kell is vele foglalkozni, javítani, fejleszteni. Kidolgozás alatt áll egy kerékpáros turisztikai projekt, amely az "Amazon of Europe Bike Trail" projekt folytatása a horvát-magyar határszakaszon, a HU-HR CBC 2021-2027 program keretében. Ennek vezető partnere lennénk mi, de vannak benne baranyai, somogyi, zalai és horvát megyei fejlesztések is. A cél az „Amazon of Europe Bike Trail” kerékpárút releváns turisztikai infrastruktúráját erősítő turisztikai attrakciók közös fejlesztése a hatékonyság növelésével és a szolgáltatás minőségének javításával a magyar-horvát határ menti térségben, valamint a kerékpárút magyar-horvát szakaszainak turisztikai attrakcióinak és szolgáltatásainak jobb integrálása a transznacionális távolsági kerékpáros turisztikai márkába.

A projekt Zala, Somogy és Baranya megyében tartalmaz összehangolt fejlesztéseket, a kerékpáros infrastruktúra javításától új attrakciók létrehozásán keresztül az egységes szolgáltatási paletta kialakításáig.

4

A TURISZTIKAI SZEMPONTBÓL JELENTŐSEBB VÁROSOK TERVEZETT FEJLESZTÉSEINEK ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZATAI

1. táblázat Mohács Város Önkormányzata által tervezett turisztikai fejlesztések

A BEAVATKOZÁS MEGNEVEZÉSE	RÖVID TARTALOM	KAPCSOLÓDÓ CÉL	BEAVATKOZÁS GAZDA	A BEAVATKOZÁS TERVEZETT BERUHÁZÁSI KÖLTSÉGE (EZER FT)	FORRÁS
DUNA-PARTI KOMPLEX TURISZTIKAI FEJLESZTÉSEK	<ul style="list-style-type: none"> - kajak-kenu kölcsönző fejlesztése - csónakház felújítása - vendéglátóhelyiség kialakítása - Sokac rév sójázóhely fejlesztése - vízi színpad kialakítása - kerékpártároló fejlesztése kempingterület mellett - Duna-parti sétány fejlesztés: közvilágítás korszerűsítés, utcabútorok elhelyezése - Duna-part városképrendezése: kőszórás, kövezés - Duna-parti turisztikai fogadótér kialakítása az Erzsébet tér átalakításával - kishajó kikötő + üzemanyagöltő állomás kiépítése 	2.1. Minőségi és korszerű turisztikai szolgáltatásokat nyújtó Duna-part	Mohács Város Önkormányzata	1 880 000	<p>1. ütem (1,396 mrd Ft): TOP Plusz kereten belül 1. prioritás</p> <p>2. és további ütemek: Kereten túli, tartalék projektek</p>
DUNA-PARTI SZÁLLÁSHELY ÉS VENDÉGLÁTÓ KAPACITÁS FEJLESZTÉSE	<ul style="list-style-type: none"> - kemping (glamping) kialakítása a Sokac rév felett - Szt. János Hotel városi tulajdonba vételével a szálloda korszerűsítése, bővítése - Lábasház fejlesztése: szálláshelyfejlesztés, látogatóközpont, kikötő pontonok kiépítése 	2.1. Minőségi és korszerű turisztikai szolgáltatásokat nyújtó Duna-part	Mohács Város Önkormányzata	7 200 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
MOHÁCSI SPORTSZODA ÉPÍTÉSE	<ul style="list-style-type: none"> - új városi sportuszoda építése - szolgáltatási elemek minőségi fejlesztése 	2.1. Minőségi és korszerű turisztikai szolgáltatásokat nyújtó Duna-part	Mohács Város Önkormányzata	9 000 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
MOHÁCSI SZABADSTRAND FEJLESZTÉSE	<ul style="list-style-type: none"> - háttér infrastruktúra (víz, villany) kiépítése - szolgáltatóház építése - kemping kialakítása 	2.1. Minőségi és korszerű turisztikai szolgáltatásokat nyújtó Duna-part	Mohács Város Önkormányzata	150 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
II. LAJOS EMLÉKHELY KOMPLEX FEJLESZTÉSE	<ul style="list-style-type: none"> - II. Lajos emlékhely fejlesztése: fogadóépület, emlékhely terület megállóhely - patak völgy-sétány fejlesztés: panoráma emlékpont, pihenőterasz kialakítása, sétány kialakítás - Dunapart-Csele-torkolat: pihenőterasz, kültéri bútorok, kilátó és kiszolgáló épület, stégek, vízi túrázó megállóhelye 	2.1. Minőségi és korszerű turisztikai szolgáltatásokat nyújtó Duna-part	Mohács Város Önkormányzata	2 000 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
EGÉSZ ÉVES MOHÁCSI TURISZTIKAI PROGRAMKÍNÁLAT KIALAKÍTÁSA ÉS PROMÓCIÓJA	<ul style="list-style-type: none"> - éves rendezvény naptár létrehozása - tradicionális városi rendezvények megszervezése, turisztikai vonzerejük növelése - városi szintű turisztikai marketing és promóció - városi-szintű turisztikai marketing szervezeti hátterének kialakítása a turisztikai szolgáltatók bevonásával 	2.2. Vonzó és népszerű turisztikai programkínálat	Mohács Város Önkormányzata	176 000	TOP Plusz kereten belül 1. prioritás

A BEAVATKOZÁS MEGNEVEZÉSE	RÖVID TARTALOM	KAPCSOLÓDÓ CÉL	BEAVATKOZÁS GAZDA	A BEAVATKOZÁS TERVEZETT BERUHÁZÁSI KÖLTSÉGE (EZER FT)	FORRÁS
HATÁRON ÁTNYÚLÓ TURISZTIKAI FEJLESZTÉSEK	Mohács, Szekszárd, Baja városok és Eszék, Batina és Kopácsi rét, határon átnyúló aktív-, öko- és vízi turisztika fejlesztési projekt	1.4. Kapuszerep, intenzív határon átnyúló együttműködések	Mohács Város Önkormányzata	1 000 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
KULTURÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK FEJLESZTÉSE	- szabadtéri színpad korszerűsítése - Kanizsai Dorottya Múzeum kiállításának interaktív tétele	2.3. Pezsgő kulturális élet, megőrzött és hasznosított örökség	Mohács Város Önkormányzata	350 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
MOHÁCSI CSATÁHOZ KAPCSOLÓDÓ EMLÉKHELYEK FEJLESZTÉSE	- Csatatéri Emlékkápolna és a Kálvária felújítása a hozzájuk kapcsolódó közterülettel - a már megépült emlékhelyek felújítása - az 1526. évi csata emblematikus helyeinek megjelölése új emlékhelyek létrehozásával - a csatában elesett más nemzetek hősei emlékműveinek létrehozása	4.1. Vonzó városi imázs, „Mohácsi lét”	Mohács Város Önkormányzata	2 300 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
MOHÁCSI TEMPLOMOK FELÚJÍTÁSA	A város minden felekezetének, valamennyi templomának felújítása a hozzájuk kapcsolódó közterületekkel (9 db)	4.1. Vonzó városi imázs, „Mohácsi lét”	Mohács Város Önkormányzata	2 700 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
EMLÉKMŰVEK ÉS SZOBROK FELÚJÍTÁSA, LÉTESÍTÉSE	- az 1914 es I. Világháború Emlékmű felújítása - köztéri szobrok, műalkotások felújítása, létesítése	4.1. Vonzó városi imázs, „Mohácsi lét”	Mohács Város Önkormányzata	350 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
HELYI CIVIL SZERVEZETEK MEGERŐSÍTÉSE	- nemzetiségi civil szervezetek programjainak támogatása - kulturális és hagyományörző programok megvalósítása	4.1. Vonzó városi imázs, „Mohácsi lét”	Mohács Város Önkormányzata	150 000	TOP Plusz kereten belül 3. prioritás
MOHÁCSI 500 PROGRAMHOZ KAPCSOLÓDÓ TÉRSÉGI KERÉKPÁRÚTHÁLÓZAT FEJLESZTÉS	- a város meglévő kerékpárút hálózatának a határig történő meghosszabbítása a Török-domb mellett elhaladva, a két csatásikot összekötő tematikus kerékpárút megépítése - a mohácsi síkot keretező terleplepcső legmagasabb pontján (Nagynyárad) kilátó építése	3.4. Mohács, mint járásközpont kedvező elérhetősége a térségben élők számára	Mohács Város Önkormányzata	1 000 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt

Forrás: Saját szerkesztés TVP alapján, 2022.

2. táblázat Komló Város Önkormányzata által tervezett turisztikai fejlesztések

A BEAVATKOZÁS MEGNEVEZÉSE	RÖVID TARTALOM	BEAVATKOZÁS GAZDA	A BEAVATKOZÁS TERVEZETT BERUHÁZÁSI KÖLTSÉGE (EZER FT)	FORRÁS
A 13-15. SZÁZADI ORSZÁGOSAN VÉDETT GÓTIKUS TEMPLOMRÓM KÖRNYEZETÉNEK TURISZTIKAI CÉLÚ FEJLESZTÉSE	A 13-15. századi gótikus templomrom környezetének turisztikai célú fejlesztése: a megmaradt épületrészek restaurálása, pihenőhelyek kialakítása és a megközelítés lehetőségének biztosítása	Komló Város Önkormányzata	200 000	TOP Plusz kereten belül 1. prioritás
A KOMLÓI ARBORÉTUM ÖKOTURISZTIKAI FEJLESZTÉSE	A település belterületén található, jelenleg részben kihasznált arborétum területén a szabadidős tevékenységek, illetve lehetőségek kialakítása és fejlesztése	Komló Város Önkormányzata	240 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
KOMLÓ - SIKONDA TELEPÜLÉSRÉSZ TURISZTIKAI CÉLÚ FEJLESZTÉSE	Turisztikai szempontból meghatározó Sikonda településrész fejlesztése, amelyek során a meglévő tóparti sétány és környezetének megújítása történne meg: sétányok, parkolóhelyek, pihenőhelyek, horgászhelyek, játszótér, futópálya kialakításával	Komló Város Önkormányzata	2 000 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
KERÉKPÁR ÚT KIALAKÍTÁSA KOMLÓ VÁROSTÓL HOSSZÚHE-TÉNY TELEPÜLÉSIG	A korábbi fejlesztési programidőszakban már kialakított kerékpárút folytatásának kialakítása	Komló Város Önkormányzata	1 500 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
EGÉSZSÉGES VÁROS - KULTURÁLT SZABADIDŐ ELTÖLTÉSI LEHETŐSÉG	Nagy László utcában kilátó építése	Komló Város Önkormányzata	600 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
KULTURÁLIS INTÉZMÉNYEK FEJLESZTÉSE			800 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt

Forrás: Saját szerkesztés TVP alapján, 2022.

3. táblázat Siklós Város Önkormányzata által tervezett turisztikai fejlesztések

A BEAVATKOZÁS MEGNEVEZÉSE	RÖVID TARTALOM	BEAVATKOZÁS GAZDA	A BEAVATKOZÁS TERVEZETT BERUHÁZÁSI KÖLTSÉGE (EZER FT)	FORRÁS
A VÁRKERT-VÁRALJA FEJLESZTÉSE	A várkert-váralja fejlesztése, mint a Siklós 2030 program központi helyszíne kettős céllal kerül fejlesztésre a terület: egyrészt kialakításra kerül a város fő rendezvényhelyszíne, másrészt a városlakók és a turisták számára a kellemes és aktív időtöltést biztosító szabadidős infrastruktúra kerül megépítésre	Siklós Város Önkormányzat	1 700 000	A fejlesztés több ütemben hazai és európai uniós forrásból valósulhat meg. A program első üteme a most megkezdődött „Zöldváras-Zöldváros projekt”, a következő ütemekben pedig a fejlesztések a várkertben, a Batthyányi Kázmér utcában, a Perényi közben és a Vajda János téren folytatódhatnak
SIKLÓSI VÁR KOMPLEX TURISZTIKAI FEJLESZTÉSE	A Siklói Vár az egyik legépebb, legegységesebb történelmi emlék Magyarországon. A fejlesztés keretében a történelmi hűségét megtartva, az építési elemek a mértékletesség jegyében alapvetően funkcionális fejlesztéseket eredményeznek. A vár tervezett központi funkciója: 5 csillagos hotel kialakítása, amely a régióban egyedülálló, illetve európai szinten is felsőkategóriás szállás funkciót kínál olyan történelmi környezetben, amely mágnesként hat egyrészt új fizetőképes turisztikai célcsoportok számára, másrészt a térség szolgáltatásfejlesztéseinek generátora lesz. A hotel funkciót kiegészítő elemek: „Pannon borrhégy bormúzeum”; „A Batthyányiak kora” kiállítás; kisgyermek számára aktív élményt biztosító funkció kialakítása, amely a várkertben kialakításra kerülő funkciókat egészítené ki zárt térben/fedett helyen	Siklós Város Önkormányzat	6 600 000	Hazai forrás
„CAMP SIKLÓS” KOMPLEX AKTÍV TURISZTIKAI SZÁLLÁSHELY ÉS VONZERÓ- FEJLESZTÉS A KORÁBBI IFJÚSÁGI TÁBOR TERÜLETÉN	Turisztikai szempontból meghatározó Sikonda településrész fejlesztése, amelynek során a meglévő tóparti sétány és környezetének megújítása történne meg: sétányok, parkolóhelyek, pihenőhelyek, horgászhelyek, játszótér, futópálya kialakításával	Siklós Város Önkormányzat	650 000	Hazai forrás
SIKLÓSI TERMÁL-FÜRDŐ FEJLESZTÉSE-BŐVÍTÉSE	A fürdő fejlesztése keretében a téli (fedett) funkciók fejlesztése indokolt, illetve új élményelemek létesítésével növelni a fürdő vonzerejét. A fürdő sportolási célra a téli szezonban nem alkalmas. Kiemelt cél a wellness funkciók (elsősorban a szaunák) fejlesztése, a parkolási kapacitások bővítése. A fürdő fejlesztése keretében új kültéri csúszdák, élménymedence építésével kívánjuk a vendégforgalmat növelni	Siklós Város Önkormányzat	1 700 000	Kormányzati támogatás, 2021-2027 közötti EU források

A BEAVATKOZÁS MEGNEVEZÉSE	RÖVID TARTALOM	BEAVATKOZÁS GAZDA	A BEAVATKOZÁS TERVEZETT BERUHÁZÁSI KÖLTSÉGE (EZER FT)	FORRÁS
LOVAS TURISZTIKAI INFRASTRUKTÚRA KIALAKÍTÁSA A VÁSÁRTÉR TERÜLETÉN	A lovas turisztikai fejlesztési program keretében a vásártér területén nagyságrendileg 2 hektár területen egy nyitott lovaspálya kialakítását tervezzük, vállalkozások bevonásával	Siklós Város Önkormányzat	200 000	2021-2027 közötti EU források
TENKES-HEGY KOMPLEX FEJLESZTÉSE	A Tenkes-hegy komplex fejlesztése a siklói gazdaságfejlesztési program egyik kiemelt eleme, amely több szempontból is fontos részét képezi a város megújulásának. A legfontosabb fejlesztési elemek a következők: - A Tenkes-hegyi fejlesztések Siklós és Máriagyúd integrációját, közös fejlődését szolgálják, javítják a településrészek közötti mindennapi élet gyakorlatát. Ennek egyik eleme a turisztikai céllal megvalósuló út- és kerékpárút fejlesztés, amely teljes mértékben kiszolgálja a helyi lakosság igényeit is. - Gazdaságfejlesztési projektelemek közül kiemelkedik az ún. „kínáló pincesor” kialakítása, melynek célja, hogy egy olyan borturisztikai szolgáltatás jelenjen meg a hegyen, amely kiegészíti a régiós szolgáltatásokat, illetve egyedi arculatot ad Tenkes-hegy kínálta borturisztikai élményeknek. - A fejlesztési program kiemelt eleme a Göntér dombon kilátó építése.	Siklós Város Önkormányzat	3 150 000	nincs adat
KÖZÖSSÉGI PROGRAMOK FEJLESZTÉSE – RÉSZBEN A KORÁBBI HAGYOMÁNYOK ÚJJÁÉLESZTÉSÉVEL, RÉSZBEN ÚJAK MEGTEREMTÉSÉVEL A VÁROS KÖZÖSSÉGI ÉLETÉNEK FEJLESZTÉSE, VALAMINT A TURISZTIKAI VONZERÓ FEJLESZTÉSE ÉRDEKÉBEN	Összegezve a programfejlesztés középpontjában az értékek és élmények filozófiája kell, hogy álljon valós helyi gyökerekkel, identitással, melyet a helyiek büszkén azonosulnak	Siklós Város Önkormányzat	nincs adat	nincs adat

Forrás: Saját szerkesztés Siklós Város fejlesztési programja alapján, 2022.

4. táblázat Villány Város Önkormányzata által tervezett turisztikai és kapcsolódó infrastruktúra fejlesztések

A BEAVATKOZÁS MEGNEVEZÉSE	RÖVID TARTALOM	A BEAVATKOZÁS TERVEZETT BERUHÁZÁSI KÖLTSÉGE (MRD FT)
VILLÁNY ÉSZAKI VÁROSKAPUJÁNAK TURISZTIKAI CÉLÚ REHABILITÁCIÓJA	Villányban várhatóan megépítésre kerül az ún. „észak-északkeleti elkerülő út”, amely a gépjármű- és teherforgalmat elvezeti a város körül. A jelen projekt keretében rehabilitáljuk a jelenleg még közútként funkcionáló, meglévő nyugat-kelet irányban húzódó útszakaszt, amelyből egy új sétány lesz, és amelyen az északi irányból (Villánykövesd felől) érkezők gyalogosan vagy kerékpárral eljuthatnak a Rendezvényterre, majd a belvárosba	5,489
TURISZTIKAI CÉLÚ KOMPLEX BELVÁROSREHABILITÁCIÓ	A projekt keretében a Villány szívet jelentő Baross utcai pincesor és a kapcsolódó utcák kerülnek rehabilitációra, összesen kb. 5 ha területen. A belvárosi beavatkozás alapvetően Közterület-rehabilitációt (útfelújításokat, sétáló szakaszok kialakítását, zöldfelületek létesítését, területrendezéseket és egyéb, a turizmus céljait szolgáló tevékenységeket) foglal magában, melyek megvalósulása kijelöli, és ösztönzi a kapcsolódó területek minőségi fejlődésének irányvonalát	3,500
VILLÁNY REKREÁCIÓS, SPORT ÉS SZABADIDŐS CÉLÚ KOMPLEX TURISZTIKAI ÉS TÁRSADALMI FEJLESZTÉSE	A projekt keretében a meglévő Rendezvényter körül kibővítésre, elsősorban a sportolás lehetőségeivel a városba látogató turisták és a helyi lakosság érdekében egyaránt. A beavatkozás alapvetően egy szálloda létesítési feltételeinek megteremtését, sportpályák, játszótér, kapcsolódó épületek létesítését, valamint a terület komplex rehabilitációját foglalja magában. A projekt szerves része a város megközelíthetőségét elősegítő útinfrastuktúra kialakítása is.	16,789
TERMÁLVÍZ HASZNOSÍTÁSA VILLÁNY VÁROSÁBAN	Az előzetes felmérések szerint várhatóan jelentős mennyiségű termálvíz lesz kinyerhető a Villány déli előterében elhelyezendő termálkutakból, amely felhasználható lesz az alábbi célokra (a sorrend preferenciasorrendet is tükrözi): <ul style="list-style-type: none"> • fürdők, uszodák, strandok vizéhez • közintézmények fűtéséhez (hőcserélővel vagy rásegítéssel) • városi távfűtéshez (mennyiségtől és igénytől függően) • ipari felhasználáshoz (ha a fentiek felül van elég kapacitás, pl. a Villány Gazdaságfejlesztési és Növekedési Parkban, vagy a borászatoknál is felhasználható) Jelenleg a MECSEKÉRC ZRT. által elvégzett geoelektromos mérések lezajlottak, e termálvíz kutatást követnie kell a tanulmányban meghatározott helyeken a próbafúrásoknak, majd pozitív eredmények esetén következhet a termálkutak telepítése 	1,813
FENNTARTHATÓ TERMÉSZETVÉDELME (SZÁRSOMLYÓ HEGYI LIBEGŐ ÉS LOMBKORONA-SÉTÁNY)	2019-ben került átadásra a Villány, Nagyharsány és Kisharsány határában lévő, Szársomlyó hegyen megtalálható szoborpark új fogadóépülete, valamint a szoborpark köré létesített panoráma sétány. A jelen projekt e meglévő elemeket kiegészítve tartalmazza az alábbiakat: <ol style="list-style-type: none"> 1. Alsó felvonóépület, tetőterasz étterem megépítése, 2. 1300 m hosszú felvonó létesítése a Szársomlyó hegy tetejéig, 3. 1450 m hosszú lombkorona sétány létrehozása a felvonó mellett 4. Felső felvonóépület és büfé építése a hegytetőn 5. Új panorámasétány és terasz létrehozása 442 m magasban 6. Csillagvizsgáló létesítése 	5,996

Forrás: Saját szerkesztés a város adatszolgáltatása alapján, 2022.

5. táblázat Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata által tervezett turisztikai fejlesztések

A BEAVATKOZÁS MEGNEVEZÉSE	STRATÉGIAI CÉLHOZ VALÓ ILLESZKEDÉS (MELYIK VÁROSI STRATÉGIAI CÉLHOZ ILLESZKEDIK)	BEAVATKOZÁS GAZDA	A BEAVATKOZÁS TERVEZETT BERUHÁZÁSI KÖLTSÉGE (EZER FT)	FORRÁS
MECSEK/MISINA ÉLMÉNYERDŐ (LIBEGŐ FEJLESZTÉS SZÜKSÉGES ENGEDÉLYEK FIGYELEM-BEVÉTELÉVEL)	A város gazdasági alapjainak újjáépítése	Pécs MJV Önkormányzata	1 653 000	TOP Plusz kereten belül 1. prioritás
MÚZEUMI ÉPÜLETFUNKCIÓS FEJLESZTÉSEK A HELYI KULTURÁLIS INFRASTRUKTÚRA TÁMOGATÁSA ÉRDEKÉBEN	Fenntartható, fejlődő társadalom	Pécs MJV Önkormányzata	500 000	TOP Plusz kereten belül 1. prioritás
LABOR INTERAKTÍV VARÁZSTÉR KOMPLEX TURISZTIKAI FEJLESZTÉSE	A város gazdasági alapjainak újjáépítése	Pécs MJV Önkormányzata	100 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
ZSOLNAY LÁTVÁNYMANUFAKTÚRA KOMPLEX TURISZTIKAI FEJLESZTÉSE	A város gazdasági alapjainak újjáépítése	Pécs MJV Önkormányzata	300 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
ZSOLNAY CSALÁD-ÉS GYÁRTÓRTÉNETI KIÁLLÍTÁS KOMPLEX TURISZTIKAI FEJLESZTÉSE	A város gazdasági alapjainak újjáépítése	Pécs MJV Önkormányzata	500 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
VILÁGÖRÖKSÉGI NEGYED KOMPLEX TURISZTIKAI FEJLESZTÉSE	A város gazdasági alapjainak újjáépítése	Pécs MJV Önkormányzata	1 000 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
A KIRÁLY UTCA REHABILITÁCIÓJA	A város gazdasági alapjainak újjáépítése	Pécs MJV Önkormányzata	2 000 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
ÖNÁLLÓ CSONTVÁRY MÚZEUM	A város gazdasági alapjainak újjáépítése	Pécs MJV Önkormányzata	200 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
A RÉGI KEMPING TERÜLETÉNEK FUNKCIÓBŐVÍTŐ FEJLESZTÉSE	A város gazdasági alapjainak újjáépítése	Pécs MJV Önkormányzata	1 500 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
TURISTA UTAK FEJLESZTÉSE	Egészséges karbonmentes város	Pécs MJV Önkormányzata	200 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
A PÉCSI JÉGPÁLYA FEJLESZTÉSE	Fenntartható, fejlődő társadalom	Pécs MJV Önkormányzata	400 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
PÉCSI SÖR – LÁTOGATÓKÖZPONT	A város gazdasági alapjainak újjáépítése	Pécs MJV Önkormányzata	400 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
ÖKOTURISZTIKAI CÉLÚ KÖZLEKEDÉSFEJLESZTÉS	A város gazdasági alapjainak újjáépítése	Pécs MJV Önkormányzata	100 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt

A BEAVATKOZÁS MEGNEVEZÉSE	STRATÉGIAI CÉLHOZ VALÓ ILLESZKEDÉS (MELYIK VÁROSI STRATÉGIAI CÉLHOZ ILLESZKEDIK)	BEAVATKOZÁS GAZDA	A BEAVATKOZÁS TERVEZETT BERUHÁZÁSI KÖLTSÉGE (EZER FT)	FORRÁS
MANDULÁS PARK	Fenntartható, fejlődő társadalom	Pécs MJV Önkormányzata	700 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
ZIPLINE (ÁTCSÚSZÓ KÖTÉLPÁLYA)	Fenntartható, fejlődő társadalom	Pécs MJV Önkormányzata	500 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
REMETE RÉT ÉS A SÓS-HEGYI KILÁTÓ FEJLESZTÉSE	Fenntartható, fejlődő társadalom	Pécs MJV Önkormányzata	800 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
HOPPLA TEMATIKUS ÉLMÉNYTÚRÁK INFRASTRUKTÚRÁJÁNAK KIALAKÍTÁSA	Fenntartható, fejlődő társadalom	Pécs MJV Önkormányzata	150 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
TETTYE PARK ÁLLAGMEGÓVÓ FELÚJÍTÁSA, TETTYEI ROMOK RENDEZVÉNYTECHNIKAI INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSE	Egészséges karbonmentes város	Pécs MJV Önkormányzata	500 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
PARK MOZI FEJLESZTÉSE	Fenntartható, fejlődő társadalom	Pécs MJV Önkormányzata	300 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
A TŰSKÉS RÉT FUNKCIÓBŐVÍTŐ FEJLESZTÉSE	Egészséges karbonmentes város	Pécs MJV Önkormányzata	1 000 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
ZSOLNAY ÖRÖKSÉG	A város gazdasági alapjainak újjáépítése	Pécs MJV Önkormányzata	500 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
ÖKOTURISZTIKAI KÍNÁLAT FEJLESZTÉSE	A város gazdasági alapjainak újjáépítése	Pécs MJV Önkormányzata	150 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
ÉLMÉNYFÜRDŐ	A város gazdasági alapjainak újjáépítése	Pécs MJV Önkormányzata	10 000 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
PÉCSI BORVIDÉK ÉS VILLÁNYI BORVIDÉK KAPCSOLATÁNAK FEJLESZTÉSE, PÉCSI BORÁSZATI ÉLMÉNYKÖZPONT ÉS BEMUTATÓTÉR KIALAKÍTÁSA	A város gazdasági alapjainak újjáépítése	Pécs MJV Önkormányzata	2 000 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
MECSEKI KISVASÚT	A város gazdasági alapjainak újjáépítése	Pécs MJV Önkormányzata	10 000 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
A BÁNYAÖRÖKSÉG TURISZTIKAI KIAKNÁZÁSA	Fenntartható, fejlődő társadalom	Pécs MJV Önkormányzata	1 000 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
MÁSZÓFAL	A város gazdasági alapjainak újjáépítése	Pécs MJV Önkormányzata	300 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt

A BEAVATKOZÁS MEGNEVEZÉSE	STRATÉGIAI CÉLHOZ VALÓ ILLESZKEDÉS (MELYIK VÁROSI STRATÉGIAI CÉLHOZ ILLESZKEDIK)	BEAVATKOZÁS GAZDA	A BEAVATKOZÁS TERVEZETT BERUHÁZÁSI KÖLTSÉGE (EZER FT)	FORRÁS
CAMPING TUDATOS TERVEZÉSSSEL, KIALAKÍTÁSSAL ÉS AZ ÉLETFORMÁT ÉLŐK MEGSZÓLÍTÁSA MEGHATÁROZOTT TERVEK SZERINT (ENNEK KIDOLGOZÁSA MEGKEZDŐDÖTT)	A város gazdasági alapjainak újjáépítése	Pécs MJV Önkormányzata	150 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
PÉCSI LOVASKLUB ÉS LOVARDA KIALAKÍTÁSA	Fenntartható, fejlődő társadalom	Pécs MJV Önkormányzata	200 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
LAND ART PROJEKTEK ÉS SZÍNES VÁROS LÁTOGATÓKÖZPONT	A város gazdasági alapjainak újjáépítése	Pécs MJV Önkormányzata	450 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
MALOMVÖLGYI PARKERDŐ ÉS ARBORÉTUM FEJLESZTÉSE (KÜLTÉRÜLETI RÉSZEK)	Egészséges karbonmentes város	Pécs MJV Önkormányzata	1 200 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
MICE TURIZMUS (KONFERENCIA, RENDEZVÉNY ÉS ÜZLETI) FELTÉTELEINEK JAVÍTÁSA, KAPACITÁSBŐVÍTÉS, FOGADÓINFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉS	A város gazdasági alapjainak újjáépítése	Pécs MJV Önkormányzata	2 000 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
A PÉCSI NEMZETI SZÍNHÁZ ÉPÜLETÉNEK KOMPLEX REKONSTRUKCIÓJA	A kompakt város	Pécs MJV Önkormányzata	2 500 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
A HARMADIK SZÍNHÁZ KOMPLEX REKONSTRUKCIÓJA	A kompakt város	Pécs MJV Önkormányzata	1 200 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
A PÉCSI ZSINAGÓGA FUNKCIÓBŐVÍTŐ FEJLESZTÉSE	A kompakt város	Pécs MJV Önkormányzata	1 000 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
A SZABADTÉRI SZÍNHÁZ FEJLESZTÉSE	A kompakt város	Pécs MJV Önkormányzata	350 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
A TETTYE SZÍNPAD FUNKCIÓBŐVÍTŐ MODERNIZÁCIÓJA	A kompakt város	Pécs MJV Önkormányzata	45 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt
A PÉCSI (BARANYAI) HORVÁTOK TÖRTÉNETÉT BEMUTATÓ MÚZEUM	A kompakt város	Pécs MJV Önkormányzata	150 000	TOP Plusz kereten túli, tartalék projekt

Forrás: Saját szerkesztés TVP alapján, 2022.

6. táblázat: Harkány Város Önkormányzata által tervezett turisztikai fejlesztések

A BEAVATKOZÁS MEGNEVEZÉSE	RÖVID TARTALOM	A BEAVATKOZÁS TERVEZETT BERUHÁZÁSI KÖLTSÉGE (MRD FT)
GYÓGYHELYFEJLESZTÉS HARKÁNYBAN	Harka szolgáltatóház, Bartók utca járda, Bajcsy utca rendezés + Bajcsy utca zárt csapadékvízvezetés kiépítése (500 m)	1 000 000 000
HARKÁNY VÁROSKÖZPONT KIALAKÍTÁSA	új városháza (1250 m ²) és főtér (4500 m ²) kiépítése a Kossuth L. utcában a fürdő új téli bejáratával szemben	1 180 000 000
4*-OS SZÁLLODA ÉPÍTÉSE HARKÁNYBAN	4* superior, a fürdővel közvetlen összeköttetésben álló 40 szobás szálloda építése	2 000 000 000
FORGALOMTECHNIKAI FEJLESZTÉS 1 PROJEKT HARKÁNYBAN	Forgalomtechnikai fejlesztés: mol kút alatti 02 hrsz-ú út kiépítése és a Bajcsy utca összekötése szilárd úttal, a fürdő megközelítése érdekében	150 000 000
FORGALOMTECHNIKAI FEJLESZTÉS 2 PROJEKT HARKÁNYBAN	Kossuth L. utca forgalmi rend változtatása, forgalomcsillapítás, parkolósávok kialakítása (800 m)	250 000 000
FORGALOMTECHNIKAI FEJLESZTÉS 4 PROJEKT HARKÁNYBAN	Bartók B. utca végének összekötése a siklósi úttal, illetve Bartók Béla utca alatti üdülőterületi belső út kiépítése (900/5 m)	240 000 000
ÜDÜLŐTERÜLET INFRASTRUKTURÁLIS FEJLESZTÉSE HARKÁNYBAN (SZENNYVÍZ, CSAPADÉKVÍZ)	Üdülőterületi szennyvízvezetés és csapadékvízvezetés megoldása	2 000 000 000
ÜZLET ÉS LAKÓHÁZ FEJLESZTÉS HARKÁNYBAN	A Kossuth Lajos 4-6. számon található szerkezetkész épület befejezése, 3-4* apartmanház és üzletek kialakítása	500 000 000

Forrás: saját szerkesztés a város adatszolgáltatása alapján, 2022.

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: A megkérdezett cégek tevékenység szerinti megoszlása	29
2. ábra: A megkérdezett cégek megoszlása a cégalapítás ideje szerint	30
3. ábra: Turisztikai desztinációk sorrendje a turizmusban betöltött erejük/szerepük/pozícióik tekintetében	31
4. ábra: A különböző trendek értékeléseinek ábrás bemutatása	32
5. ábra: A Pécs-Villány turisztikai térségből hiányzó települések a megkérdezettek szerint	39
6. ábra: Fejlesztendő turisztikai termékek fontossági sorrend szerinti rangsorolása	40
7. ábra: Baranya megye turizmusának hiányosságai	41
8. ábra: Megkérdezett szervezetek marketingköltségének vizsgálata	47

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat: Mohács Város Önkormányzata által tervezett turisztikai fejlesztések	119
2. táblázat: Komló Város Önkormányzata által tervezett turisztikai fejlesztések	121
3. táblázat: Siklós Város Önkormányzata által tervezett turisztikai fejlesztések	122
4. táblázat: Villány Város Önkormányzata által tervezett turisztikai és kapcsolódó infrastruktúra fejlesztések	124
5. táblázat: Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata által tervezett turisztikai fejlesztések	125
6. táblázat: Harkány Város Önkormányzata által tervezett turisztikai fejlesztések	128

MSB Fejlesztési Tanácsadó Zrt.

2023